

ПОЛИТИКИН

ЗАБАВНИК

5

динара

БРОЈ

1312

18.2.1977 • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА XXXVIII

12 УСИЈАНИХ
СТЕПЕНИКА

стр. 20-21

КОМПЛЕТАН
СТРИП
ФАНТАЗИЈА

Репортер

Веровати или не!

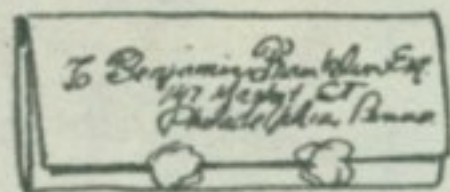

ДВОРСКА ЛУДА

МАХАРАЈЕ ОД БАРОДЕ
(ИНДИЈА)

БИО ЈЕ ВИСОК СВЕГА
76 САНТИМЕТРА
ДОК СУ ДВЕ ЊЕГОВЕ
СУПРУГЕ
БИЛЕ
НАЈВИШЕ
ЖЕНЕ У ЦЕЛОЈ БАРОДИ.

ПРВИ ЗВУНИЧАН РЕКОРД У ЛЕТЕЊУ

ПРЕ ПРОНАЛАСКА КОВЕРТЕ ПИСМА СУ

ЈЕДНОСТАВНО
БИЛА
ПРЕСАВИЈАНА,
АДРЕСОВАНА
И
ПЕЧАЋЕНА
ЦРВЕ-
НИМ
ВОС-
КОМ.

ТОМАС КАРЛАЈЛ

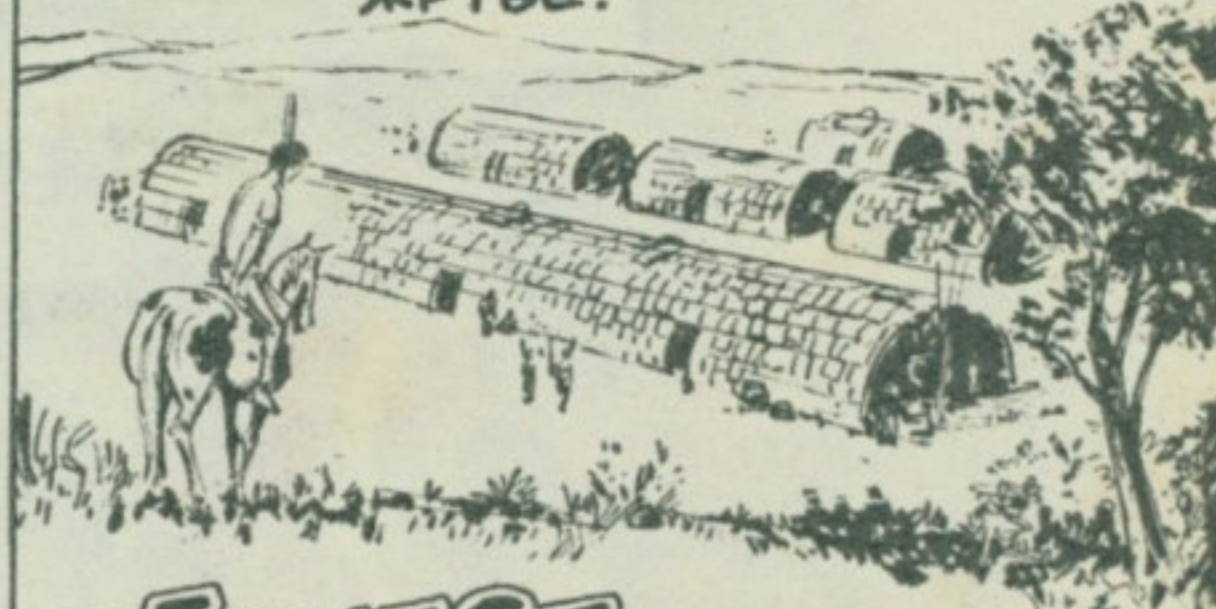
(1795-1881)
ШКОТСКИ ФИЛОЗОФ И
ИСТОРИЧАР, РАДИО
ЈЕ 5 МЕСЕЦИ НА
ПРВОЈ КЊИЗИ МОНУМЕНТАЛНЕ
ФРАНЦУСКЕ РЕВОЛУЦИЈЕ...
А ОНДА ЈЕ НЕБРИЖЛИВА
ДОМАКИЦА ЈЕДНОГ
ЊЕГОВОГ ПРИЈАТЕЉА
УПОТРЕБИЛА ТАЈ РУКОПИС
ДА ПОТПАЛИ ВАТРУ.

© King Features Syndicate, Inc., 1978.
World rights reserved. 11-14

ОГАРИТА БУТ

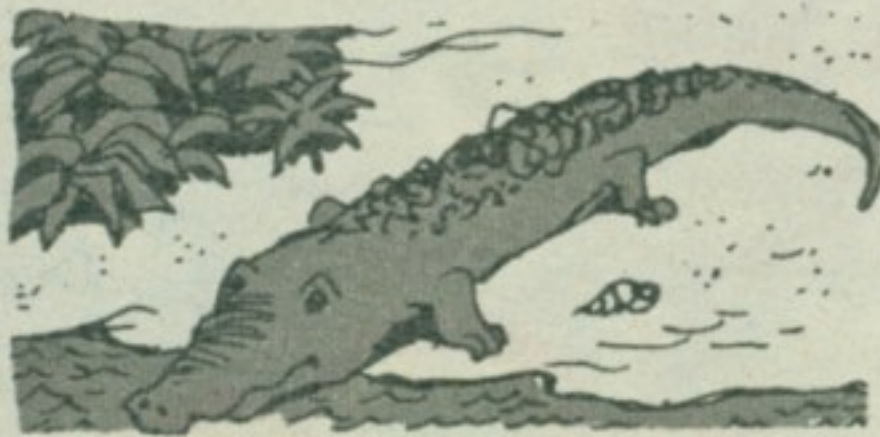
ГЛУМИЦА И КЊЕРКА
ЏОНА ВИЛКСА БУТА,
УБИЈЕ АБРАХАМА ЛИНКОЛНА,
УВЕК ЈЕ НОСИЛА
МЕДАЉОН СА СЛИКАМА
СВОГ ОЦА И ЊЕГОВЕ
ЖРТВЕ.

КОЛИБЕ

ИНДИЈАНАЦА КОЈИ СУ ЖИВЕЛИ
НА МЕСТУ ГДЕ СЕ ДАНАС
ДИЖЕ ЊУЈОРК БИЛЕ СУ
ПОКРИВЕНЕ КОРОМ ДРВЕТА И
ДУГАЧКЕ И ДО 55 МЕТРА.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА...

● алигатор, иако водена животиња, удавио би се ако би га силом дуго држали под водом.

● пре неколико столећа азбест се употребљавао за прављење марамица.

● стари филозоф Емпедокле из Агригента, који је живео у 5. веку пре наше ере, завршио је свој живот на тај начин што је скочио у кратер вулкана Етне. Емпедокле је тиме хтео да докаже своје натчовечанско порекло. Доцније је вулкан избацио његову окамењену сандалу.

● солданела, малени цвет са Алпа, расте испод леда. У своје лишће он садржи материје које му омогућавају да клија и развија пуполке. У току рашћења солданела пробија себи пут кроз лед да би се касније на ваздуху развила у цвет — али са замрзнутом стабљиком.

● Европљани су први пут чули за чај из путописа знаменитог арапског путника Ибн Вакаба, који је 879. године про путовао читаву Кину. Он је забележио да кинески цар може да повиси порез на две ствари: на со и на биљку асак, коју Кинези кувају у води и затим ту воду пију.

● лингвисти су утврдили да за један минут Француз изговори просечно 350, Јапанац 310, Немац 250 а Енглец само 220 слогова.

● у Паданги, у Индонезији, домороци дресирају мајмуне за брање кокосових ораха.

● сунђер упија више хладне него топле воде јер хладна вода боље приања за зидове његових шупљина.

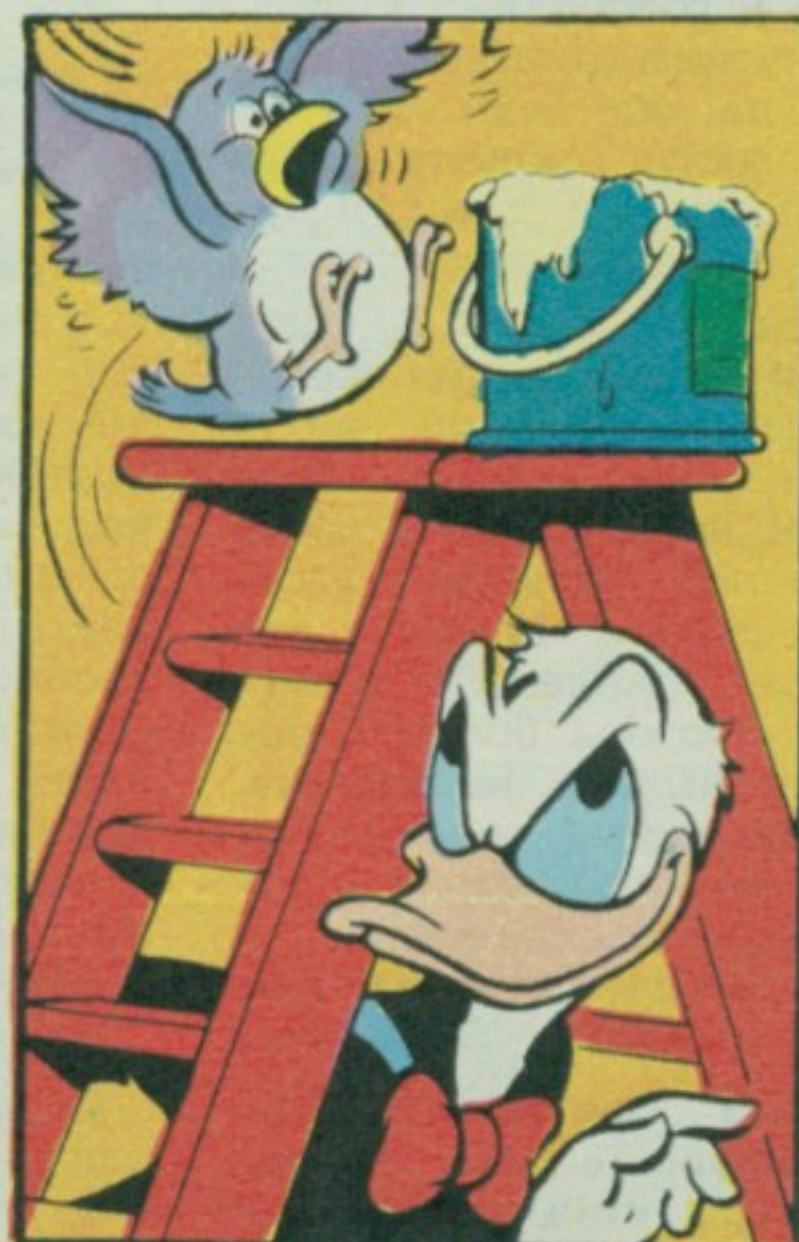
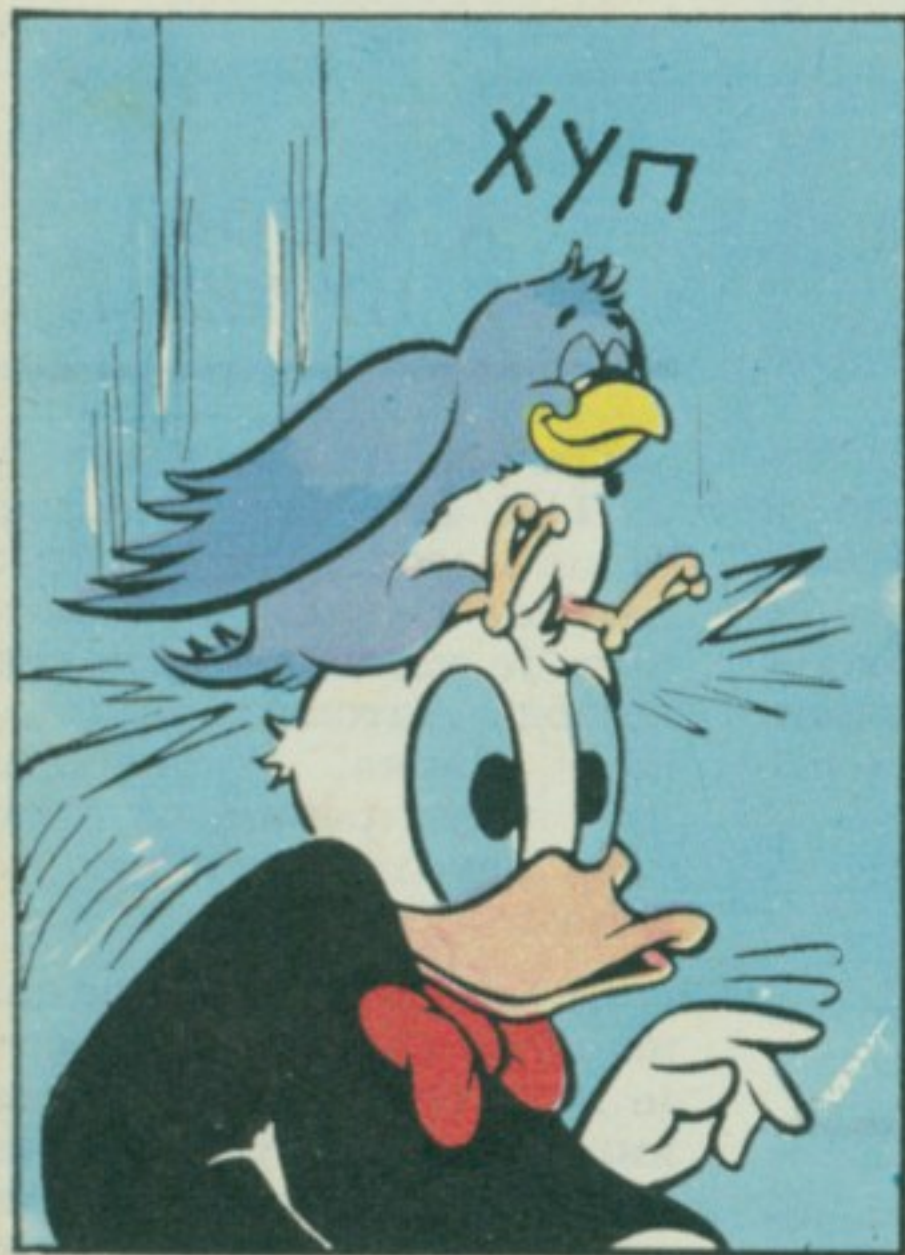
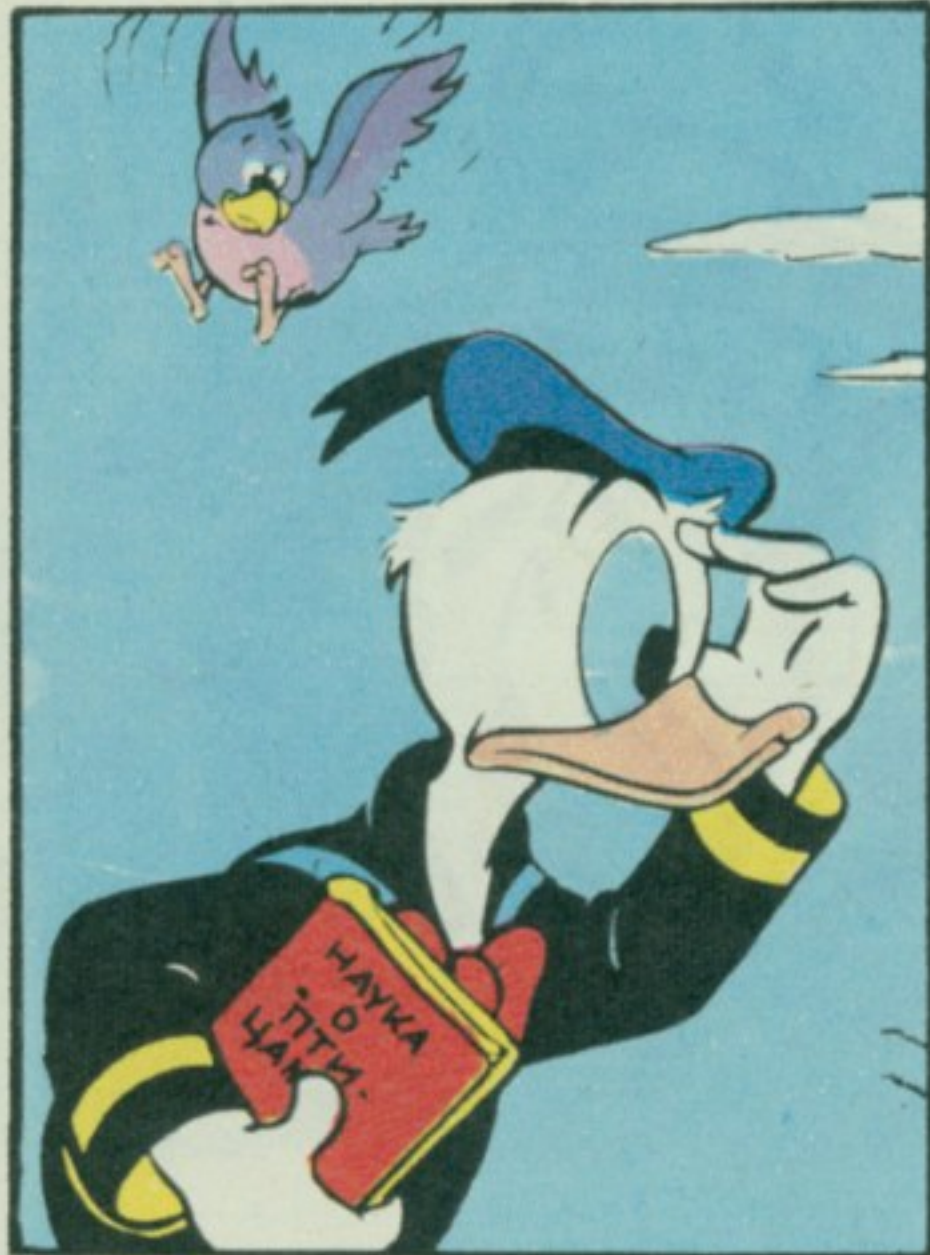
● прстац или морска датула је једна врста шкољке која живи у Јадранском мору. Ова шкољка има облик урме.

● звучи невероватно али тачно је да се лав, цар свих животиња, највише плаши малог инсекта — осе. Чак ни слон не остаје равнодушан кад га нападне рој ових инсеката.

WALT
DISNEY

ПАПА ПАТАК

ИЗДАЈИЦА ВИСОКОГ РОДА

У рано јутро маја 1445. године велика галија прошла је поред Лида и утловила у венецијанску луку. На палуби је стајала група раскошно одевене господе. Када се брод усидрио, у сусрет му је кренуо чамац са заставом Млетачке Републике. Први дуждев секретар Ђакомо Регвардато попео се на палубу да поздрави изасланика српског деспота Ђурђа Бранковића.

Вођа изасланства или поклисарства био је крупан и снажан човек, огрнут љубичастим плаштом од бруката, с бисерном челенком на самуrowом калпаку. Био је то кнез Стефан Ратковић. Он и први секретар Ђакомо Регвардато били су стари познаници. Тај окретни и лукави млетачки дипломата добро је познавао српску деспотовину, ње не обичаје и виђеније људе. Пре десет година, 1435. први пут је дошао на деспотов двор у Смедерево као секретар млетачког посланика Никола Мема.

Љубазан, окретан и услужан, увек с најлепшим речима и намештеним осмехом, Регвардато је у свему био прави Млечанин. Боравећи у Смедереву, купио је једну од најлепших кућа и у њој приређивао бучне забаве на млетачки начин за сву велику властелу. Када је отишао, иза њега је остало мноштво пријатељских веза. Годину дана пре доласка овог српског изасланства, Ђакомо Регвардато је био млетачки посланик на дворовима угарског краља у Будиму и Сегедину. Одатле је извршавао и многе важне поруке своје владе за деспота Ђурђа Бранковића.

Пошто је као управник дуждеве палате одржао по здравни говор на непрекорном српском језику, Ђакомо Регвардато се срдечно изљубио са кнезом Стефаном и осталима. Били су присутни готово сви виђенији српски великаши, јер се радило о рату или миру између српске деспотовине и Млетачке Републике, која је хтела да се дочепа Зете.

Млечани су се трудили да посланству укажу све почести, мислећи само на то како да задрже градове у Горњој Зети које су поселили док се деспотовина носила са Турцима. Предајући дужду деспотово писмо, кнез Стефан је љутито изрекао тешке претње. Позвао је Млечане да без одлагања предају градове јер ће, у противном, доћи до рата.

ТО ЗНАЧИ РАТ!

Вешто сročен говор вође српског изасланства оставио је тежак утисак на дужда и присутне сенаторе. Међутим, лице дужда

ЛУКАВИ МЛЕЧАНИН ЂАКОМО РЕГВАРДАТО, ПРВИ ДУЖДЕВ СЕКРЕТАР, РАЗАПЕО ЈЕ СВОЈЕ МРЕЖЕ УВЕРЕН ДА ЛОВИНА НЕЋЕ ИЗОСТАТИ. И ЗАИСТА, УСКОРО ЊЕГОВ ПОНОСНИ ГОСТ НИЈЕ ЛИЧИО НА СЕБЕ.

Франческа Фоскарија није се променило. Одговарајући кнезу Стефану, владар мудре Венеције сијао је од љубазности:

— Ми смо нашем драгом брату, светлом деспоту, хтели само да помогнемо.

— То значи рат! — узвикнуо је кнез Стефан Ратковић.

После овог дијалога, као да се није ништа догодило, Ђакомо Регвардато је повео српске посланике да их представи угледним патрицијима и госпођама. Узпред, први секретар није заборавио да обезбеди све да би се гости провели што лепше „док се дужд посаветује са сенаторима“.

Стално ратујући, кнез Стефан и војводе из његове пратње готово су заборавили како изгледа безбрижан живот. Увече, кроз мајску ноћ, раскошно окићене гондоле клизиле су каналом Гранде. Са осветљених прозора богатих палата допирала је музика. На плишаним седиштима, испод завеса гондола, уздисали су љубавници. У једној је седео и кнез Стефан с контесом Леонором.

Лукави Ђакомо Регвардато назвао је дону Леонору „ватра која раста на камен“. Први секретар је

вешто разапео своје мреже у које ће се уловити крупна ловина.

Када су одлазили из Венеције, српски посланици из пратње кнеза Стефана били су зачуђени: кнез више није личио на себе. Чак се понизно клањао оном истом дужду коме је пре три недеље жестоко претио. Међутим, тог дана, 18. јуна, док му је дужд пружао писмо за деспота Ђурђа Бранковића, кнез је већ био млетачки шпијун.

Уз загрљаје лепе контесе доне Леоноре, кнез Стефан је богато награђен и златом. Заузврат, Млечанима је дао податке заиста непроценљиве вредности. Рекао је, између осталог, да српска деспотовина не може ступити у рат, јер је државна благајна празна и мора се чекати на приходе од рудника сребра из Новог Брда. Али, за то је потребно дуже време. У суседној Босни у јеку су сукоби између властеле и краља. Укратко, све што је речено на тајном саветовању у Смедереву, шпијун је шапнуо право у млетачке уши!

О свему је кнез Стефан оставио и документ, обавезујући се писмено да ће „извештавати о свему што

се мисли и одлучује у Смедереву, сасвим искрено и поштено“. Али, ни то није све; даље кнез пише да ће „бити добар слуга државе млетачке, ма шта чинили његов господар и дужд између себе“.

У ЧЕТИРИ ОКА

Када су стигли у Смедерево, кнез Стефан се издајничким пољупцем поздравио са деспотом Ђурђем. Изложио је деспоту да Млечани појачавају своје гарнизоне у освојеним градовима Зете, што није било тачно. После тога војвода Марко Алтомановић од Вучитрне затражио је од деспота разговор у четири ока и изнео своју сумњу да је кнез Стефан поткупљен од Млечана. Међутим, деспот се томе само насмејао, сматрајући да је кнез свом народу и двору сасвим одан.

Сам кнез Стефан вратио се у свој двор Драпинац код данашњег Крагујевца. Са њим су пошли и товари свиле и кадифе, златни појасеви, дијадеме, бисерне огрлице и минђуше за његову жену и кћер. Нико

у томе није видео ништа сумњиво јер је био обичај да се старешина изасланства најбогатије награди.

А ТОПОВИ И ПУШКЕ?

Три године касније, у јуну 1448, код Котора се улогорила деспотова војска са дванаест хиљада војника којима је командовао велики војвода Алтоман, отац војводе Марка. У деловима Зете окупираним од Млечана народ се дизао на устанак.

Ђурашински кланац, важ на артерија Зете, запосела је деспотова војска, а устаници су онемогућавали сваки довоз хране и барута опкољеним млетачким гарнизонима. Војвода Марко се налазио уз оца. Упркос савету свог шпијуна кнеза Стефана да се мало стрпе, Млечани су одлучили да предају освојене градове.

Међутим, тада је на сцену ступио млетачки шпијун. Кнез Стефан је појачао коња и с малом пратњом кренуо ка Зети, под изговором да носи деспотово упутство свом рођаку и пријатељу Алтоману. Уз пут је шпијун свратио и у Дриваст и опоменуо Млечане да деспотовој војсци још нису пристигли из Дубровника очекивани топови и пушке. Затим се упutio у ратни табор под Котором.

Марку Алтомановићу је то опет било сумњиво. Али, велики војвода Алтоман је

прихватио савет кнеза Стефана: уместо да седе пред Котором и чекају дубровачке топове и пушке, нека крену на југоисток према Скадру и пресеку сваку везу између тог града и Котора поседанем обале Бојане. Кнежев „савет“ водио је српске војнике у заседу коју су им Млечани припремили код Бара.

Када је чело деспотове војске прошло Бар, млетачке галије су пришле обали и почеле да искрцавају војску иза српских леђа. Затим су са падина Можура загрмеле пушке и зафијукале стреле. Изненађен, али не и уплашен, Алтоман је наредио да пешадија пређе у противнапад и прокрчи пут. Али, Млечани су их напали и с леђа, од Бара. Гек тада је велики војвода увидео своју прешку што није прихватио услуге

неких устаника који су се нудили да извиде пут.

Битка је почела на малој висоравни код Печурице. Увече је деспотова војска била потучена до ногу и Алтоман је са само хиљаду преживелих коњаника успео да се пробије према Котору. Уместо да посумња у кнеза Алтоман се заклео да ће се страшно осветити Млечанима.

ЗЛОЧИН НА МОСТУ

Рат у Зети се отегао пет година, све до пролећа 1454. Пошто је султан Мехмед Освајач кренуо с великом силом на деспотовину, деспот Ђурађ је морао да склопи понижавајући мир с Млечанима. Светећи се, Млечани су свуда вештали

устанике из зетских племена.

А кнез Стефан Ратковић, који је 1450. године постао велики логотет, пред седник владе, могао је још више да послужи својим господарима. Преко њега, Млечани су увек и на време били обавештавани какве све невоље притискају деспотовину. Издавао је и шпијунирао, а део шпијунских података Венеција је достављала Цариграду. Шпијун није много бринуо што ће му рођена земља пропасти јер су му Млечани обећавали право грађанства у Венецији, где је најзад и побегао.

И. Лончар

МИНИ-КВИЗ

- 1 Шта је кимоно?
- 2 Ко је био Ватрослав Лисински?
- 3 Стрижибуба је:
- 4 Шта је италијански неореализам?
- 5 Килохерц је:

ОДГОВОРИ:

1) Кимоно је јапанска хаљина за жене. 2) Ватрослав Лисински (1819-1854) је био српски књижевник. 3) Стрижибуба је врста птице. 4) Италијански неореализам је књижевна и сликарска правца. 5) Килохерц је мера за фреквенцију.

Велики број људи ти-скао се у реду испред канцеларије у једној приземној згради Сан Франциска. Сваки од њих покушавао је да се пробије што ближе стакленим вратима на којима је великим црним словима писало: „КЛУБ СУДЊЕГ ДАНА“.

На ред су чекали и мушкарци и жене, млађи и старији, који на први поглед нису имали ничег заједничког. Оно што их је зближавало био је чек на 10.000 долара који је сваки од њих држао у руци! У то се врата канцеларије отворише и жатор престаде: један просед чо век, службеник „Клуба судњег дана“, мирно саопшти:

— Због гужве која је настала као последица великог броја примљених чланова, клуб неће данас, а ни наредна три месеца, вршити упис у своје редове!

Настало је негодовање, али људи су после неколико минута бучног гунђања морали да напусте зграду љути што нису успели да се учлане у један од најскупљих клубова на свету.

Завезаних очију

Да би неко постао члан „КЛУБА СУДЊЕГ ДАНА“, мора пре свега да буде веома богат, јер само имућни људи могу себи да дозволе да плате доживотну чланарину од 10.000 долара. С друге стране, овај клуб нуди својим члановима оно што ниједан друштво или организација нису у стању да обећају: уколико нека тешка заразна болест, глад или атомски рат притисну Сједињене Америчке Државе, чланови клуба биће специјалним авионима пребачени у тајно склониште, негде у Белим планинама Калифорније, и тако избећи судбину обичних смртника.

КЛУБ СУДЊЕГ ДАНА

Просторије клуба ретко посећују јер сва обавештења добијају преко месечних билтена.

Неколико америчких новинара посетило је председника клуба Пола Кристија и затражило да им покаже како то склониште изгледа. Овај се у почетку нећкао али је касније пристао да их колима одвезе на место где се склониште налази. Међутим, новинарима су очи све време пута биле везане.

— Када смо се зауставили — прича један од новинара Рос Медн — нашли смо се на једном огромном платоу, око 700 јутара површине, који је са свих страна био окружен, и истовремено сакривен, планинама. Ако неко од чланова клуба очекује да наиђе на базене за купање, терене за тенис и голф, грдно се vara! Једино што на овом платоу подсећа на цивилизацију су колибе за становање, растркане по камењару!

— То уопште неће сметати нашим члановима — рекао је Росу председник клуба Пол Кристи. — Они и тако сматрају да је цивилизација пред уништењем!

Новинаре није изненадила себичност ових људи. Уколико би се овде нашао и неко ко није члан моментално би га убили. Ако се догоди да се у случају неке катастрофе сви чланови клуба нађу у склоништу предвиђено је да се прилази сруше динамитом како би „срећници“ били на сигурном.

Испод платоа налазе се складишта са преко 100 тона хране, а близу њих су и резервоари за воду. Осим тога, склониште поседује своју радио-станицу и огромне количине о-

ружја и муниције, ради евентуалне одбране. Ограђено је жицом кроз коју се пушта струја високог напона, а околу патролирају наоружани стражари.

Никад више!

Свака колиба је веома добро уређена и има гаражу у којој се налази трактор са плуговима и осталим пољопривредним алатом јер, како је изјавио потпредседник клуба Макс Холис, залихе неће вечно трајати, па их треба с времена на време обнављати. Макс Холис носио је, као и остали у склоништу, револвер о појасу.

— Ако дође до несреће,

Мада на први поглед изгледа да је основано из хуманих циљева, ово удружење има задатак да богаташе ослободи сувишног новца!

мораћемо да се боримо — објашњава он.

Склониште је тако добро камуфлирано да се не може видети ни из ваздуха. Један члан клуба дао је новинарима податке о локацији. Иако је извиђачки авион кружио над тим крајем готово три дана, није успео да га открије.

Рос Медн и његове колеге вратили су се у Сан Франциско, наравно, за-

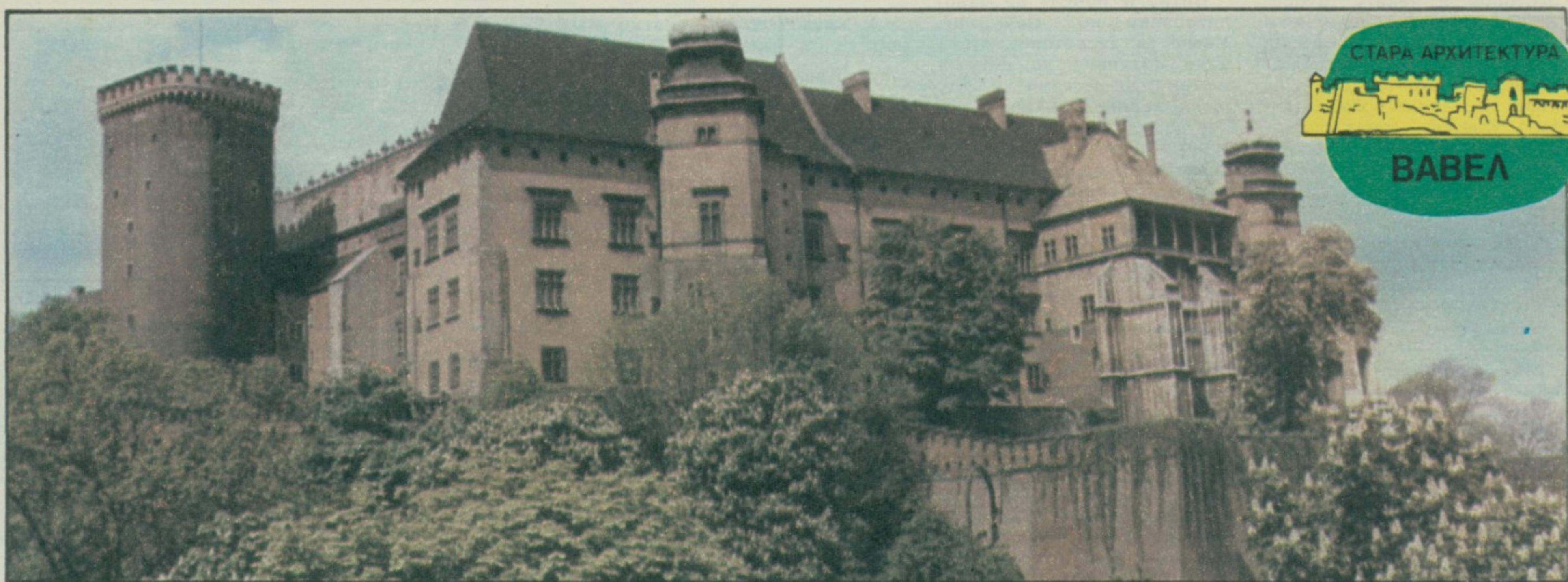
везаних очију. На разстанку, потпредседник Макс Холис рекао је Медну:

— Жао ми је што никада нећете моћи да се вратите овде, јер нисте члан клуба. Нећете, на жалост, моћи ни да се учланите због тога што имамо већ превише молби!

— И немам неку нарочиту жељу да се икада овде вратим! — одговорио му је новинар.

М. Ј.

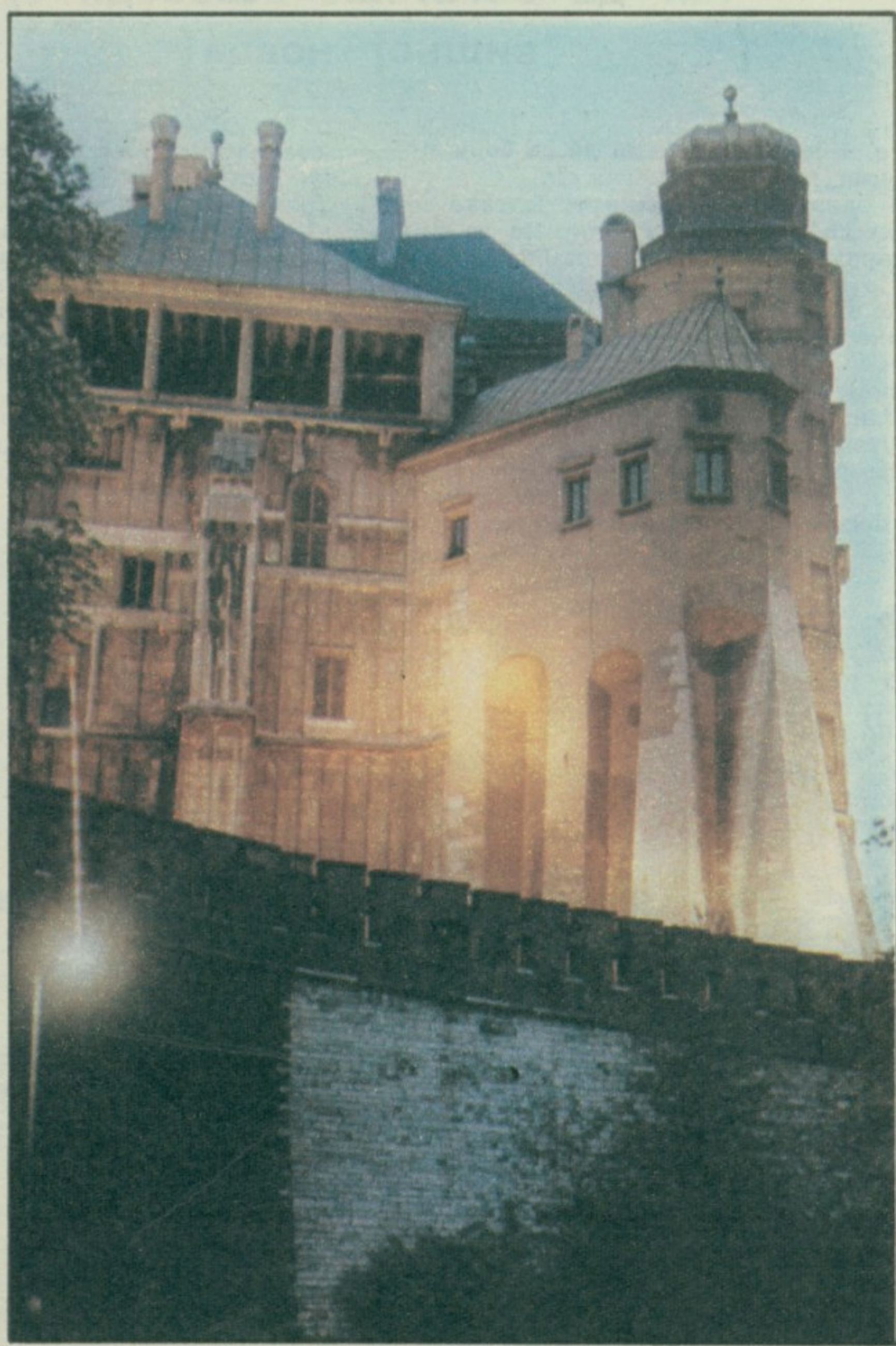
ТВРЂАВА ОД ПАМТИ-ВЕКА — Високо брдо Вавел које се уздижу над реком Вислом као да је сама природа створила да се на њему изгради тврђава, а под њим град. Искористили су то још прастановници ових крајева који су у освит цивилизације направили на њему примитивне утврде од камена и шљунка. Нема

много историјских података који би ближе осветлили дугачко раздобље од палеолита до средњег века, али када је арапски трговац и путописац Ибрахим ибн Јакуб 965. године прешао Вислу оставио је први писани споменик о „граду Короко“ — тада већ повећем, живом месту. Само мало после Ибрахимовог прола-

ска овде је створена прва пољска држава: кнез Мјешко Пјастовић ујединио је до тада расцепкана племена: Пољске, Шлезе, Вислане, Мазуре... Мјешко се, додуше, потчинио немачком цару Отону I, али већ његов син Болеслав Храбри прогласио је независност Пољске и крунисао се за краља 1025. године. На брду Вавел,

где су до тада постојале дрвене палисадне утврде он је почео да гради камене бедеме и прву катедралу на месту бивше, скромне Цркве светог Феликса. Од тада ће судбина и историја Пољске у наредних пет векова бити непосредно везана за Вавелске зидине, све до Сигисмунда III, првог краља из шведске династије

Ваза, који је престоницу преселио у Варшаву. Замак који се данас налази на Вавелу носи видљиву успомену на бурне, протекле векове: архитектонски, на њему има трагова и романике и готике и, понајвише, ренесансе. А по унутрашњем уређењу спада међу најлуксузније и најраскошније резиденције у Европи.

„КОКОШИЈА НОГА“

— Значај Вавела много је порастао за краљевања Болеслава Кривоустог (1102—1139), округлог, али вештог владара. Он је опоручом сачињеном годину дана пред смрт поделио Пољску на четири дела, оставивши сваком сину одређену територију. Али, власт је припала најстаријем, за чију је резиденцију Болеслав одредио замак на краковском брду. Изградњу садашње палате и катедрале почео је Казимир Велики (1310—1370), последњи из куће Пјастовића, а наставили су је његови наследници, Јагеловићи. Међутим, у великом пожару 1499. године изгорело је готово све: једини остатак готског замка из 15. века је овај потпорни стуб на истом крилу који је због издужених каменних удубљења сликовито назван „кокошија нога“.

И КОПЕРНИК И АНДРИЋ — После тог страшног пожара замак је обновио Сигисмунд Стари (1467—1548), у ренесансном стилу: све је било завршено тек 1536. године. Тада је настало и ово засвођено двориште између четири крила замка. У његовом пријатном амбијенту којем изузетан склад и лепоту дају витки и лаки стубови — подупирачи сводова, некада су се одржавали турнири, витешка надметања и светковине. А када је 1964. године прослављена 600-годишњица Краковског универзитета, јубиларна поворка кренула је баш одавде. Јер, идеја да се у граду на Висли отвори прва високошколска установа у Пољској родила се у Вавелском замку, а остварио ју је краљ од народа из милоште, а од племства подругливо назван „сељачки“: Казимир Велики. На дан 12. маја 1364. године он је потписао и оверио повељу о оснивању Академије на којој ће доцније студирати многа прослављена имена, као Коперник, Калимах, Јан Дługос, Иво Андрић...

ПОВЕЉА СЕЉАЧКОГ КРАЉА

СТАРА ОСАМ ВЕКОВА — Најлепши део Вавелске катедрале је Сигисмундова капела на њеној јужној страни. Са својим златним кубетом она је један од најуспелијих примерака ренесансне архитектуре изван Италије, али је дело — Фирентинца Бартоломеа Беречија. Ова капела је маузолеј последњем владару из куће Јагело: после Сигисмунда Августа пољски скиптар преузеће краљеви из шведске династије Ваза. Њихова капела налази се преко пута Сигисмундове и верна је, иако много скромнија, њена копија. Звоник који се уздиже одмах до катедрале потиче још из 12. века. То је остатак бивше романске катедрале.

ИТАЛИЈАНКА И УМЕТНИЦИ

— Када је 1506. године на власт дошао Сигисмунд I, назван Стари, његов престо постао је жариште из којег се ренесанса ширила по читавој Пољској јер његова друга жена, Италијанка из познате миланске породице Сфорца, често је у Краков доводила уметнике из своје земље. Ово звоно импозантних размера још једна је атракција Вавела. Изливано је 1520. године и названо — Сигисмундово.

БРЕЉИВИЦА СА ТАВАНИЦЕ — На горњем спрату замка одржавале су се краљеве аудијенције, разне конференције и — балови. Просторије су богато украшене сликама, фризовима и таписеријама, са таваницама у дуборезу и подовима од мозаика, са скупоценим намештајем из далеке Кордобе, што је Вавел чинило једном од највелелепнијих ренесансних резиденција у Европи. Нарочито је карактеристична и чувена једна од вавелских таваница израђена у дуборезним квадратима у које су смештене бело обојене — главе! Од 194, колико их је некада било, остало је још само 30, међу којима једна женска — са накнадно направљеном траком преко уста: легенда вели да је ова глава стално нешто мрмљала за време краљевих аудијенција, па су морали да јој запуше уста! Највећа од горњих одаја добила је име Сенаторска. На њеним зидовима висе таписерије са мотивима из библијске приче о потопу.

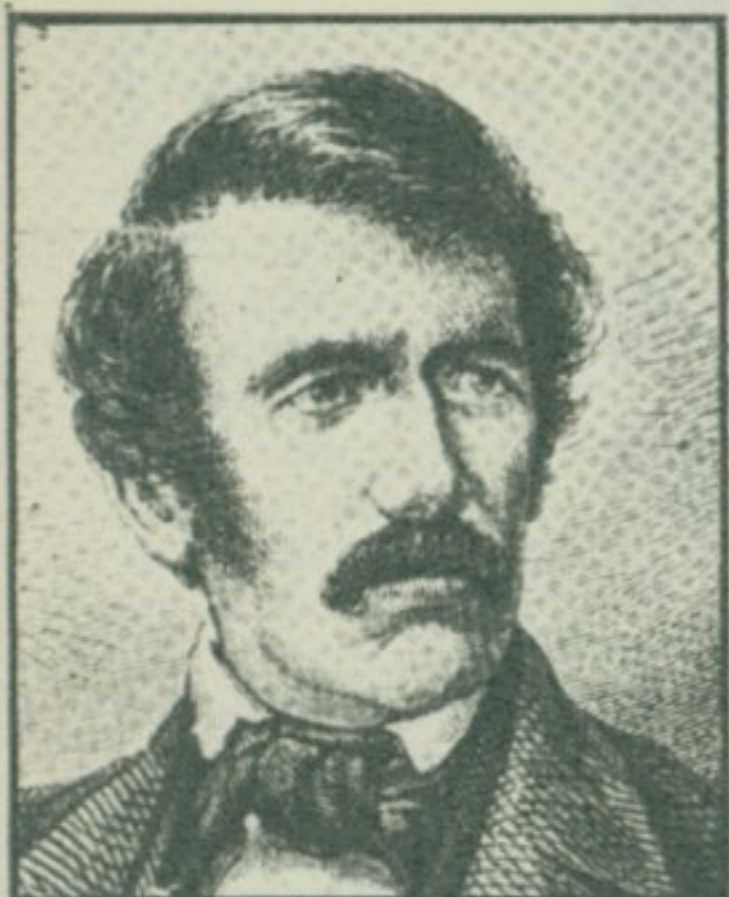

ТУРНИРСКИ ХОЛ — Ова просторија била је место где су разни гласници и изасланици чекали на пријем код краља. Названа је „Турнирски хол“ 1560. године, када је Антони од Вроцлава украсио карактеристичном таписеријом постављеном дуж зидова испод таванице. Приватне одаје за краљеву породицу и свиту налазиле су се на првом спрату: у западном крилу замка били су краљичини апартаменти, а у јужном крилу, где се налази и богато опремљена спаваћа соба Сигисмунда Старог.

Текст: М. Крстуловић

НАНО ЈЕ
ПРОНАЂЕН
ЛИВИНГСТОН

Давид Ливингстон

Пробијајући се између многих крокодила, велики караван је чамцима прешао танзанијску реку Малагараси и ступио на другу обалу. Уморни, исцрпљени и болесни, људи су одмах угледали неколико ратника из племена Вагога који су се враћали из Уџидија. У сусрет им је пошао висок, мршав човек беле коже.

— Бели човек? — понављао је стално он.
— Да, белац — одговарали су домороци.

— Како је одевен?
— Баш као и ви, господару.

— Стар или млад? — био је упоран белац.

— Стар, сед и болестан. Вођа каравана задовољно је погледао измрцварене носаче, сапутнике и водиче у својој експедицији. Очи су му сијале од задовољства; изгледало је да је најзад пред циљем свог дугачког и мукотрпног пута кроз најнепроходније пределе Африке. Затим се опет окренуо црнопутним ратницима:

— Мислите ли да ће још бити тамо кад ми стигнемо.

— Не знамо...

ИЗ РЕДАКЦИЈЕ У МОЧВАРУ

Све је почело 1869. године када је Гордон Бенет-Млађи, директор „Њујорк хералд трибуна“ позвао у редакцију свог најбољег репортера Хенрија Стенлија. Наиме, већ две године у Енглеској и готово целом свету није се ништа знало ни чуло о славном истраживачу и лекару Давиду Ливингстону. Две експедиције биле су упућене да га траже, али ни једна није успела да му уђе у траг, јер су њихово људство убрзо покосиле тропске болести.

Тада је Гордон Бенет упутио новинара Стенлија да, без обзира на трошкове и трајање трагања, пође и пронађе Ливингстона. Промућурни директор великог листа добро је знао да ће се тако „Њујорк хералд трибун“ још више прочути и привући нове читаоце.

Гордон Бенет Млађи

За Хенрија Стенлија то је значило почетак нове авантуре које су иначе биле саставни део његовог живота. Још у младости бавио се разним занимањима да би се најзад задржао на новинарству, верујући да је то оно право. Међутим, изненадним одлуком директора Бенета постао је и истраживач, и не слутећи шта ће све доживети ломатајући се пустарама и мочаварама вреле и опасне Африке. Договор о путовању обављен је 16. октобра 1869. године у париском „Гранд-хотелу“.

На трагање за чувеним Ливингстоном Стенли је кренуо тек 1871. јер је на Бенетов захтев претходно морао да прокрстари Египат, Малу Азију и Индију. Стенли Африку уопште није познавао, и читав подухват сматрао је лудошћу јер је цео свет веровао да Ливингстон више није међу живима.

Најзад, у фебруару 1871. године, репортер је у Занзибару окупио око две стотине људи и пошао на запад афричког континента. Пробијајући се све дубље и распитујући се за белог истраживача, наилазио је само на несигурне знакове Давида Ливингстона. Знао је само да је славни лекар и истраживач зашао у област Тангањике, и то почетком 1866. године. Од тада се о њему није чуло више ништа.

Међутим, без обзира што је био песимиста, Стенли је чврсто одлучио да ипак покуша да по сваку цену пронађе Ливингстона и да у подухвату пуном неизвесности истраје до краја. Набавио је неопходан пртљаг, а људима које је узимао у експедицију плаћао унапред да би што пре спречио њихову колебаљивост и страх. У каравану су били измешани људи и беле и црне коже, и Стенли на то није обраћао пажњу. Скупивши 192 човека и двадесетак магарца, који су носили најтежи терет, бурно поздрављен од присутних кренуо је за траговима доктора Ливингстона.

НА ТРАГУ

Страх и сумњу у успех сви су осетили већ на првим деоницама предвиђеног пута. Предео кроз који су се пробијали био је влажан и мочваран. Вода им је често досезала до груди, газили су несигурно, при-

ИДЕШ У АФРИКУ, СТЕНЛИ!

Хенри Стенли

државајући се грчевито за лијане.

Изгледало је да се све око њих распада и трули: дрвеће обавијено маглом, трска разједена и омекшала од влаге, небо тешко и затворено, с бледом мрљом уместо афричког сунца које су очекивали. У експедицији је брзо завладала грозница, и тек тада је Стенли увидео колико слабо познаје Африку и како је све другачије него што је описано у књигама.

Путовали су ка језеру Тангањика и чинило им се као да се све заверило против њих: и небо, и земља, и болести, и људи које су сретали. Ратоборне домороце из староседелачких племена умиривали су предметима и поклонима купљеним само за то. Али, повремено су Стенлију више

ПОСЛЕ 236 ДАНА МУКОТРПНОГ ПРОБИЈАЊА КРОЗ ГОТОВО НЕПРОХОДНЕ ШУМЕ И ЖИВО БЛАТО, РЕПОРТЕР-ИСТРАЖИВАЧ НИЈЕ СМЕО ДА СЕ РАДУЈЕ ИАКО ЈЕ БИО ПРЕД ЦИЉЕМ.

главобоља задавали чланови његове експедиције него ратничка племена. Измрцварени људи покушавали су да побегну, али их је упорни Стенли оружјем и новцем приморавао на послушност.

Најзад, после 236 дана мукотрпног пробијања кроз готово непроходне шуме и мочваре, пред Стенлијем се указало огромно језеро Тангањика. Вође два каравана које је срео уз пут рекли су му да су виђали белог човека, али да не знају његово име. Требало би да се тај бели старац налази у племену Уџици, од ког су долазили домородачки ратници које је срео на обали реке Малагараси.

СУСРЕТ ПРЕД КОЛИБОМ

Не верујући од усхићења да је надомак циља, Стенли је наредио да потрче у Уџици. Био је заборавио комарце и грозницу, звери и сукобе у каравану, раздраженост и смрт неколико драгоцених магарца. По свему је изгледало да ће најзад наћи Давида Ливингстона.

Улазак у село Уџици Стенлијев караван поздрављено је пучњима из педесет пушака. Иако су људи били уморни, поцепаних одела и израђављених ногу, одушевљење је било велико и искрено.

С развијеним заставама караван је стигао до првих кућа. Пучњи су измамили

готово цело село и свуда су одјекивали бурни поклици у знак добродошлице.

Гомила око Стенлија постајала је све већа и гушћа. Кад је погледом потражио човека који га је усред мноштва домородаца поздрављивао на чистом енглеском језику, приметио је једног домороца потпуно црне коже.

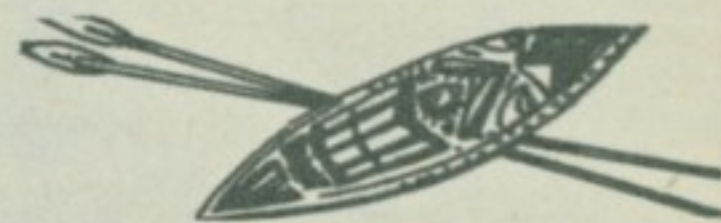
— Ја сам Суси, слуга доктора Ливингстона — насмешио се црнац. Стенли је осетио како му срце снажно бије. Био је ван себе од радости.

А тада је из своје колибе изишао сам Ливингстон.

Пригушујући узбуђење, Стенли пружи руку бледом, седом старцу.

— Доктор Ливингстон, мислим?

— Да — одговори истраживач, насмеши се и скиде капу.

Следећа четири месеца Ливингстон и Стенли провели су заједно. Најзад, по ловином марта 1872. Стенли напустио Ливингстона после узалудног наговарања да се врати у Европу. Неуморни путник и лекар, желео је да се на Стари континент врати тек кад открије извор Нила.

Али, последњег дана априла 1873. Ливингстон је умро. Његово дело наставио је Хенри Стенли.

С. П.

DIK
BROWNE

ХОТАР

СТРАШНИ

У 19. ВЕКУ ФРЕНОЛОГИЈА ЈЕ ДОСТИГЛА РАЗМЕРЕ КУЛТА А. ШТАМПАЊЕ ПРИРУЧНИКА И ЦРТЕЖА РАЗМЕРЕ ИНДУСТРИЈЕ. ОВАЈ СЛИКОВИТ ПРИКАЗ ОДЕЉАКА ЛОБАВЕ ЗАСНОВАН ЈЕ НА ПИОНИРСКИМ НАЛАЗИМА ФРАНЦА ГАЛА. КВРГЕ И ОДГОВАРАЈУЋЕ ОСОБИНЕ КАСНИЈЕ СУ СЕ НАМНОЖИЛЕ И УСИТНИЛЕ.

10

ЖРТВЕ НЕВИНОГ ПАПЕ

ВЕРСКИ РАТОВИ

ХИТАЈУЋИ ПРЕМА РИМУ ДА БИ ИНОЋЕНТИЈА III ОБАВЕСТИО О НЕПОСЛУШНОСТИ БОГАТОГ ГРОФА КОЈИ ЈЕ ШТИТИО СИРОМАХЕ, ПЈЕР ДЕ КАСТЕЛНО НИЈЕ ПРИМЕТИО КАКО СЕ ВОЈНИЦИ ИЗ ЊЕГОВЕ ПРАТЊЕ НЕШТО ДОГОВАРАЈУ.

везнике, као што су црква и богато градско племство, француски краљ Филип II Август (владао од 1180 — 1223 године) окупља јаку војску и, уместо да крене у рат против феудалаца, полази у поход на Нормандију. Ова богата провинција у северо-западном делу Француске дуго се налазила под окупацијом Енглеза и њиховог краља Џона Ленда, брата краља Ричарда Лављег Срца. Изненађен нападом, енглески краљ је ускоро морао да преда све поседе у Нормандији и да, са потученом војском и подсмешљивим надимком Јован Без Земље, на неколико галија побегне преко Ламанша.

После ове победе Филип II Август је богато наградио своје савезнике, цркву и племство: дао им је освојену земљу, као и поседе у јужној Француској, дворце, злато... На тај начин изазвао је незадовољство сељака и сиромашних грађана.

Управо због тога у

редовима незадовољника све више јача верска секта катара која проповеда опирање власти цркве и племства. Њене присталице окупљају се у области Лангедок, у јужној Француској, а према граду Алби, где им се налазио центар, добијају име албижани или албигензи.

УЛТИМАТУМ ПОБУЊЕНИЦИМА

Албижани траже да црква сиромасима подели све своје поседе и одбијају да признају папину власт. Ускоро, њима се прикључују разни друштвени слојеви, људи који су све више незадовољни владајућим поретком и претходним крсташким ратовима који им са Истока нису донели обећано богатство. Пошто су нашли присталице међу широким народним масама, албижани стварају јаку војску, пустоше богате

цркве и убијају свештенике.

Чувши за то, моћни папа који је приликом ступања на свету столицу доbio име Иноћентије што на италијанском језику значи „невин“ први је почео да тврди како су „папе божји изасланици на Земљи“. Одмах је послао у Француску своје бројне мисионаре — проповеднике, да би некако умирлили те богохулнике. Али, када су се ови вратили, сви су папи поднели извештај:

— Албижани одбијају да признају власт католичке цркве. А главну подршку напали су у тулуском грофу Рејмону VI.

Томе се папа већ није надао: богаташ, а помаже сиромасе. Решен да некако уразуми грофа, шаље му ултиматум по свом легату Пјеру де Кастелну.

— Јужну Француску завазила је јерес — беснео је папа Иноћентије III када је сазнао за убиство свог легата. — Али, ја ћу

правовернике од јеретика, овај сурови човек је одговорио:

— Кољите све, а бог ће препознати своје!

Тако је и било: крсташки нису бирали жртве. На сваком кораку, по пољанама, шумским путевима и на улицама градова Албија, Миреа, Каркасона, Безијеа... налазиле су се гомиле мртвих чије су куће до темеља спаљене или опљачкане.

Покрет албижана почео је да се осипа после погибије њиховог заштитни

ПОЧЕЛО ЈЕ НА БАЛКАНУ

Богумилска верска секта настала је у 10. веку код македонских Словена и Бугара. Касније су њене проповеди прихваћене у српској феудалној држави и Босни, а затим се шири по читавој јужној и западној Европи као и Малоласи Азији. У то време јача црква јер од владара и властеле добија велике поседе, па понесени тим богатством свештеници све више занемарују верске проповеди, одреде и просвећивање народа. Богумили проповедају одузимање великих црквених имања, спаљивање икона и распећа, презирање власти папе, забрањују да се једе месо и пије вино, а својим монасима — женидбу и рађање деце, што сматрају највећим грехом. Одмах им прилазе сељаци и сиромашне занатлије који траже богату црквену земљу и захтевају да се проповеди у црквама, уместо на латинском, врше на народном језику.

Припадници богумилских покрета у Италији названи су **патаренима**, у јужној Француској — **албижанима**, а њихови проповедници звали су

се **катари** (од грчке речи **катарос** што значи — чист).

Видевши у овом покрету велику опасност, јер после присвајања црквене земље богумили би свакако желели да и властели одузму поседе, Стефан Немања забрањује ову секту. У периоду од 1172—80. године верницима сече језике и спаљује њихове књиге, протерује их у Босну, али није могао потпуно да их искорени. Прогон богумила наставља цар Душан што показује и 85. члан његовог Законика који за сваког од њих предвиђа смртну казну.

У Босни и Далмацији, где је одавно тињало незадовољство латинским клером због економских повластица које је уживао, богумили су напустили на плодно тло. Оснивају своју цркву која нема феудалне поседе, а све књиге пишу кирилицом.

Папа Иноћентије III, превише заузет крсташким ратом против албижана, није имао времена да посвети пуну пажњу босанским „јеретицима“. Тек после његове смрти нови папа, Хонорије III,

послао је 1221. године свог легата у Босну да би богумилима запретио крсташким ратом. Али, легат није успео да обави посао јер је умро на путу.

И поред папиних претњи богумилство све више јача и шири се у Босни јер су се њени владари и властела плашили власти католичке цркве. Судећи према документима из тог времена, Босна је тридесетих година 13. века постала центар јеретичког покрета за читаву јужну Европу.

Помаган од свештеника угарски краљ Бела IV успео је да покори Босну, 1253. године, и одатле протера све јеретике. Католичка црква одобрава Угарима трговину робљем, али само ако су у питању јеретици, па се у Дубровнику стварају праве пијавце за трговину људима. Међутим, већ почетком 14. века, због династијских нереда у Угарској, Босни опет јача властела, али све мање помаже прогањање богумила. После првог упада Турака у Босну, 1388. године, народ почиње да прихвата ислам.

већ уразумити те невернике.

Месец дана касније, у лето 1209. године, папа позива католичке вернике у крсташки рат против албижана које окупља опат Арно де Сито. На челу ове добро наоружане војске постављен је Симон де Монфор, некадашњи вискокт градова Каркасона и Безијеа, коме су прво краљ Јован Без Земље, а касније и Филип II Август, одузели поседе у Нормандији. Монфору се придружују и феудалци са севера Француске како би се домогли посела у јужним деловима земље.

ПОСЛЕДЊЕ УПОРИШТЕ

Крсташки освајају градове у села, пале куће, немилосрдно убијају становништво без обзира на пол и страст, а јеретике, припаднике катарске вере, кажњавају — инквизицијом. Својим војницима папа је наредио да сваког албижанина спале на ломачи, а затим присвоје његову имовину и поделе је између себе.

Када је приликом опсаде Безијеа један крсташ запитав Арноа де Сита како ће разликовати

ка грофа Рејмона VI, 1213. године, у страшној бици код града Миреа. Тешико рањен, гроф се склонио у подрум једне тврђаве, где су га крсташки пронашли а затим — на коњима расчеречили.

Тек 1229. године завршен је овај страшни верски рат. Албижани су готово потпуно уништени: инквизиција, изум папе Иноћентија III, однела је у крви и диму ломача преко сто хиљада људских жртава. Ипак, све до 1244. године, у дворцу Монсегира који је био саграђен у високом планинама, у области Лангедок, налазило се око 700 катарских свештеника, витезова, стрелаца и избеглица које ни сурови католички суд није могао да одврати од катарске вере. Било је то њихово последње упориште.

Б. Ј.

(На страни 12—13. доносимо опсаду Монсегира)

Опсада Монсеира

II Дворац Монсегир

5) Рејмонд де Перела, господар дворца 6) његова жена Корба и кћер Ескармонда, обе спаљене на ломачи јер се нису хтеле одрећи катарске вере.

III Тарћава

7) Главна кула 8) Отвори за стрелце 9) Горњи спрат са којег је водило тајно ступениште 10) Унутрашња страна куле на којој нема видљивих отвора 11) Дрвени дограђени део зидина 12) Дрвена палисада око замка 13) Платформа за катапулт 14) Логор избеглица (око 300 људи) 15) Катарски крстови.

IV План утврђења

16) Резервоар за воду 17) Свечана дворана 18) Тајно ступениште са подземним улазом 19) Ступениште које је водило на југозападни бедем 20) Главна капија 21) Прилазна стаза 22) Двориште замка 23) Северна капија 24) Други резервоар за воду.

V Одбрана у случају опсаде

25) и 26) Зупчаста ивица одбрамбеног бедема која је у исто време добар заклон за стрелце 27) Отвори у зидинама; кроз њих су протурани балвани на које се ослањала галерија за стрелце (обележена бројем III/11) 28) Конопац помоћу којег су подизане греде при изградњи галерије 29) Попречни пресек галерије и положај стрелаца у њој.

VI Припадници катарске вере прима опроштај грехова од свештеника

VII Опсада

30) Грб Рејмона VI од Тулузе 31) Крсташи стижу под Монсегир 32) Жан од Наваре, инквизитор 33) Католички свештеници 34) Реликвије 35) Главнокомандујући Хјугс од Арсиса, врховни судија из Каркасона 36) Заповедник коњице 37) Пешадија 38)

I Монсегир

У овом последњем катарском уточишту, утврђењу смешеном на надморској висини од 1207 м, на стрмом планинском врхунцу који се уздиже 600 м у вис, у области Аријеж, налазили су се:

1) Катарски свештеници 2) и 3) двадесетак витезова и 4) стотинак стрелаца и избеглице које су се одупрле прогону цркве.

и 39) Витезови и њихове штитиноше 40) Бигорци и Баски, брђани спретни у борбама на стрмом терену 41) Војник из краљеве војске 42) Католици се моле за успех свог подухвата 43) Логор нападача 44) Стена Каруле у чијем су подножју инквизитори подигли логор 45) Нападачима стално пристиже помоћ 46) Долазак нарбонског бискупа Пјера Амијела 47) Паж из надбискупове пратње 48) Река Ласе чијом долином су кренули нападачи 49) Кланац Кзруле којим је пошла друга група нападача.

VIII Напад на Монсегир

50) „Катарска голубица“ — симбол мира 51) Сеопе Монсегир 52) Стена Мус 53) Кула осматрачница са које су се могли контролисати источни прилази замку 54) Путањом којом су кренули Бигорци и Баски с намером да истовремено нападну кулу са две стране 55) Пропланак на којем су се ове две групе састале после заузећа куле 56) Густа шума која је пружила добар заклон и заштиту нападачима 57) Заобилазна путања којом су се нападачи користили да не би били одмах примећени одозго 58) Улаз у тајанствену пећину Тамбур 59) Платформа на којој су се нападачи привремено улогорили 60) Огроман катапулт израђен по замисли Дирана од Албија 61) Пут којим су допремане намирнице и муниција 62), 63), 64) и 65) Логори краљевске војске која је пружила помоћ нападачима 66) Бертран де Бакаларија се провукао кроз блокаду и успео да у Монсегиру направи катапулт који се успешно носио са Дирановим 67) Уз најтежу стрмину у јануару 1244. кренули су Баски 68) Зграда на улазу у тврђаву освојена је после дуге борбе 69) Опкољени Катарци верским песмама су одговорили на позив за предају 70) Свештеник Амијел Екар са још двојицом катара успео је да се искраде и побегне према области Горњи Аријеж 71) Пут који су изабрали бегунци 72) Инквизитори су продрли у Монсегир 73) Везане катаре спровели су у долину бичујући их уз пут 74) Пут којим су их водили назван је касније „Стаза праведника“ 75) „Долина спаљених“ у којој је 16. 3. 1244. на ломачи изгорело више од 200 катара 76) Плавина Мон-Сегала, неми сведок катарске трагедије.

ПИКАСО ЈЕ НЕСТАО — ИЗ СКОПЉА

ГЛАВА ЖЕНЕ У РУКАВУ

Да би зарадио новац за школовање, Христ Бошковски, двадесет петогодишњи студент Филозофског факултета у Скопљу, често је као туристички водич долазио у Музеј савремене уметности. И док би кустос показивао посетиоцима вредне експонате, он је незаинтересовано посматрао многобројне слике и скулптуре.

Једног дана, испод слике која се налазила у дугачкој просторији музеја, приметио је потпис: Пикасо. Немогуће, помислио је Христ, откуд овде тако вредна слика: вероватно није оригинал. Али, када је ускоро сазнао да је „Глава жене“ славни сликар покљонио овом граду још 1965. године, као свој прилог после страшних земљотреса, младичу је синнула идеја: украсти слику и тако се обогатити!

Дођи! Нашао сам купце!

У сумрак, 14. септембра 1971. године, Христ је ушао у Музеј, па када је видео да нема чувара и посетилаца, пришао је слици и благо је зањихао. Охрабрен, јер није зачуо звона алармних уређаја, изва-

НАШИ КРИМИНАЛИСТИЧКИ ИНСПЕКТОРИ УСПЕЛИ СУ ДА ЗАДОБИЈУ ПОВЕРЕЊЕ ФРАНКФУРТСКОГ ПОДЗЕМЉА КОЈЕ ЈЕ ЗНАЛО ГДЕ СЕ НАЛАЗИ КРАДЉИВАЦ ЧУВЕНЕ СЛИКЕ.

дио је из џепа жилет и почео да струже најлон-канап о који је слика била окачена. Али, онако у журби, плашећи се да неко не наиђе, никако није успевао да га пресече.

Сутрадан, поново је дошао у Музеј: овог пута најлон је лако пресекао обичном придркалицом за нокте. Отворио је прозор и слику, процењену на око 40 милиона старих динара, по моћу дугачког канапа спустио у двориште. А затим, мирно је изашао из зграде, обилазачу Музеја и када је у дворишту пронашао слику, одмах је извадио из рама, увио у ролну и стрпао у рукав.

Исте вечери у Скопљу је купио авионску карту за Софију, а када је тамо стигао, састао се са својим познаником Бобијем. Овај му је рекао да су купци у Висбадену! Не желећи да губе у времену, њих двојица одмах одлазе у тај град. Међутим, Боби никако не успева да успостави везу са купцима. Зато се Христ

сам враћа у Софију и ускоро од свог помагача добија телефонско обавештење:

— Одмах дођи у Франкфурт! Нашао сам купце!

У име закона

Нестанак Пикасове слике примећен је тек 16. септембра, два дана пошто је украдена. И то само захваљујући верним посетиоцима који су питали чуваре Музеја зашто је „Глава жене“ уклоњена.

Одмах је о крађи обавештен СУП, али истрага је данима тапкала у месту: лопов није оставио никакве трагове. Тада је алармиран — Интерпол, међународна организација чији је задатак да контролише и онемогућује криминал свих врста у свету. Претпоставило се да је непознати лопов са сликом побегао преко границе, па се полиција многих европских земаља

дала у потрагу за било чим што би одало лопова, престано одржавајући везу са нашим СУП-ом.

У међувремену, не престајући од полиције, Христ Бошковски ставља украдену слику у рукав и долази у Београд. Ту се кратко задржава, а затим авионом стиже у Франкфурт. Надао се да ће га Боби чекати на аеродрому, али од њега није било ни трага.

Неколико дана касније, у једном ресторану упознаје беспосличара Хорста Рихтера коме, не устежући се много, поверава како код себе има украдену Пикасову слику. Надајући се високом проценту ако продаја успе, Хорст се нуди да му преко својих познаника из франкфуртског подземља пронађе купце.

После двадесетак дана, Хорст обавештава Бошковског да је неки Рудолф Декер заинтересован за слику, али да ће претходно послати своје људе да је виде и процене. Договорено је да се нађу у једном хотелу, где ће Бошковском, у случају да је слика оригиналан рад славног уметника, одмах бити исплаћено — 45.000 марака, што би данас износило око тридесет и три милиона старих динара!

Али, када је у договорено време један од стручњака за процену дошао у хотел и видео да је слика заиста оригинал, мирно је рекао:

— Бошковски, ухапшени сте!

У том тренутку у собу су банули криминалистички инспектори нашег СУП-а и на руке изненађеног лопова ставили лисице.

У ствари, чим је наша милиција сазнала од добро обавештене полиције СР Немачке да се у Франкфурту нуди „испод руке“ нека вредна Пикасова слика, одмах је било јасно да је то украдена „Глава жене“. Наши криминалистички инспектори успели су да задобију поверење франкфуртског подземља, а онда, прерушени у стручњаке за процену, на делу су ухватили криминалца.

☆

— Највећа заблуда је што се мисли да специјални агенти ове међународне организације лутају по свету и траже криминалце — кажу наши представници Интерпола. — Полиција сваке земље, када се укаже потреба, преко Централног националног бироа који код нас улази у састав Савезног секретаријата за унутрашње послове, постаје сарадник Интерпола. Генерални секретаријат ове „светске полиције“ налази се у Паризу, у предграђу Сен Клу, и има огромну документацију која стоји на располагању полицијама из 125 земаља.

У њиховом послу нема суревњивости између држава, јер циљ је увек исти: што више стегнути мрежу око криминалаца, њихових заједничких непријатеља.

Б. Јеремић

МАПЕ НА БЕЛАНЦЕТУ

Док су се 1916. године водиле огорчене борбе на Сони, француски контраобавештајца Клод Илен запазио је једну сељанку како свакодневно претрчава на другу страну фронта, као и многи мештани у затишју. Испитивао је сељанку и она му је рекла да живи у селу на немачкој страни, а да сваког дана преноси храну брату који ради у њиховом винограду, иза француских линија.

Иако је увек пажљиво претресао, ничег сумњивог код ње није било. Једног дана је, више у шали, узео једно од јаја која је враћала, јер их брат није појео. Бадио га је увис и, изненађен, приметио њен заплашени поглед. Пустио је да јаје падне, па га је потом ољуштио. На целој површини беланцета виделе су се браонкасте шаре, бројке, троугли и квадрати.

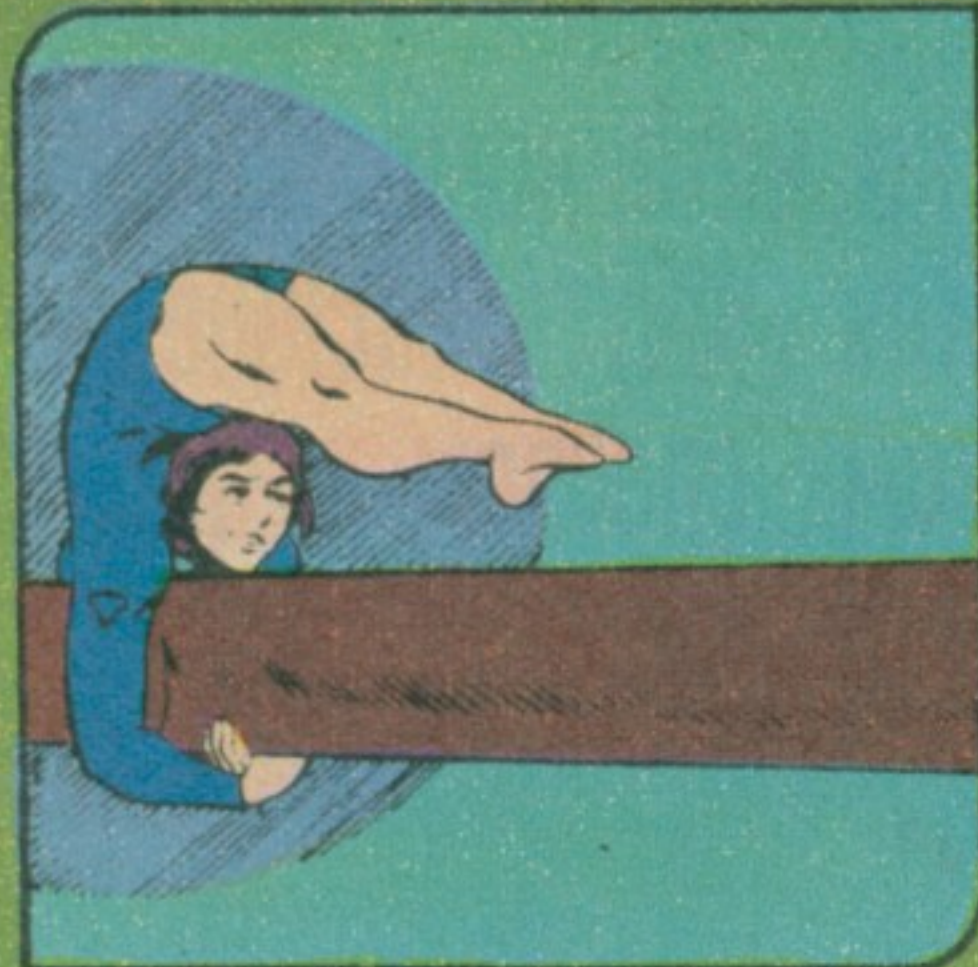
Ухапсио је жену и у команди је утврдио да су и остала јаја слично ишарана. Анализом је утврђено да су то комплетни војни подаци, са убележеним дивизијама и пуковима, бункерима, артиљеријом и коњицом.

Жена и њен „брат“ при знали су да су немачки шпијуни. Открили су и тајну писања на беланцету. Шпијун је сирћетном киселином удртавао француске положаје на љусци јајета, а затим остављао да се киселина осуши. Следећи поступак био је барење у топлој води. Приликом кувања киселина би се верно пренела на скувано беланце, а на љусци нису остајали ни микроскопски трагови.

Немци до краја рата нису сазнали да је ова њихова тајна откривена, а француски контраобавештајци ухватили су, захваљујући јајима, око 30 немачких шпијуна.

65

ПОПУЛАРНОСТ совјетске гимнастичарке Олге Корбут, која је освојила публику на Олимпијским играма 1972. године у Минхену, била је у њеној земљи толика, да је било довољно адресовати „Олга, Москва“ и она би добила писмо.

66

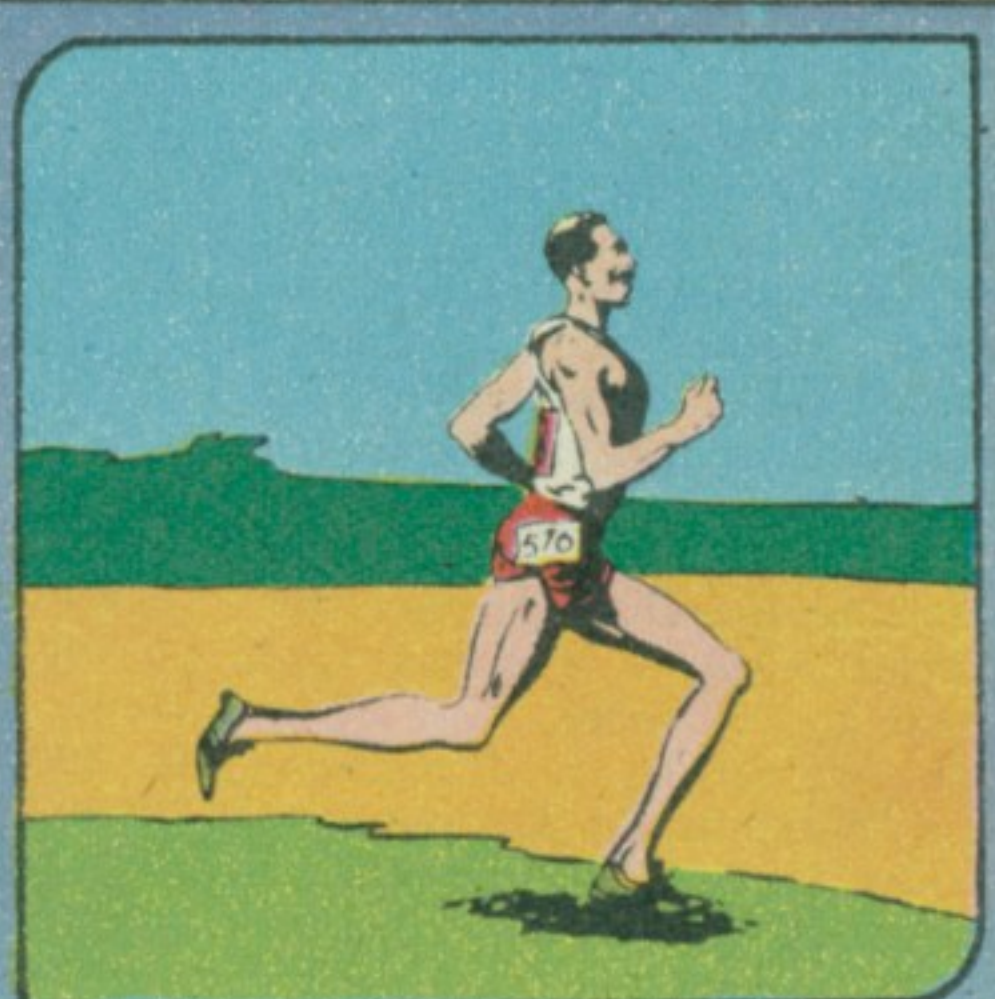
ВИСИНА ЈАРБОЛА на који је била постављена олимпијска заставица 1964. године у Токију, износила је тачно 15,21 м. Висина јарбола одговарала је дужини скока којим је Микио Оде освојио на Олимпијади у Амстердаму 1928. године прву златну медаљу за Јапан.

67

РУЖНА ИЗАЗИВАЊА и непријатна добацивања која су поједини спортисти измењивали на античким олимпијским играма, били су далека претеча неких садашњих неспортских изјава уочи такмичења. Она су својевремено и послужила славном песнику Вергилију да каже: „Док један не падне, други не успева“.

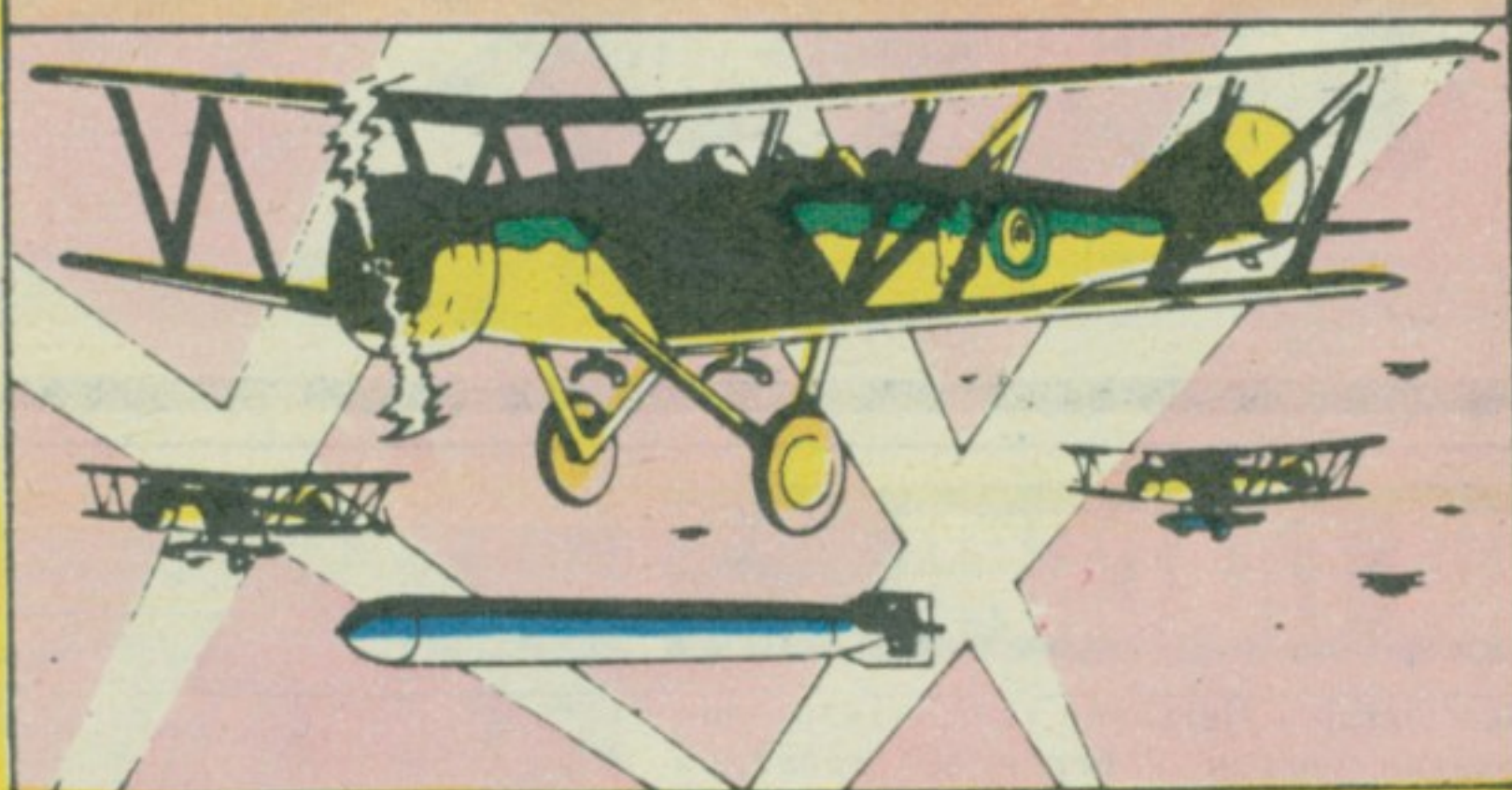
68

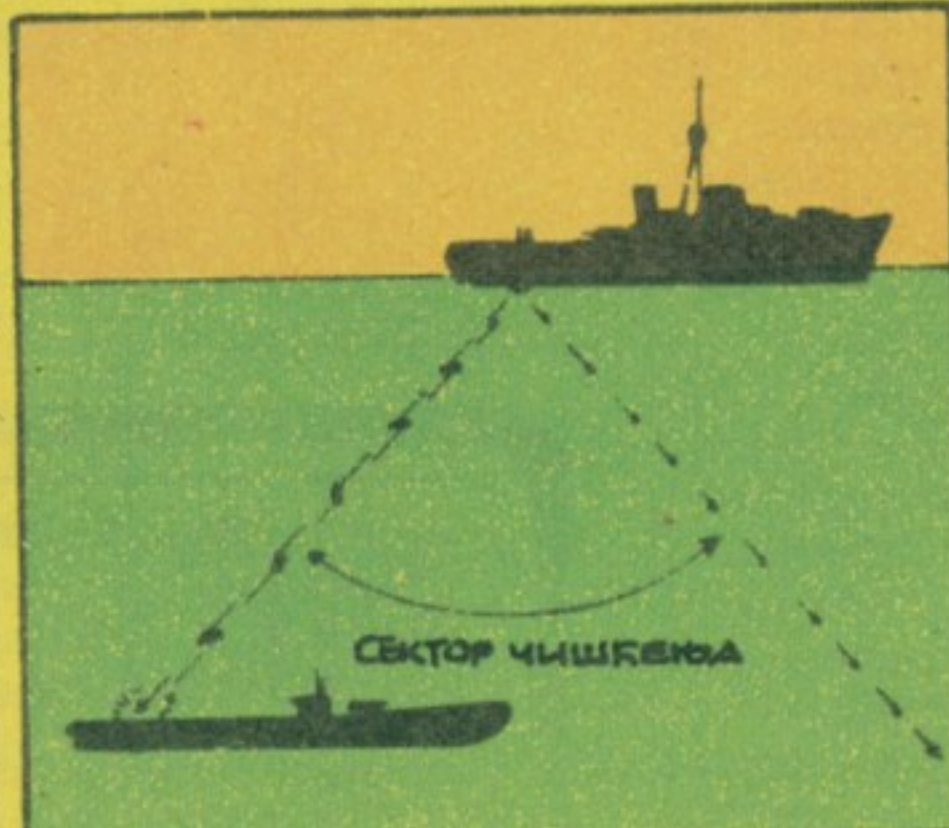
КИПЧОГЕ КЕИНО, кенијски атлетичар, био је слављен после великих успеха (две златне медаље, 1968. и 1972) као национални херој, а затим оштро осуђен — када је после олимпијских тријумфа прешао у професионалце.

Слобода се брани и оружјем... 45

Други светски рат је у току. Успех британске авијације у нападу на италијанску флоту у Таранту новембра 1940. године обезбедио је за извесно време британску превласт на Средоземном мору. Овај подухват послужио је касније Јапанцима као узор у нападу на Перл Харбор.

У то време немачки конструктори проналазе ASDIC (апарат за откривање и одређивање правца и удаљености подморница под морем) који касније и савезници прихватају. Истовремено и Енглези усавршавају свој вишеструки минобацач, односно противподморнички импулсивни бацач — назван јеж.

Совјети настављају са експериментима и проширују употребу ракета ваздух-ваздух које су први пут употребили 1939. године при одбрани од Јапанаца у кратком препадну на далекоисточну совјетску територију Халкхим — Гол.

Енглези конструишу ваздухопловни противподморнички ракетни систем Харпун-Норвеј.

Са своје стране Италијани у нападу на савезничке бродове у Гибралтару у луци Ла Валета употребљавају своје диверзанте (људе-жабе) који „јашу“ на подводним скутерима.

ГДЕ ЈЕ БЛАГО ШПАНСКИХ ГАЛИ

Дон Хуан Естебан де Хубиља, заповедник шпанске флоте од једанаест бродова која се пробијала кроз теснац између Флориде и Бахамских острва, забринута је посматрао море. Било је мирно и глатко као уље. То није слутило на добро, бар не у овим крајевима јер је такво мртвило по правилу било предзнак урагана.

Хубиљи није било први пут да прелази ову маршруту. Већ неколико година узастопно превозио је он једанпут годишње благо из Хаване на Куби у Шпанију. Најчешће злато, али би се у сандуцима нашло и сребра и драгог камења. Товар је био велики, заузео је читавих једанаест бродова. Шпанац није много марио што је благо опљачкано од мексичког и перуанског народа. Осим тога, превозећи га у Шпанију свом краљу у чијој се служби и налазио, увек је могао, а то је и чинио, да узме део за себе.

Благо отего у поробљеном Мексику и Перуу путовало је у Шпанију утврђеним путем. Прво би било прикупљено по тим земљама, затим на коњима караванским путевима отпремано до најближе луке, а онда бродовима пренешено у Хавану на Куби која је била централно сабирно место. Одатле па до последње станице пута — Шпаније — за њега је одговарао Хубиља. Тако је било и овога пута, лета 1715. године. Хубиљу је притискала још једна брига: огрлица од 128 драгуља коју је требало да преда као венчани дар краљевој невест-ти.

ГУСАРИ НАПАДАЈУ

Заповедник шпанског конвоја био је у праву: ураган се сручио тако изненада и тако нагло да морнари нису стигли ни да дођу себи. Подвијало море поигравало се бродовима и на крају их одвукло на дно заједно са преко хиљаду несрећних морнара. Спа-сао се само један једрењак и то правим чудом.

Шпанци нису хтели да се тек тако лише блага па су се после неколико дана обрели на месту несреће доукавши на силу читаво индијанско племе познато по добрим рониоцима. Наредили су Индијанцима да се спуштају до потопљених бродова и ваде благо. Индијанци су се ужаснули јер је море врвело од ајкула, али нису имали куд: смрт их је чекала и од Шпанаца. За четири дана успели су да извуку на површину једну трећину блага скупо га плативши: мно-

ге од њих растргле су ајкуле. Море се црвенило од крви, али су преживели рониоци морали изнова да скачу у воду. До последњег.

Извађене драгоцености склоњене су у оближњу тврђаву на морској обали. То је требало да буде само привремено решење док Шпанци не виде шта ће с њима. Изненада, банули су енглески гусари, продрли у утврђење и опљачкали га. Тако је једна трећина блага пала у њихове руке. Плен је распарчан међу гусарима и, убрзо, све је пало у заборав. Од тада су прохујале године.

ВАГНЕРОВО ОТКРИЋЕ

Након другог светског рата доселио се на Флориду из весни Кип Вагнер. Сазидао је кућу на морској обали у заливу Себастијан у близини Мајами Бича. Како је живео од ренте и имао слободног времена напре-тек, придружио се групи скитница која је тумарала обалом у потрази за употребљивим стварима које је море стално избацивало.

Једног дана Вагнер је наишао на неки грумен обрастао коралима. Допао му се. Понео га је кући с намером да га стави на неку од полица као украс. Када се раскомотио и сео, знатижељно га је вртео у руци и загледао са свих страна. Нешто му није давало мира. Одлучио је да раз-бије предмет. Када је то учинио, остао је запрепаштен: грумен се састојао од неколико златних новчића! На сваком је био утиснут текст да је новац посвећен шпанском краљу Филипу V и да је кован 1714. године у Мексику и Перуу.

Оштроумном Вагнеру који је у новинама у неколико наврата читао бајке о потопљеном шпанском благу није много требало да закључи да у руци држи управо део тог блага. — Значи — оно постоји! — гласно је узвикнуо. Збуњивало га је само како је грумен стигао у залив Себастијан кад су се као место бродолома шпанске флоте помињале две тачке на мору од којих се једна налазила око 80 километара северније, а друга чак 193 јужније од залива на чијој обали је била Вагнерова кућа!

ДЕСЕТ ГОДИНА РОЊЕЊА

Вагнер је своје откриће показао пријатељу, доктору Кипу Келсоу. Овај је требало да оде неким послом у Вашингтон па је обећао

Јато птица које се одмарало на катаркама изненада је полетело према обали. Десетак минута касније конвој бродова натоварених златом, сребром и драгим камењем захватио је ураган.

СЛЕПИ ГЛАСНИК

Црногорски владика Петар I Петровић (1782—1830) способан владар, невероватно упоран у борби за слободу и самосталност своје земље, будно је пратио догађаје у устаничкој Србији. Желећи да се повеже са Карађорђем и да му се придружи у борби за ослобођење од Турака, одржавао је преписку с њим, нарочито око 1809. године.

Није било лако наћи погодног гласника који би неопажено прошао кроз крајеве препуне Турака, па се владика одлучио за слепог гуслара Ђура Милутиновића Црногорца. У његов слепачки итап, или у дрику гусала, смеитено је писмо и он је, у пратњи свог младог сестрића, кренуо на далеку и опасан пут.

Кроз села која су држали Турци слепо гуслар је прошао готово неопажено, певајући њихове песме и славећи њихове јунаке. Путовао је данима и певао по селима кроз која је пролазио. Нико није могао помислити ита се крије у његовом итапу или гуслама.

У то немирно време, последњих година XVIII и почетком XIX века, појавио се низ даровитих гуслара који су, сваки на свој начин, узели учешћа у војевању за слободу. На бојимитима су врло често храбрили устанике својом песмом или се и сами борили. И када се Ђуро Милутиновић докопао коначно Србије, захваљујући песми лако је дошао и до Карађорђевог ианца и предао му поруку.

ЛОНА?

да ће у тамошњој Конгресној библиотеци потражити податке о благу.

Доктор Келсо је одржао реч. Марљиво је прекопаво по литератури. Успео је да пронађе једну стару књигу из 1775. Написао ју је енглески картограф Бернхард Романс. Аутор књиге описује да је 64 године после бродолома шпанске флоте посетио обалу у близини места удеса. Тамо је затекао потомке Индијанаца које су Шпанци довели да роне (Индијанци су на пут повели жене и децу). Са њима је на обали скупљао сребрни шпански новац који је море избацило на копно. Они су му, наводно, показали место где је флота настрадала па је картограф, на основу њиховог казивања, сачинио карту краја. Када ју је доктор Келсо пажљиво погледао, згрануо се: место бродолома налазило се тачно наспрот Вагнерове куће.

Келсо и Вагнер дали су се на посао. Унајмили су рониоце, купили опрему, за тражили и добили искључиво право на вађење блага. Акција је трајала десет година. За све то време са потопљених шпанских бродова извађено је 60.000 комада златног новца, велика количина златних и сребрних полуга, 28 порцуланских предмета увезених из Кине и много сребрног новца све у вредности од неколико милиона долара. Већи део блага није извађен: бродови су иструлели и рониоци не смеју да зађу у све њихове одаје. Он ће и даље остати у подводној ризници.

А. М.

Почетком 1971. године бостонски милионер Артур Клер, трговац антиквитетима, купио је у Гибралтару круну Сајтаферна, скитског цара, који је живео у трећем веку пре н. е. Натпис на њој сведочи да су Сајтаферну поклонили грађани грчке колоније Оливије.

Купивши круну за 300 хиљада долара, Клер је био врло задовољан јер су је најцењенији стручњаци у Њујорку проценили на милион. У интервјуу, Клер је новинарима рекао:

— Ту стварчицу ми је продао човек који једва да је знао какво благо поседује. По његовим речима, он је круну донео из Русије 1920. године. Како је до ње дошао — не знам. Такви детаљи ме нису занимали. Ја сам знао само једно: у мојим рукама је скупљена реликвија.

Ни сам антиквар ни његови врсни експерти нису дозвољавали чак ни помисао да је „скупљена реликвија“, у ствари фалсификат.

Када су Клеров интервју прочитали у Паризу, француски историчари уметности су се сетили да у Лувру постоји једна таква круна. Купљена је у Одеси 1895. за, у то време, баснословну суму од 200 хиљада франака. Јавно су је изложили, а затим склонили у сеф. После тог открића избио је скандал.

Неки Исак Рухумовски, јувелир и власник антикварског часописа, написао је у јануару 1896. године „Одесином листу“ писмо у којем каже: „Када су Парижани видели мог помоћника Јосју Горпишћенка, он им је рекао да је дошао из Петрограда да за Ермитаж купи круну Сајтаферна. Тада су Парижани брзо и без двоумљења напунили Јосјим џепове и он је, разумев се, пристао да каже где се круна налази.“

Пожелео сам франке, и они су уложили својих 200 хиљада. Цртеж те круне купио сам од Левија Гохмана у Очакову за 200 рубаља. Дародавни натпис Оливијаца урезао сам на челу круне. Сами судите, који би цар то поднео.“

Писмо Исака Рухумовског штампано је у многим листовима: оно га је учинило познатим, а „шала“ с круном богатим. И нико није, вероватно, ни претпостављао да се трик Рухумовског икада може поновити.

Ванан је натпис

Међутим, нову круну из радио је стари гибралтарски јувелир Лав Јосифович Горпишћенко или Вилијам Хорн. То је био син Јосје Горпишћенка.

Вилијам Хорн, по старој навици, претплаћивао се на руске часописе. У

НЕОБИЧНЕ ПРЕВАРЕ

ТАЈНА ПОДЗЕМНОГ ЦИНА

ЗА САМО НЕКОЛИКО ДАНА ЈЕДАН МАЛИ, НЕПОЗНАТИ АМЕРИЧКИ ЛИСТ ПОСТАО ЈЕ НАЈЧИТАНИЈИ НА СВЕТУ. ШТА ЈЕ ТО УЧИНИО ЊЕГОВ ИЗДАВАЧ?

једном од њих, 1968. године, објављен је и чланак доктора историјских наука А. Монгајта, у којем се помињао и фалсификат Рухумовског.

Чланак је обрадовао Хорна.

— Сетио сам се — изјавио је касније на суду — да сам ту круну радио заједно с Рухумовским и помислио сам да бих је сада могао и сам израдити. Фотографија се налазила у часопису, а свега осталог добро сам се сећао. Али, није ми било лако: преправљао сам је 73 пута. Коначно ми се допала и помислио сам да сам свој новац поштено зарадио. Нисам желео да поновим шалу Рухумовског, па сам оливијски натпис урезао тамо где треба да стоји: на унутрашњој страни обода круне.

Суд је сматрао могућим да се Вилијам Хорн оправда. Он је само правио бизнис.

Одговарајући на питања новинара о круни Сајтаферна, већ седи Хорн је рекао:

— Одесе се сећам по фирми Рухумовског. Тамо смо умели да правимо новац. Сам Рухумовски је био, ако не геније, а оно бар приближно томе. И сада неки жутотљунци кажу да је то превара...

Спорити се с њим било би без смисла.

Фармер довитљивији од научника

Превара и игра око круне бучно је одјекнула. Међутим, то није усамљен пример како се вештим фалсификатом или маштовитом измишљотином може згнурити гомила новца.

Ништа мањи одјек није имала и једна научна превара у јесен 1896. године.

У Кардифу, малом америчком граду, неколико фармера копало је бунар. Лопате су одједном удариле у нешто тврдо и запрепаћени фармери су

угледали у земљи каменог гиганта, окамењеног човека висине преко три и по метра. Тамномрско чудовиште, ишарано многим необичним порама, лежало је на леђима, са ногама мало изнад главе.

Вест о чудном открићу брзо се раширила по Америци. Са свих страна долазило је мноштво људи да би видели кардифског дина. Гледајући каменог дива који је, наводно, некада живео и ходао Земљом, у шта нико није сумњао, људи су осећали огромно страхопоштовање. Истина, ретки, смелији појединци покушавали су да докажу да је то само камена статуа израђена пре 200—300 година. Али, њих нико није слушао. Дивом су се бавили и научници. Један од њих, извесни Џејмс Хол, истакнути геслог, дошао је до закључка да је откривени див, по свему судећи, статуа која је лежала у земљи 300 година, а можда и више.

Међутим, један други научник, такође геолог, пронашао је на телу гиганта свеже трагове обраде металним оруђем. По тим траговима и низу других обележја, он је закључио да камени цин није бдио жив човек нити је уметничко дело.

То је потрајало све док нису дошли они који су видели да на месту недовршеног бунара неки непознати људи ноћу нешто кришом закопавају. Али, све док се то није обелоданило, довитљиви

фармер је доста зарадио, показујући лаковерном свету по наруџбини израђен „археолошки налаз“.

Дланави људи на Марсу

Звучи невероватно, али људи су једне друге варали и са — Месецем!

Године 1835. требало је да поред Земље пролети Халејева комета. Због тога је енглеска влада послала свог најпознатијег астронаута, сер Џона Херчела, у Африку да изучава јужну небеску хемисферу.

Честољубиви издавач листа „Њујорк сан“ решио је да из те научне чињенице извуче корист и истовремено увећа тираж свог, не баш успешног листа. Објавио је серију чланака које је, наводно, написао сер Херчел и који су прештампани из часописа „Единбург журнал оф сајенс“. У чланцима се говорило о открићу живота на — Месецу! Лист је такође писао да је, применивши телескоп специјалне конструкције, Херчел открио на Месецу плодне равнице и шумовита брда, еруптивне вулкане и кварцне кристале, широке око осам и дугачке преко педесет километара.

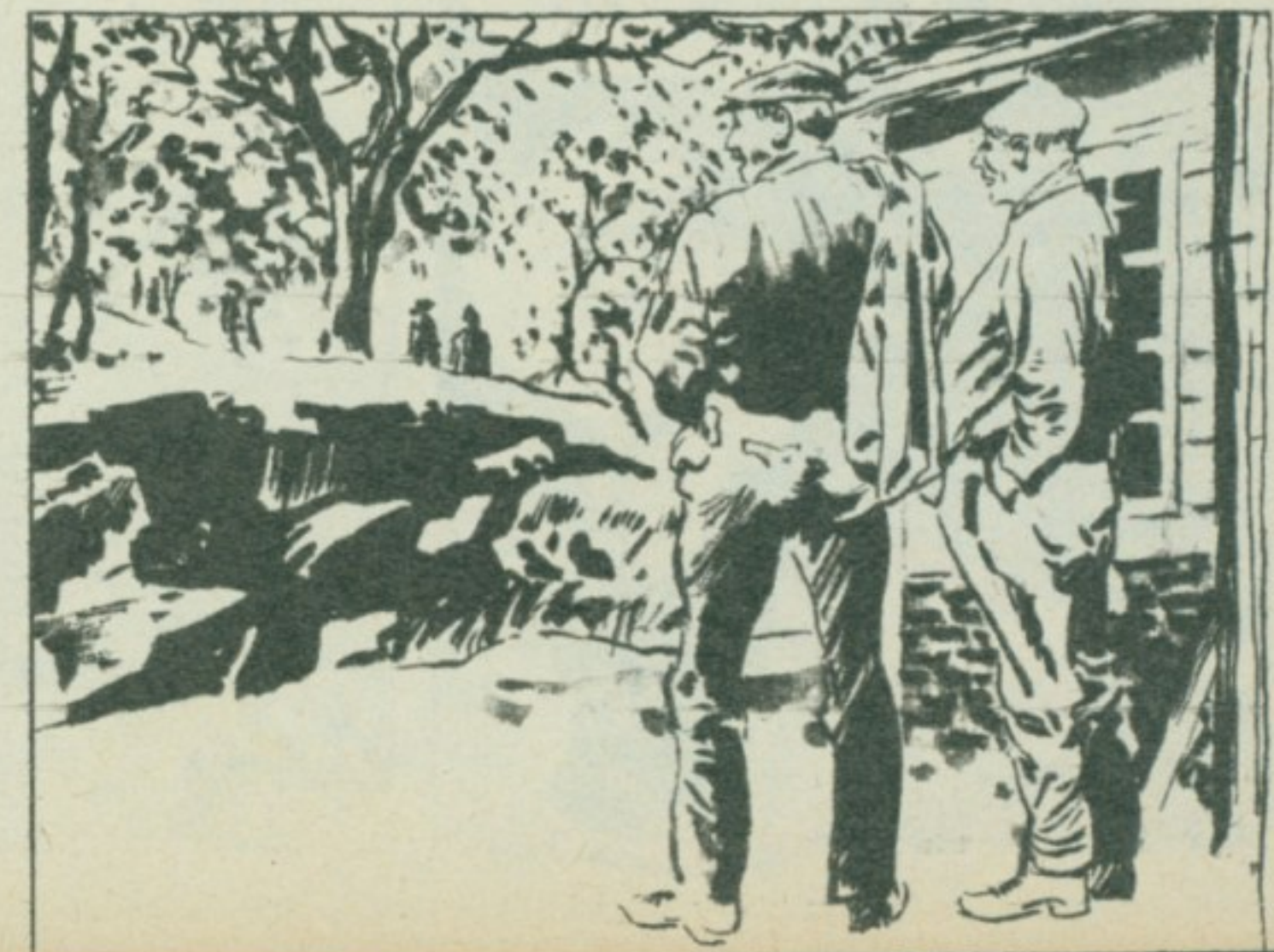
Али, људску уобразиљу највише је запањила вест да су на Месецу откривена разумна бића слична људима, прекривена длаком и с крилима као код слепих мишева.

У време када је у штамарији предузимљивог издавача штампан последњи чланак о Месецу, „Њујорк сан“ је био најтраженији лист на свету!

Јасно је колико би трајала ова игра да научници нису одлучили да прочитају Херчелове оригинале. Збуњени, они су дуго ишли од издавача до издавача, док на свој ужас нису сазнали да часопис „Единбург журнал оф сајенс“ — не постоји! Редоктор „Њујорк сана“, није могао ништа друго него до да призна своју превару, али се није нимало кајао.

За неколико месеци он је зарадио толико да је могао да распусти лист и почне да се бави озбиљним бизнисом него што су новинарске „патке“.

М. М.

БИМ И БУМ

JOE MUSIAL

БОБАН

ФАНТАЗИЈА: РОБОТИ ПРЕТЕ ЗЕМЉИ

ЈА САМ ВИЛБУР ПОЛДЕР,
ПИСАЦ НАУЧНОФАНТАСТИЧНИХ
РОМАНА РАДИМ У РЕДАКЦИЈИ
„ФАНТАЗИЈА“!

ЈЕДНОГА ДАНА
УПОЗНАО САМ
ДЕВОЈКУ ДАМАРИС
КОЈА МИ ЈЕ
КАЗАЛА...

НЕКОЛИКО МИЛОНА
СВЕТЛОСНИХ ГОДИНА
ОДАВДЕ, ЧЕТИРИ ПЛАНЕ-
ТЕ ОКРЕКУ СЕ ОКО ЗВЕЗДЕ
НУКРЕ! ТО ЈЕ НАШЕ СУН-
ЦЕ! ЈА САМ ВЛАДАРКА
ИФНИНГА, ЈЕДНЕ ОД ТЕ
ЧЕТИРИ ПЛАНЕТЕ!

„СТАНОВНИЦИ ОСТАЛЕ ТРИ ПЛА-
НЕТЕ ЗБАЦИЛИ СУ МЕ С ПРЕСТО-
ЛА И САДА ИФНИНГОМ ВЛАДАЈУ
РОБОТИ! МЕНЕ ПРОГОНЕ И ХОЋЕ
ДА МЕ УБИЈУ!“

„НИСАМ ВЕРОВАО У СВЕ ТО
ДОК НИСУ ПОЧЕЛЕ ДА МИ
СЕ ДОГАЂАЈУ НЕВЕРОВАТНЕ
СТВАРИ!“

ДАМАРИС,
ШТА ТО РАДИШ
СА МНОМ?

СМИРИ СЕ,
ВИЛБУРЕ!

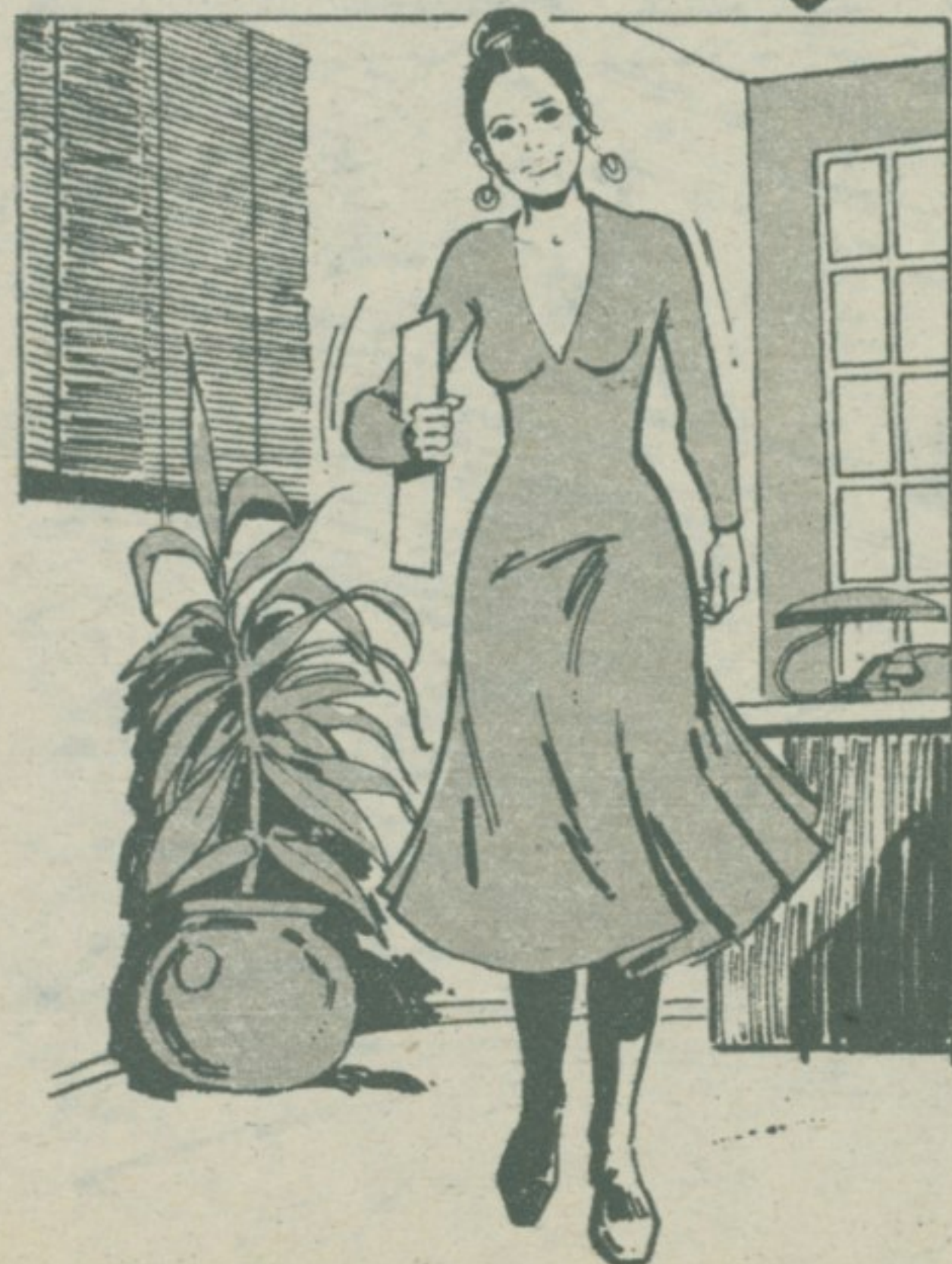
1312/1

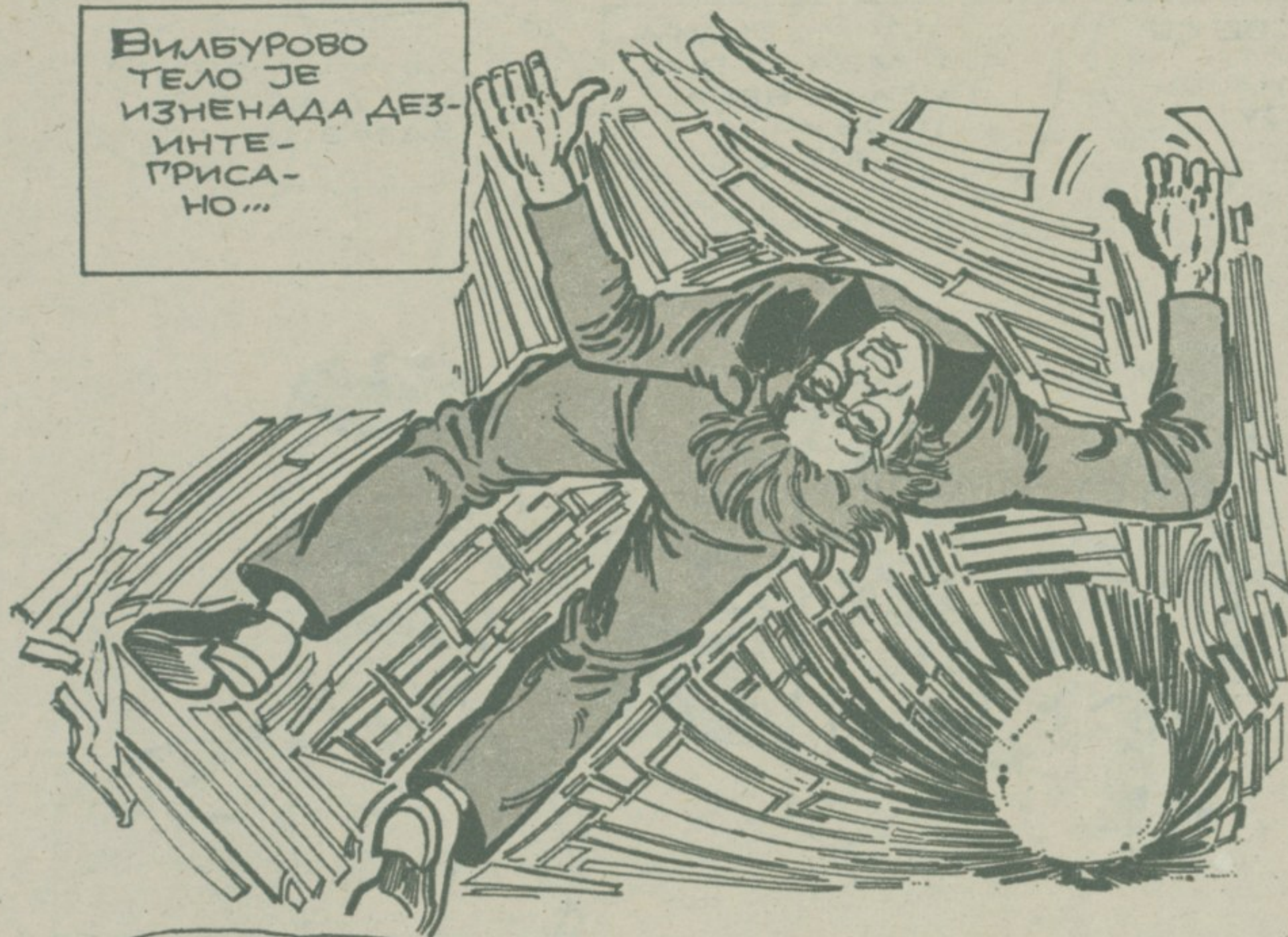
АЛИ, ДА ПОЧНЕМ
ИЗ ПОЧЕТКА...

ВИЛБУРОВО
ТЕЛО ЈЕ
ИЗНЕНАДА ДЕЗ-
ИНТЕ-
ГРИСА-
НО...

...И ОН СЕ УБРЗО НАШАО У
НЕКОМ СКРОВИШТУ.

ДАМАРИС, ЗАШТО МЕ ПРВО
НЕ ОБАВЕСТИШ КАД ХО-
КЕШ ДА МЕ ДЕ-
ЗИНТЕГРИ-
ШЕШ
?

НИСАМ
ИМАЛА ВРЕМЕ-
НА! НЕШТО
СЕ СТРАШНО
ДОГОДИ-
ЛО!

ВИЛБУР
ЈЕ ТАДА
САЗНАО
ШТА СЕ
ДОГОДИЛО
С НАУЧ-
НИЦИ-
МА...

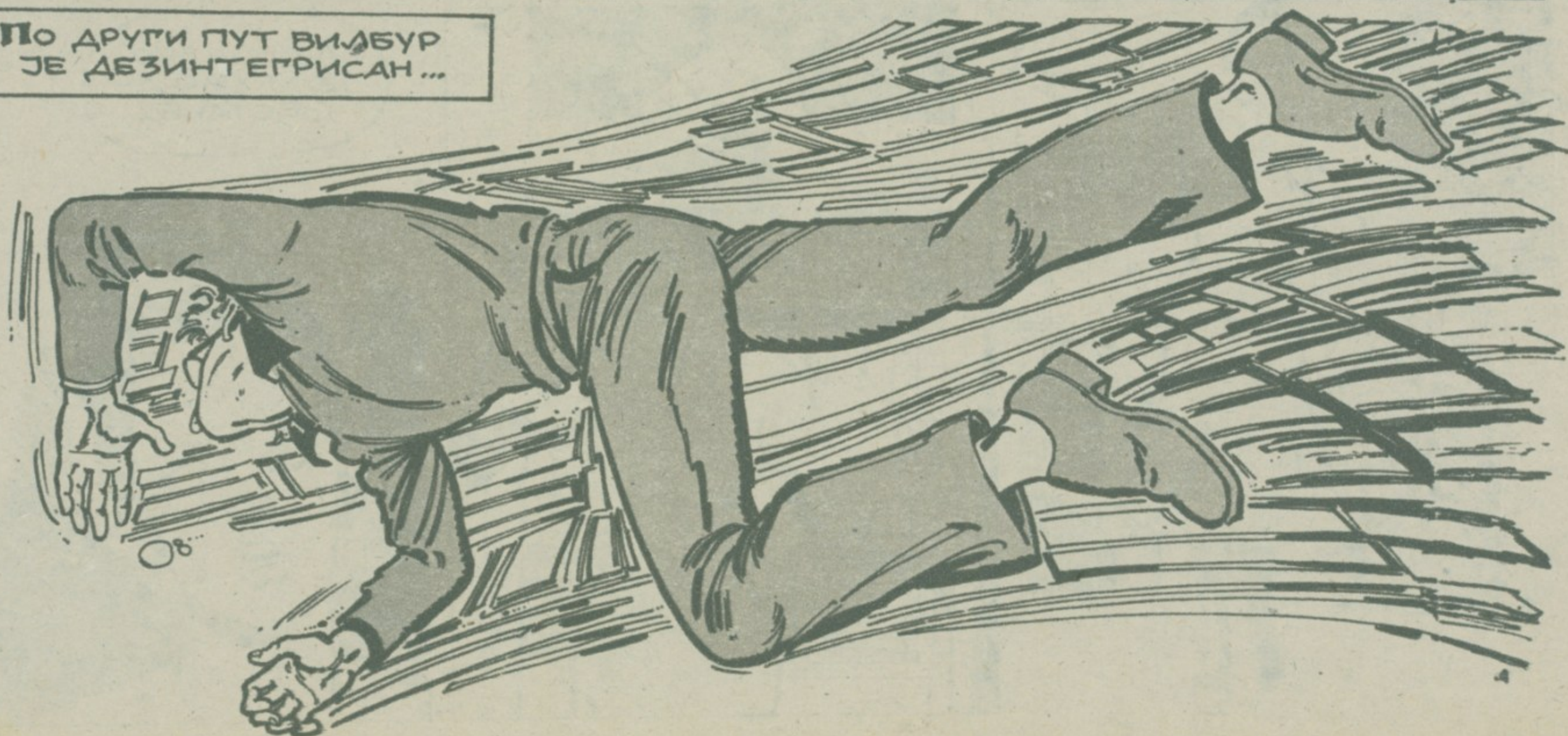

У ЊИХОВА ТЕЛА
УВУКЛИ СУ СЕ УМО-
ВИ МОЈИХ НЕПРИЈА-
ТЕЉА! МОРАЋУ
ДА СЕ ПРЕБА-
ЦИМ ДО СВОГ
ВАСИОНСКОГ
БРОДА...

...ДА
БИХ ТАМО
ПОМОКУ
КОМПЈУТЕРА
САЗНАЛА
ШТА СМЕРА-
ЈУ! МОЖДА
СЕ ДУГО
НЕЋЕМО
ВИДЕ-
ТИ...

ПО ДРУГИ ПУТ ВИЛБУР
ЈЕ ДЕЗИНТЕГРИСАН...

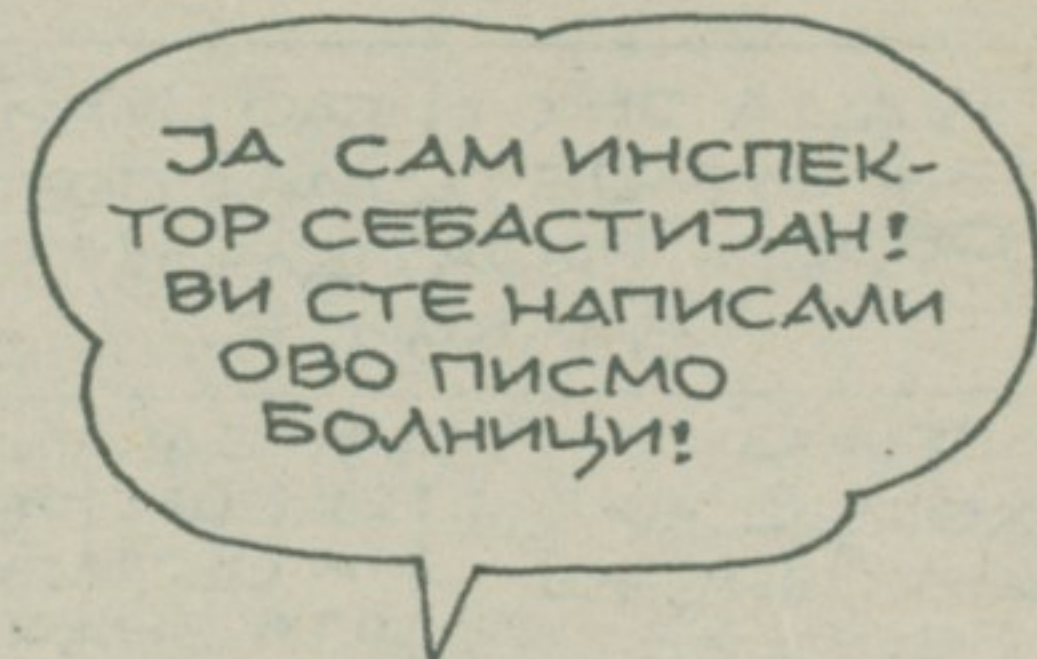

ДОБАР ДАН!
ВИ СТЕ ХЕРТА
БЕРНС!

ДА...

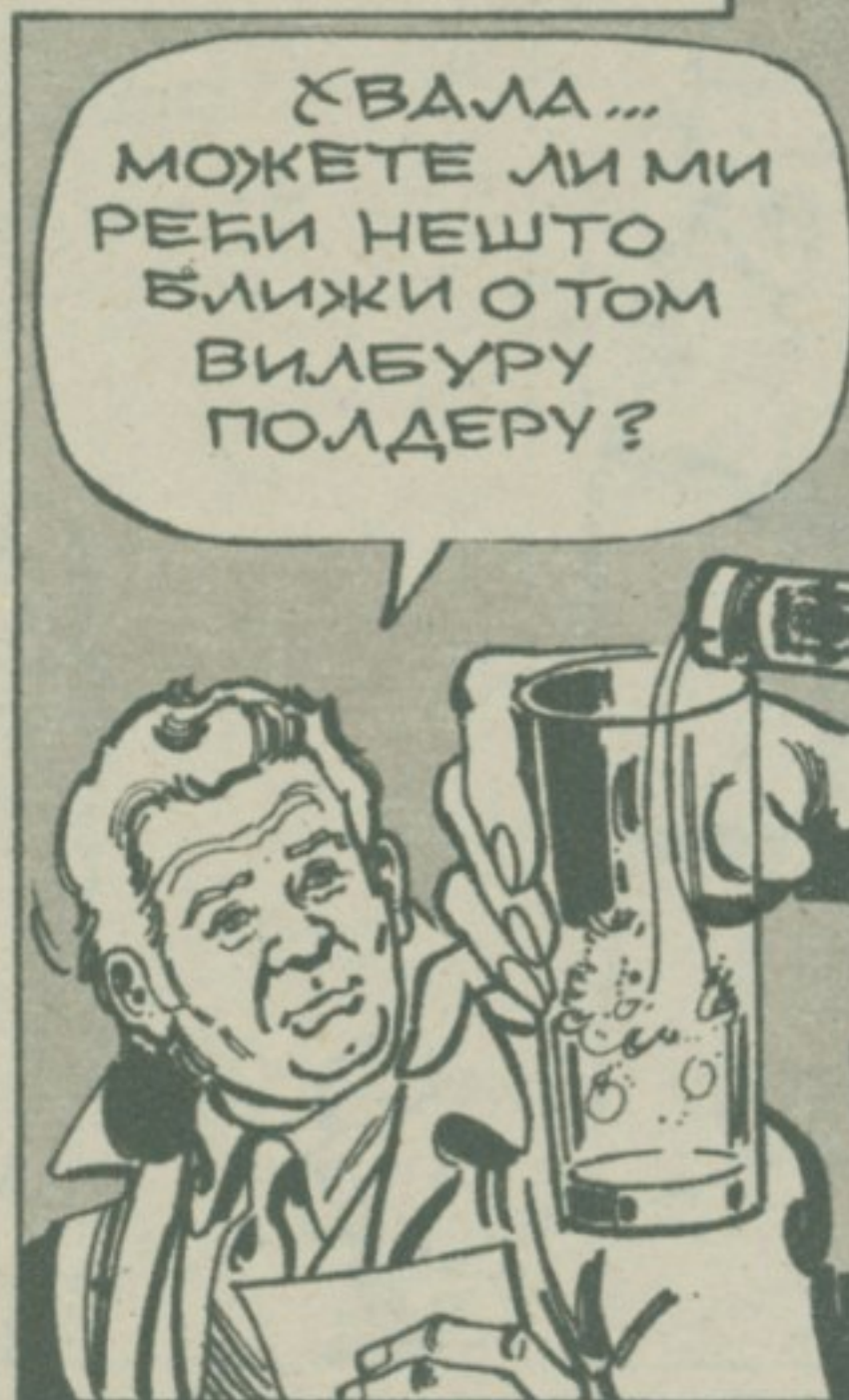
ЈА САМ ИНСПЕК-
ТОР СЕБАСТИЈАН!
ВИ СТЕ НАПИСАЛИ
ОВО ПИСМО
БОЛНИЦИ!

ВИСКИ?

ДА,
ИНСПЕК-
ТОРЕ!

ХВАЛА...
МОЖЕТЕ ЛИ МИ
РЕЧИ НЕШТО
БЛИЖИ О ТОМ
ВИЛБУРУ
ПОЛДЕРУ?

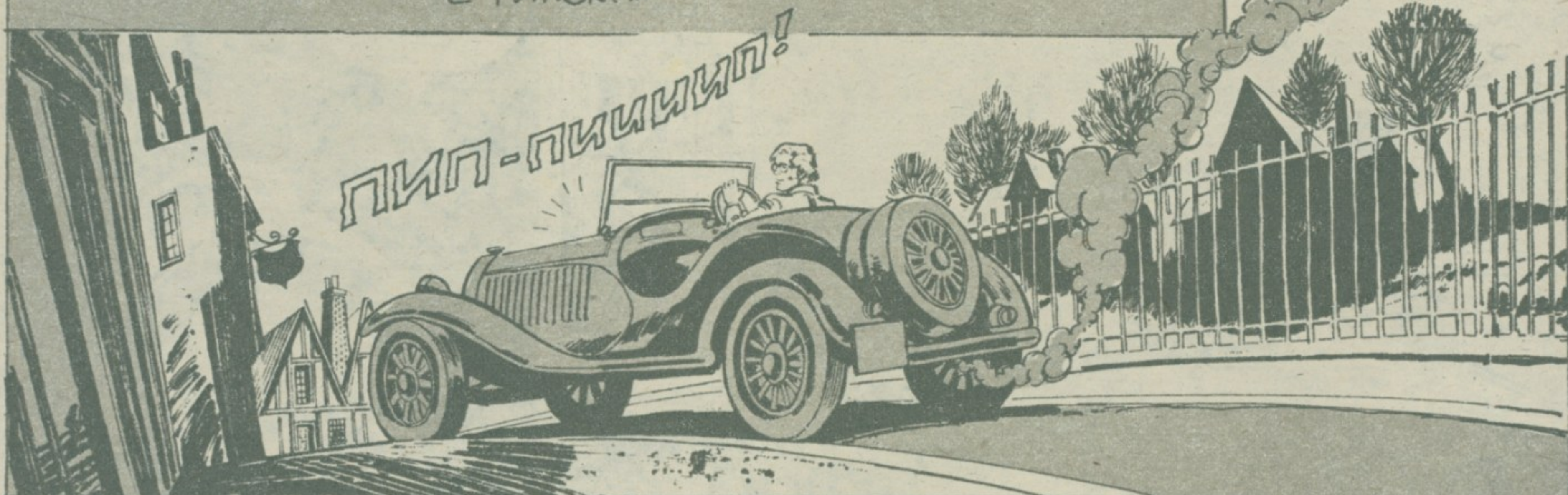
МИСЛИО САМ ДА КУ
ДОБИТИ НЕКИ ДОКАЗ
ЊЕГОВЕ КРИВИЦЕ,
А ВИ...

УЧИНИТЕ
КАО ШТО САМ
ВАМ КАЗАЛА
И НЕКЕТЕ
СЕ ПОКА-
ЈАТИ!

ЗА САДА КУ ВАМ
ДАТИ САМО ЊЕГО-
ВУ АДРЕСУ! ДОВЕ-
ДИТЕ ГА ОВАМО И
САЗНАКЕТЕ СВЕ О
ЊЕМУ! ЈА САМ
ХИПНОТИЗЕР!

ВИЛБУР НИЈЕ НИ СЛУТИО ШТА МУ СЕ СПРЕМА.
ТО ВЕЧЕ ЖЕЛЕО ЈЕ ДА ПРОВЕДЕ
С ТИНОМ ...

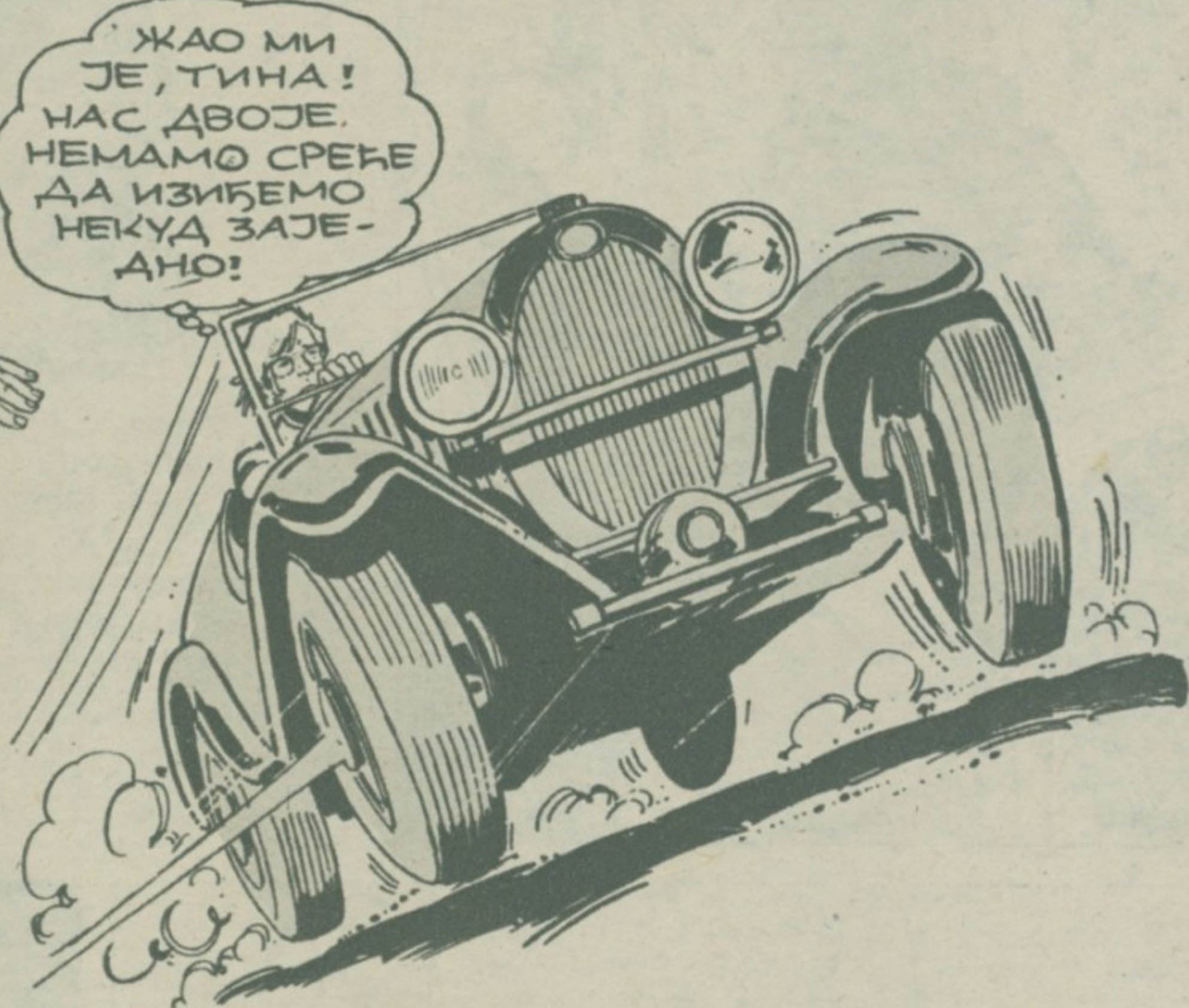
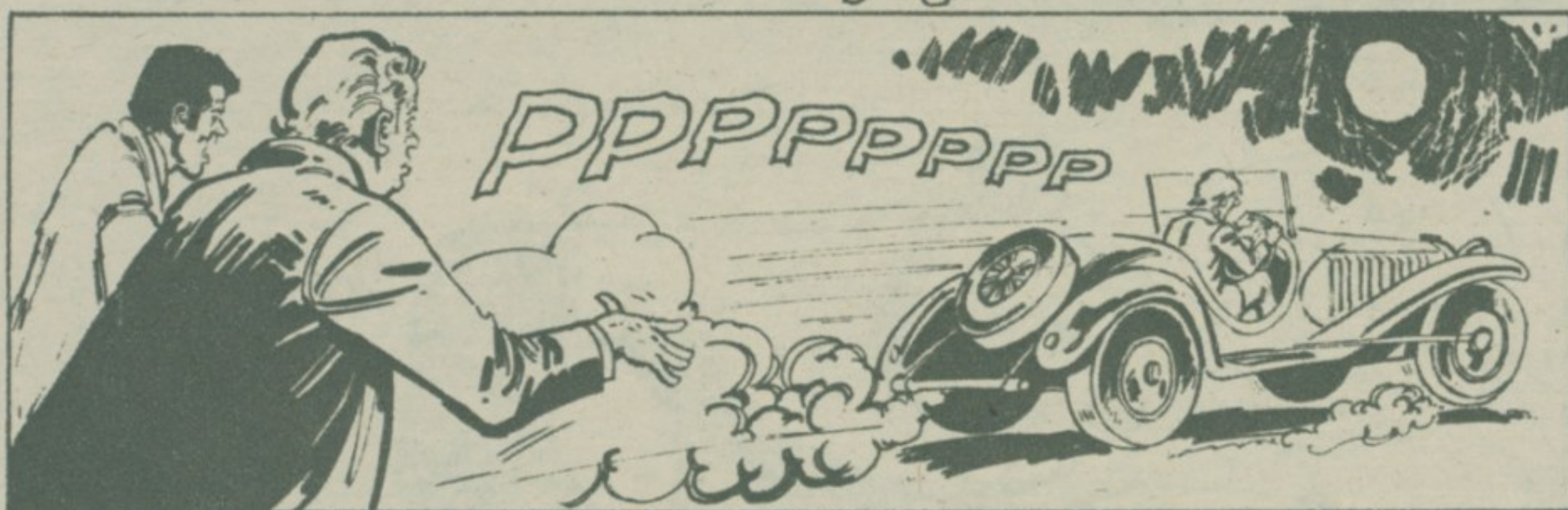
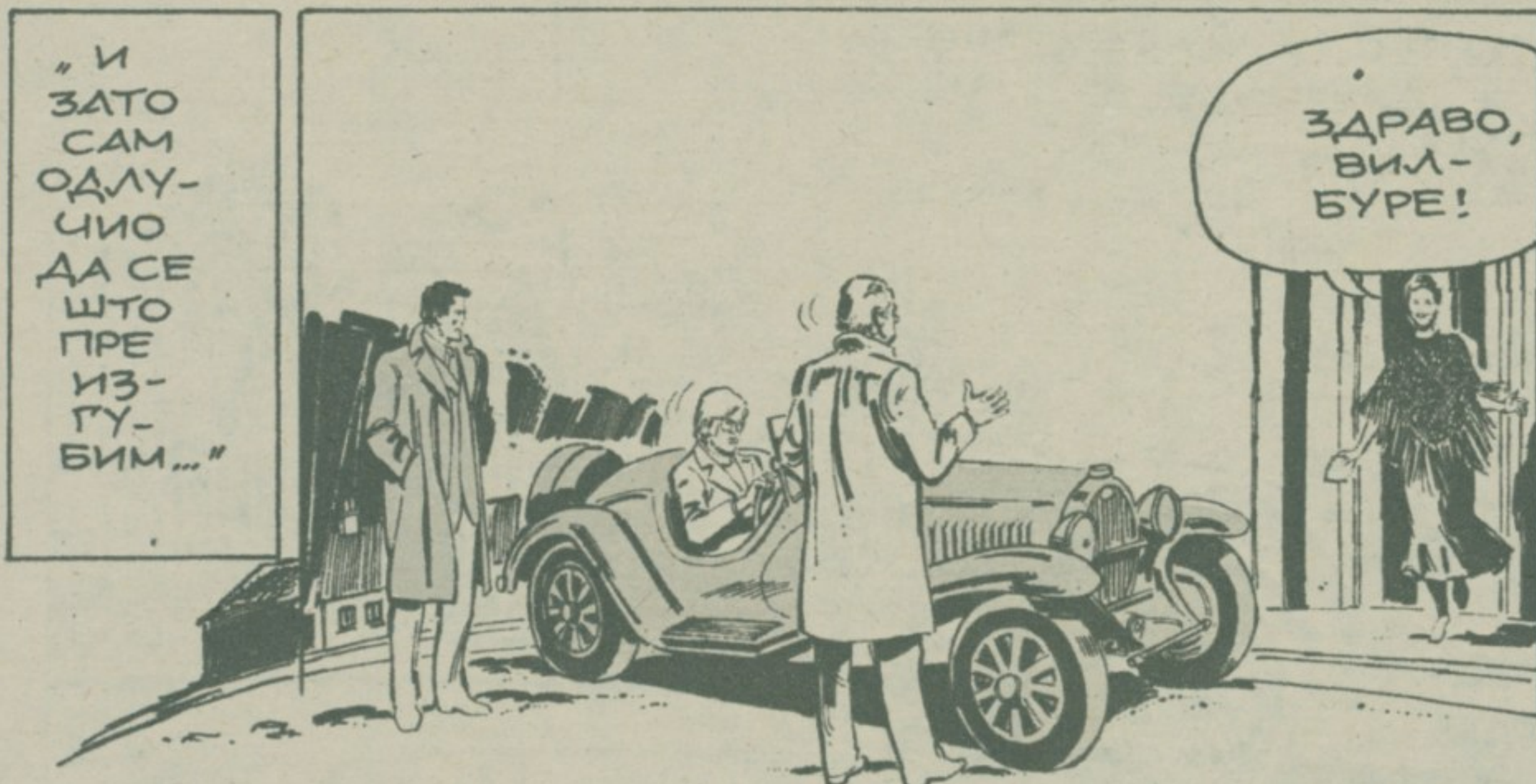

ВИЛБУР НИЈЕ
ПРИМЕТИО
ДА СУ СЕ ПО-
ЛИЦИЈСКА
КОЛА
ЗАУСТАВИЛА
ИЗА
ЊЕГА ...

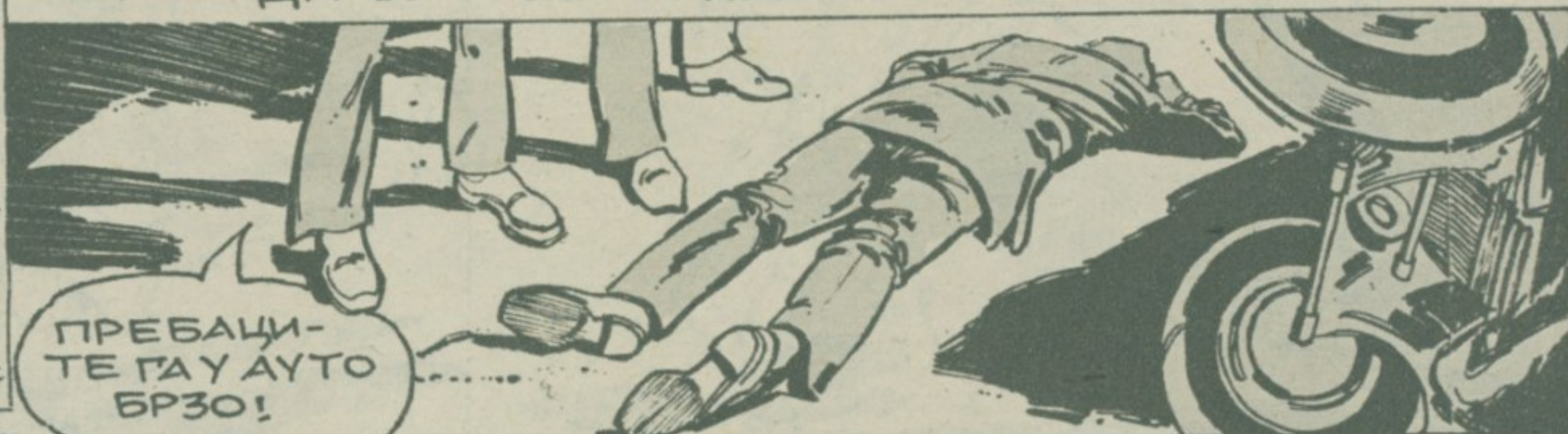
"ДА МИ СЕ ОВО
ДОГОДИЛО ПРЕ
ПОЗНАНСТВА СА
ДАМАРИС, СИ-
ГУРНО БИХ ПОКУ-
ШАО ДА СЕ ОБ-
ЈАСНИМ С ПОЛИ-
ЦИЈЦИМА, АЛИ
САДА САМ У
СВАКОМ ЧОВЕКУ
ВИДЕО
БИКЕ СА ДРУГЕ
ПЛАНЕТЕ
И ОПАСНОСТ
ЗА
СЕБЕ ..."

КАДА ЈЕ ВИЛБУР ВИДЕО ДА НЕМА КУД, НАПРАВИО СЕ
ДА ЈЕ ОНЕСВЕШЋЕН...

ОНЕСВЕШЋЕНОГ ВИЛБУРА ПРЕНЕ-
ЛИ СУ ДО АУТОМОБИЛА У КОМЕ СЕ
НАЛАЗИЛА И ТИНА ...

УСКОРО СУ СЕ
ЗАУСТАВИЛИ ИСПРЕД
КУЋЕ ХЕРТЕ
БЕРНС ...

ДОВЕО САМ ГА, ХЕРТА!
НАДАМ СЕ ДА ЋУ ДО
СУТРА УВЕЧЕ ДОБИТИ
СВЕ ПОДАТКЕ!

А, КО ЈЕ
ОНА?

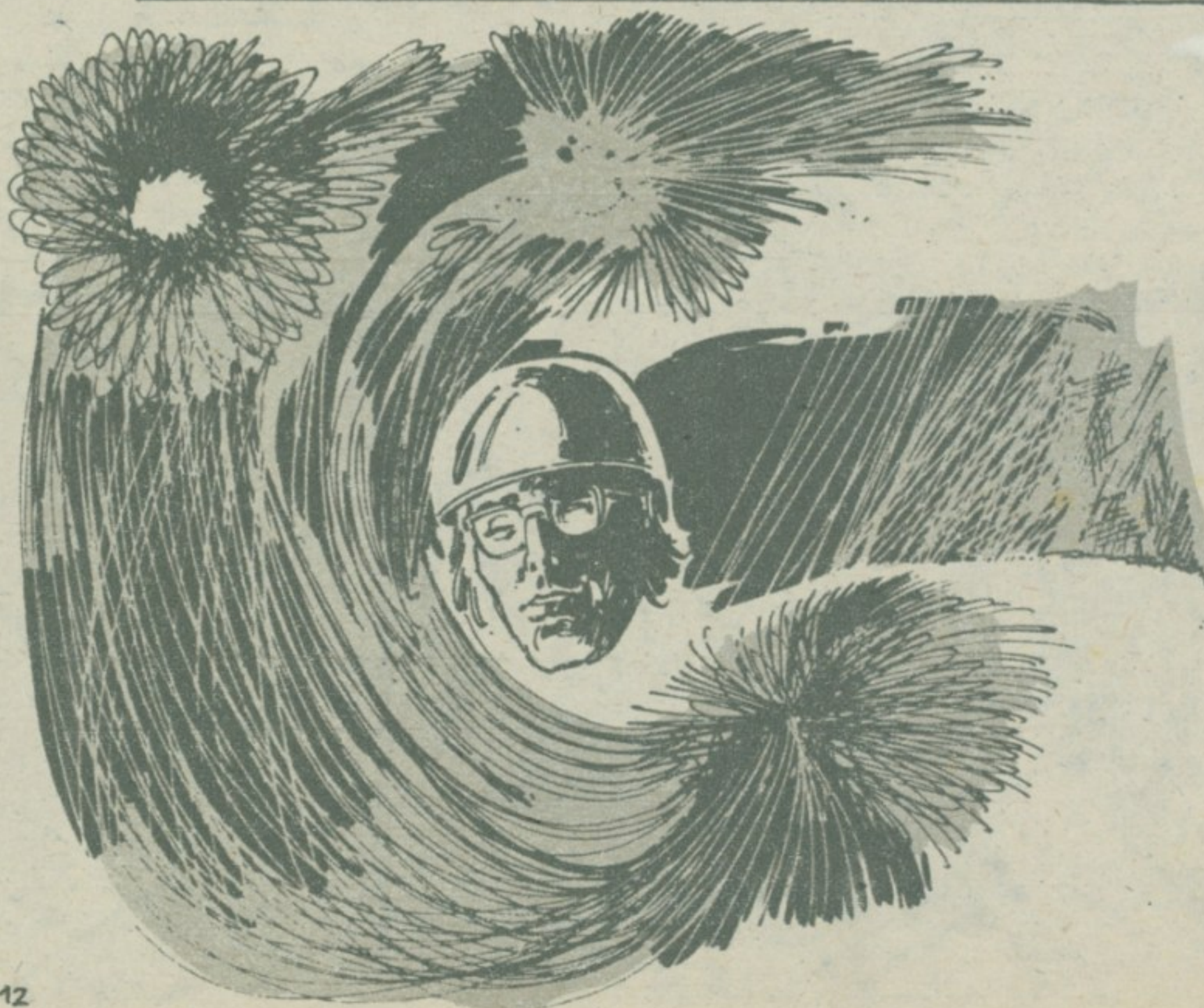

КАДА СЕ ВИЛБУР ОСВЕСТИО...

"ПОЧЕО САМ ДА ПРОПАДАМ.
ЋВАТАО МЕ ЈЕ ПРИЈАТАН
САМ ..."

НА ДРУГОМ КРАЈУ ОВЕ МРАЧНЕ
КУКЕ ЛЕЖАЛА ЈЕ ТИНА.
КАДА СЕ ОСВЕСТИЛА, ЧУЛА ЈЕ
ШКРИПУ ВРАТА ...

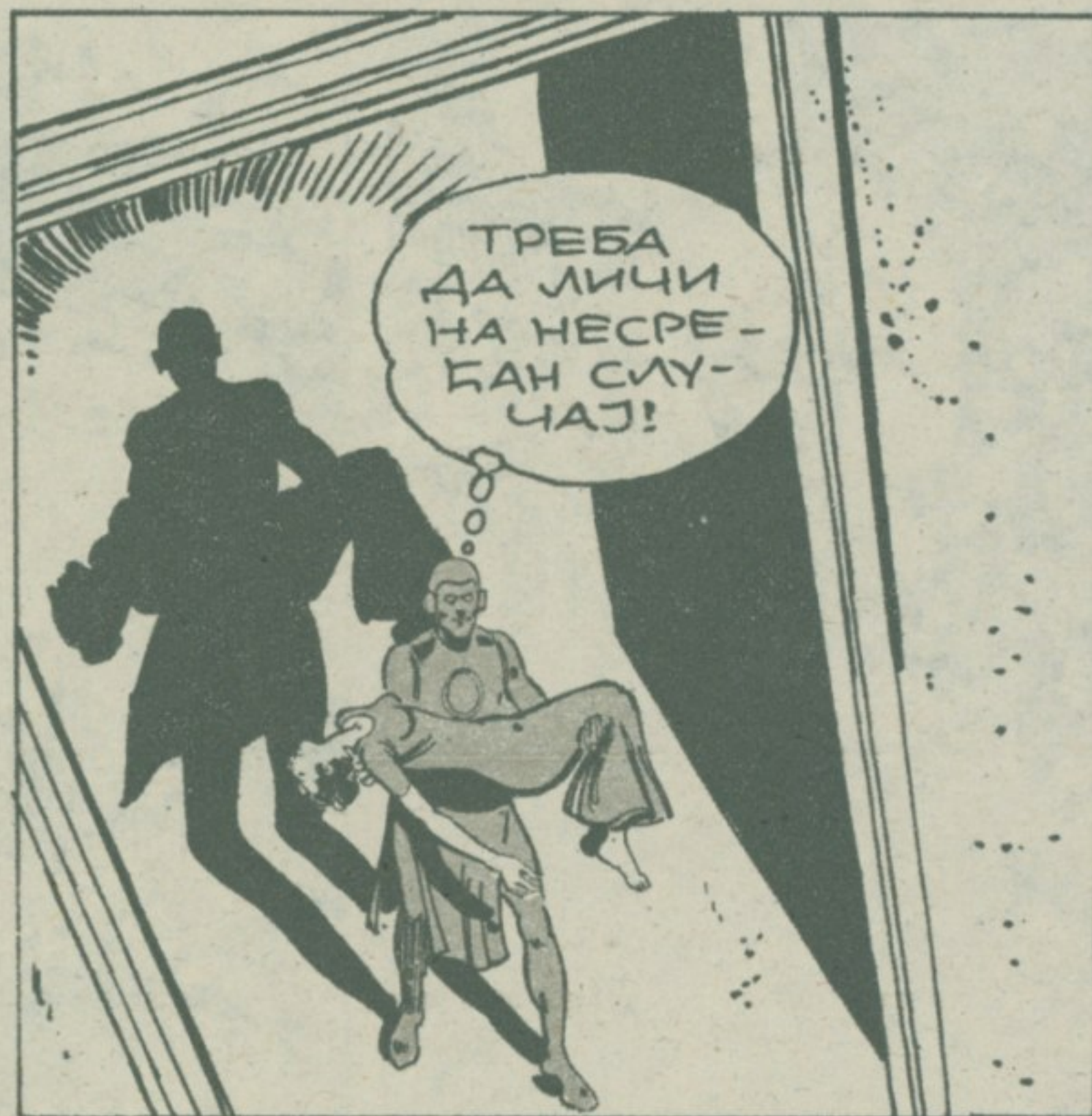
ПОЈАВИЛА СЕ НЕОБИЧНА
ПРИЛИКА ...

КАДА ЈУ ЈЕ ДОТАКЛА
ХЛАДНА РУКА, ТИНА ЈЕ
ВИДЕЛА ДА ТО НИЈЕ
ЉУДСКО БИЋЕ ...

ДЕВОЈКА ЈЕ ОСЕТИ-
ЛА ЛАК УДАР СТРУЈЕ
И ОПЕТ ИЗГУБИЛА
СВЕСТ ...

... НА НЕСРЕЋАН
СЛУЧАЈ! КАО ДА
СЕ ОКЛИЗНУЛА И
ПАЛА У ПРОВА-
ЛИЈУ!

СТАНИ-
ТЕ!

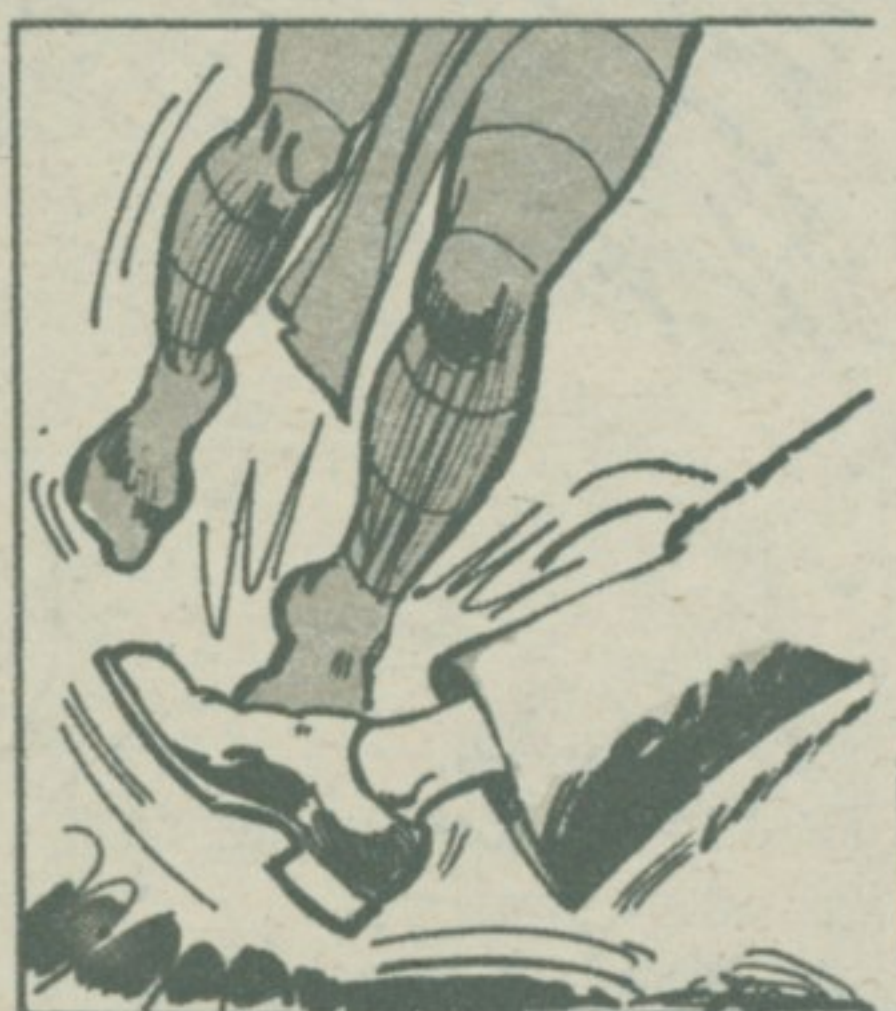

УНИШТИ
И ЊЕГА!

ИПАК
САМ БРЖИ
ОД ТЕБЕ,
РОБОТЕ!

ТРААААС!

НЕВЕРОВАТ-
НО! ОТКУД
СЕ ОВАЈ
ПОЈАВИО
?

ЗА ТО ВРЕМЕ
ВИЛБУР ЈЕ ДО-
ЖИВЉАВАО
ПРАВИ
КОШМАР ...

ГДЕ?
ГДЕ?
ГДЕ?
ГДЕ?

ГДЕ?
ГДЕ СЕ НАЛАЗИ
ДАМАРИСИНО
СКЛОНИШТЕ?

ГДЕ?

У ТОМ
СЛУЧАЈУ
ЋЕ СЕ
ОСВЕС-
ТИТИ!

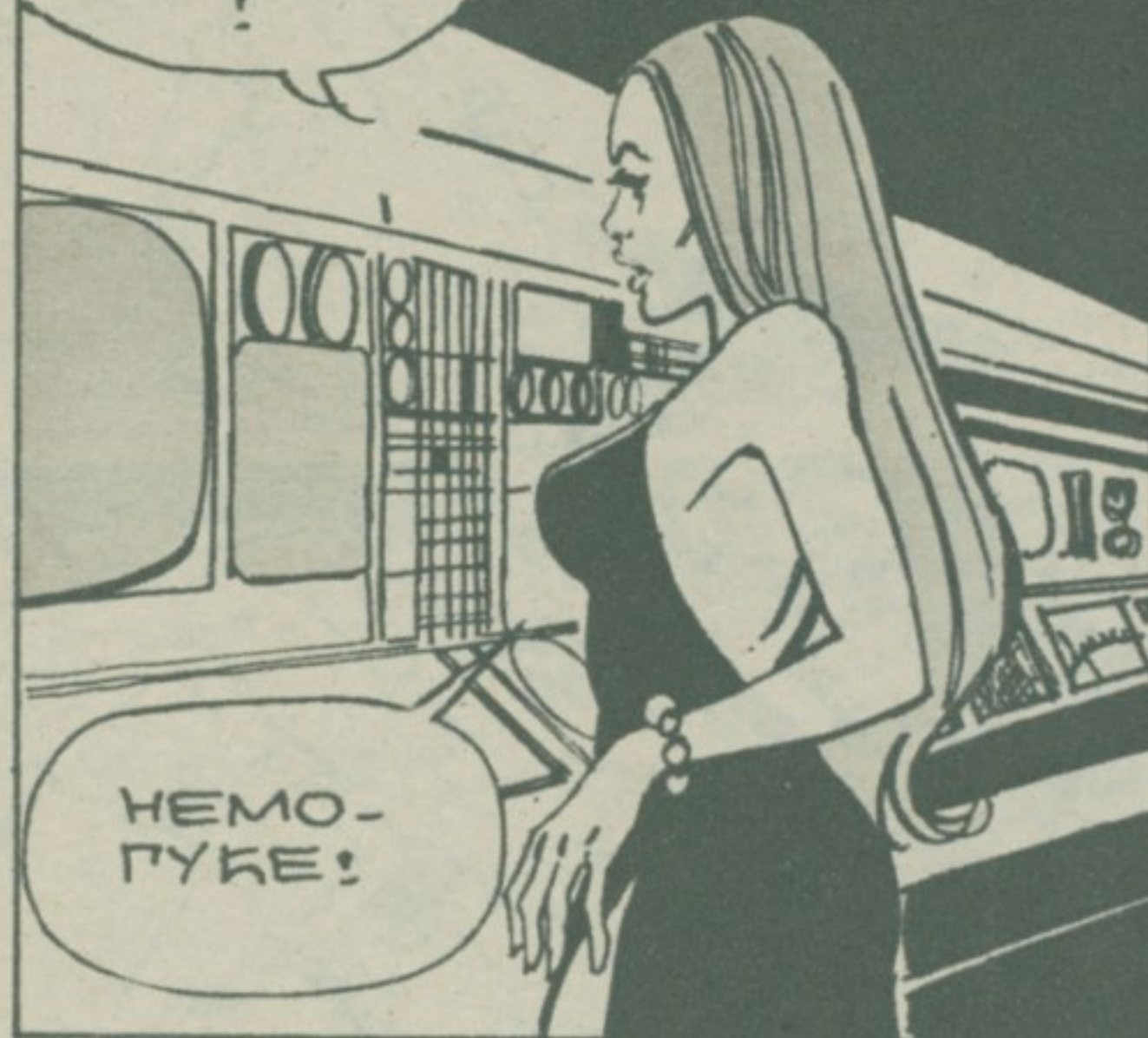
А АКО
НАСТАВИМО,
УМРЕЋЕ!

ПАЖЊА!
СРЦЕ МУ СВЕ
СПОРИЈЕ
КУЏА! ЗАУСТА-
ВИТЕ ИСПИ-
ТИВАЊЕ!

НА ЈЕДНОМ КОМПЈУТЕРУ
БЕЛЕЖЕНЕ СУ ВИЛБУ-
РОВЕ МИСЛИ...

НЕЋЕ ДА
ОДГОВАРА
НА НАША
ПИТАЊА
?

НЕМО-
ГУЋЕ!

МУЧНО ИСПИТИВАЊЕ ЈЕ
ИПАК ПРЕКИНУТО И ВИЛБУР
ЈЕ ОСЕТИО ОЛАКШАЊЕ...

ОСЕТИО
САМ ДА ТА
ЖЕНА НЕШТО
СМЕРА! ЗАТО
САМ ОСТАО
ДА МОТРИМ
НА КУЋУ!

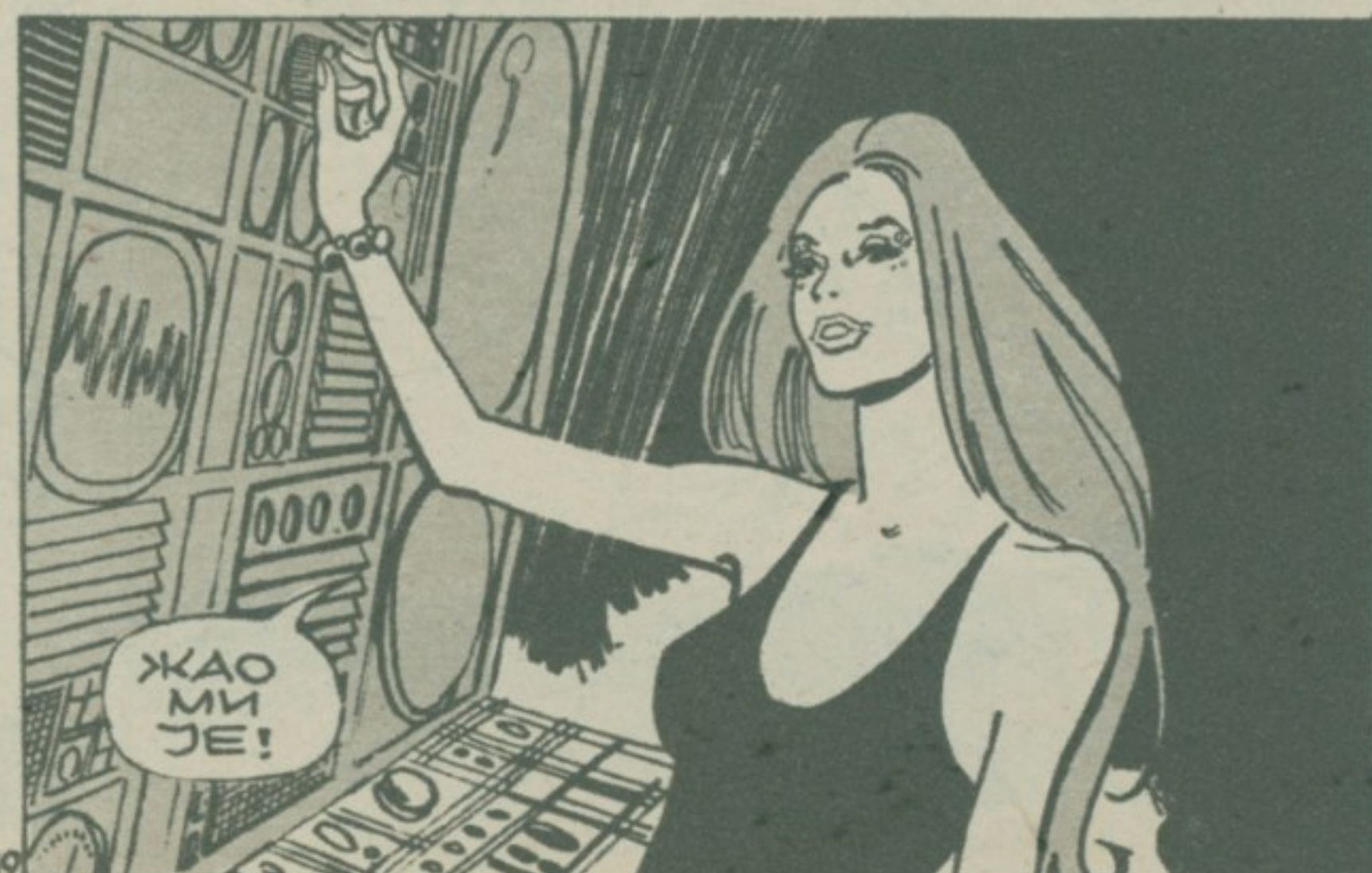
КАКВЕ БЕЗЕ
ИМА ВИЛБУР
СА СВИМ
ОВИМ?

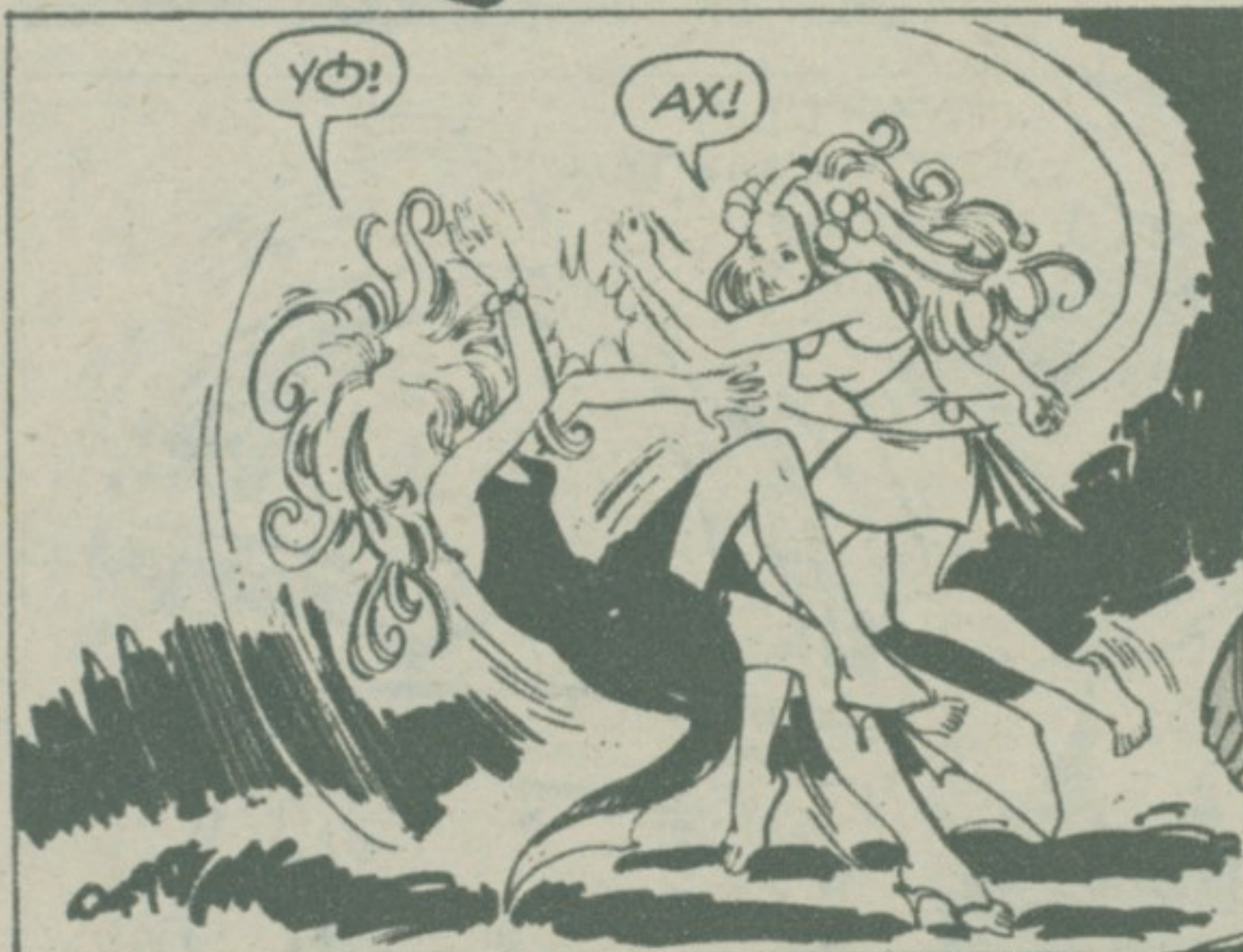
ЗНАМ КОЛИКО
И ВИ! АЛИ, ЈА САМ
ГА ОВАМО ДОНЕО И
МОРАМ ГА ИЗБА-
ВИТИ!

„ИЗНЕНАДА, ИЗА МОЈИХ
ЛЕЂА, БОРБА ЈЕ
ПРЕСТАЛА ...“

КО СИ?
ДАМАРИС
ИЛИ
ОНА
ДРУГА!

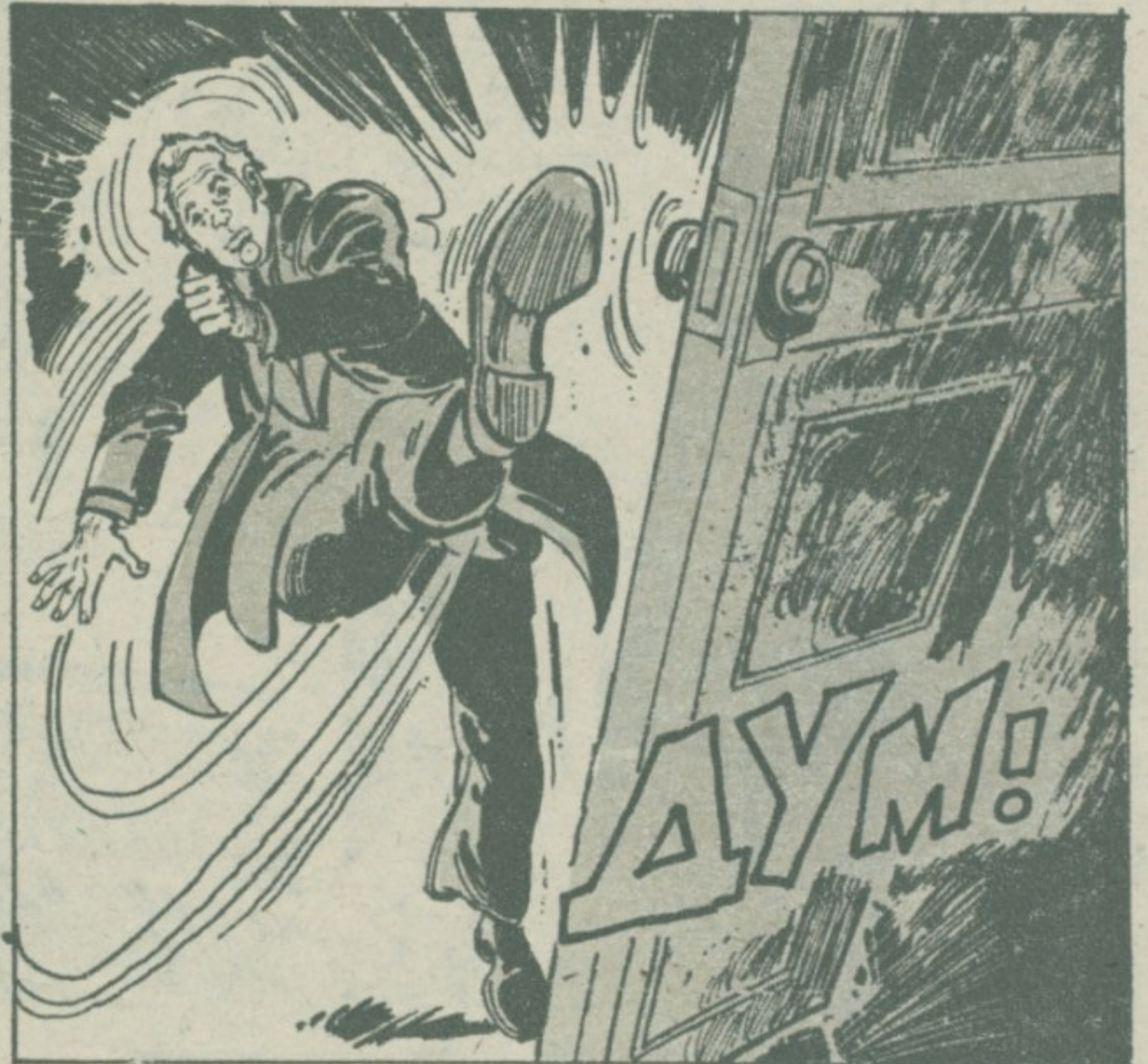
ОНА
ДРУ-
ГА!

ПРОКЛЕТНИЦЕ!
ШТА СИ УРА-
ДИЛА С ДАМА-
РИС?

ТУ
ЈЕ!

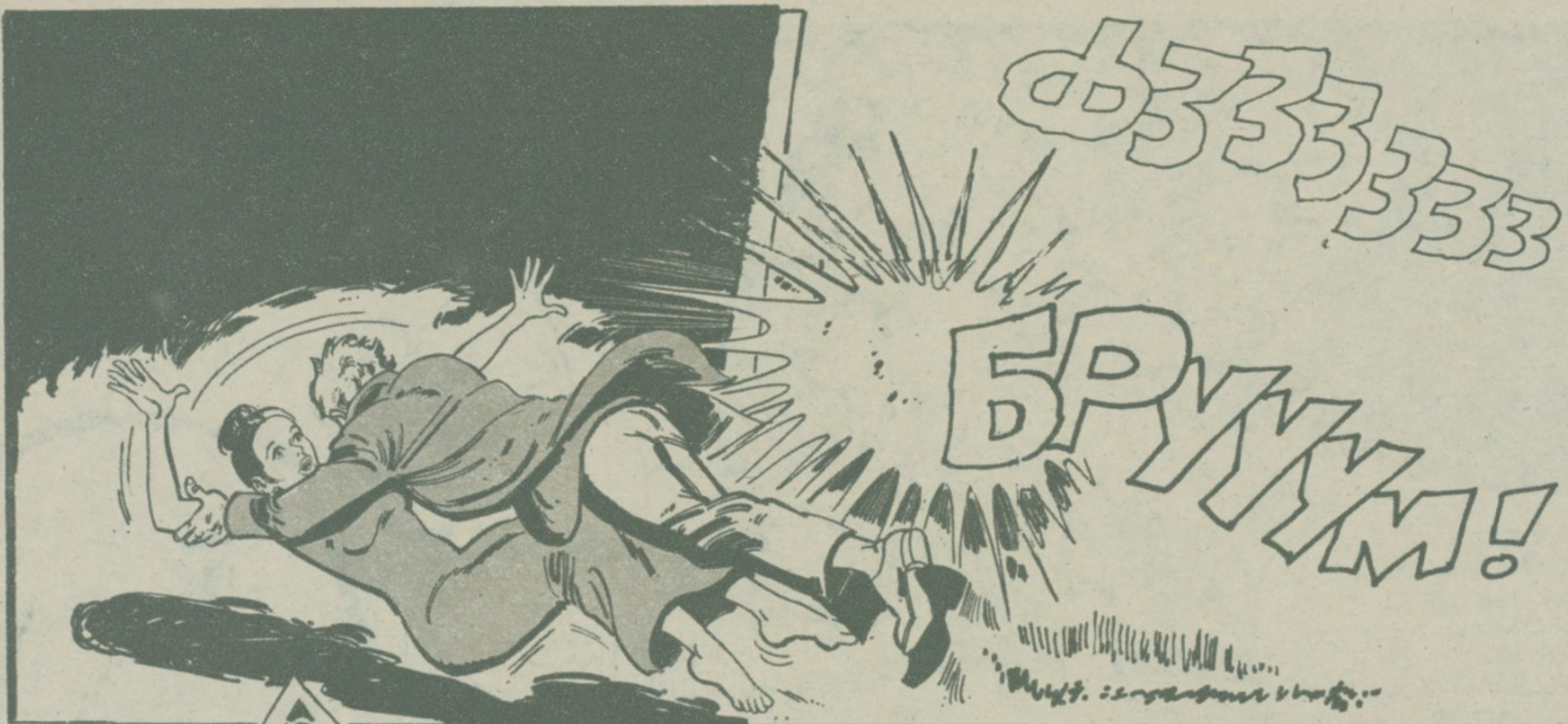
ДУМ!

СТАНИ-
ТЕ!

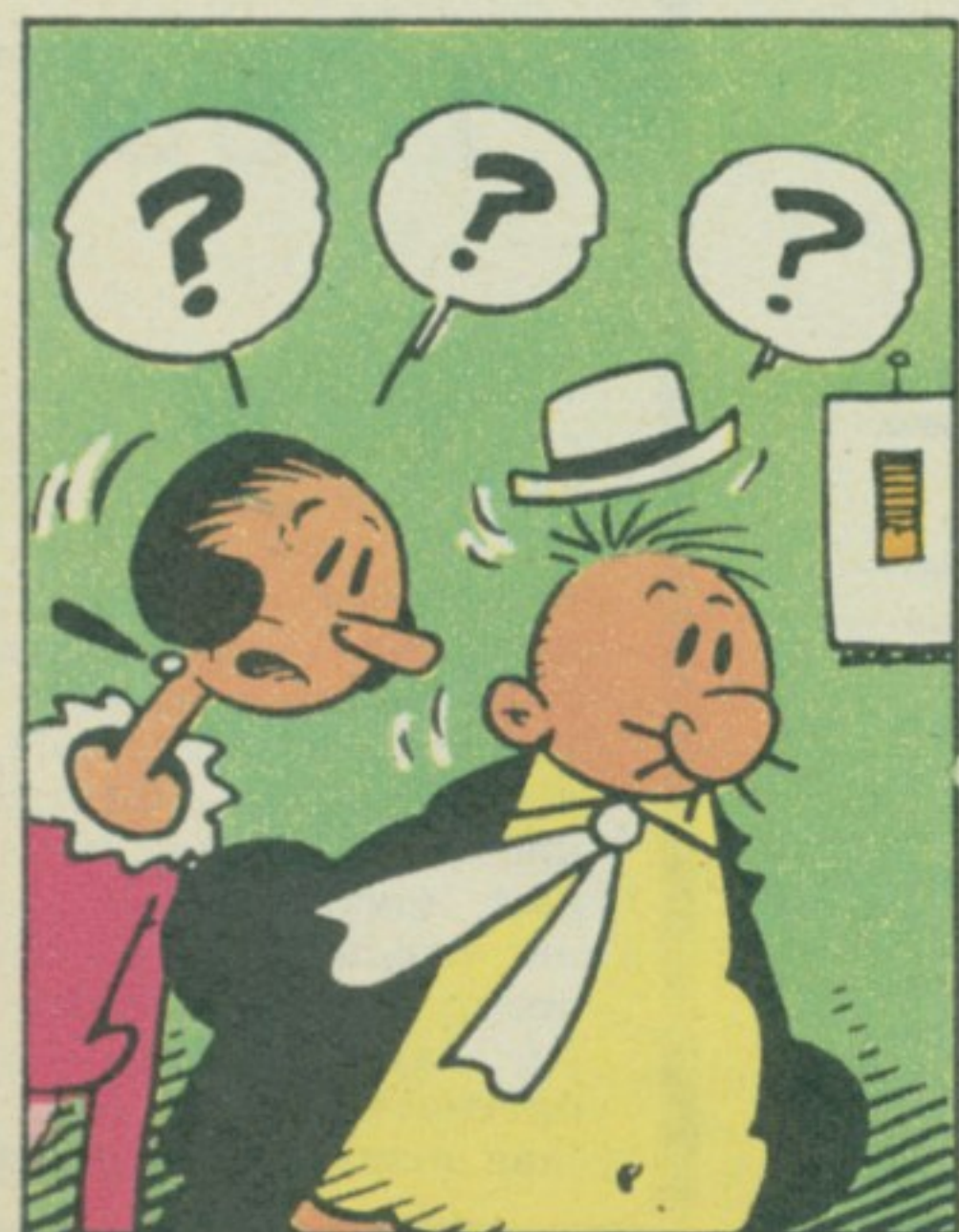
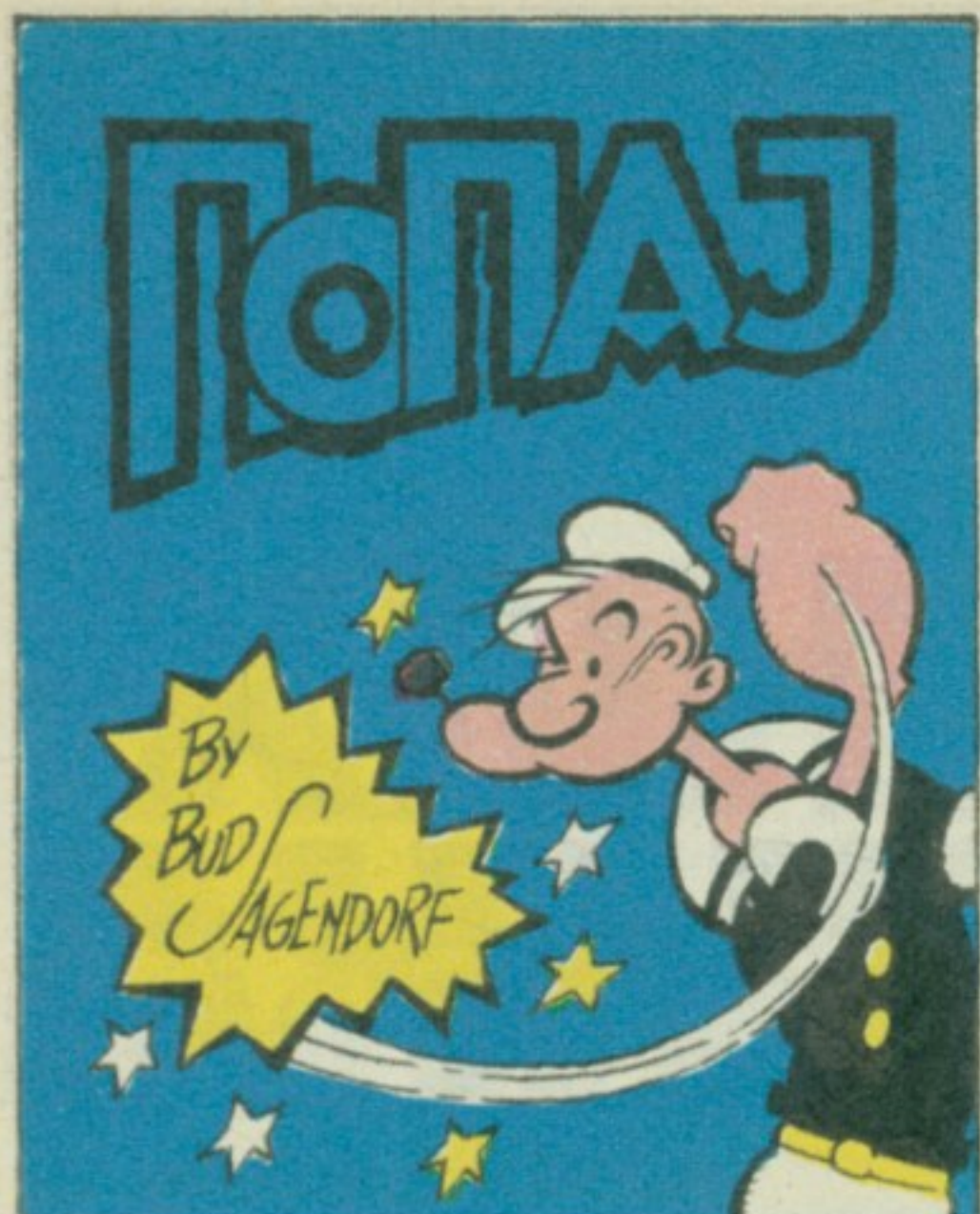

ПАЗИТЕ!
ТО СУ СМРТО-
НОСНИ
ЗРАЦИ!

НЕМОЋНИ НА АТЛАНТИКУ

ДВАНАЕСТ УСИЈАНИХ СТЕПЕНИКА

КОЖА НА ДЛАНУ ЗАЦВРЧАЛА ЈЕ ОД ВРЕЛОГ ГВОЖЂА ЗА КОЈЕ СЕ ТОНЧИ УХВАТИО. АЛИ НИЈЕ ОТВОРИО ШАКУ НИТИ ИЗ НАРУЧЈА ИСПУСТИО БЕБУ. НАСТАВИО ЈЕ МУЧАН ХОД КРОЗ ВАТРУ И ДИМ.

Нико од тридесет чланова посаде није знао шта да ради. Надграђе брода обавио је црни, густ дим који болно гризе у грлу, носу и очима. Како је салон два спрата изнад кухиње, само се претпостављало где гори. Дунуо је и јак ветар и убрзо су се указали шиштави језици пламена, захватајући и прождирући све. Управо тада брод је зашао у подручје покривено сантама које се нису виделе од црне завесе дима, али их је открио радар. И брод и тридесет чланова посаде и немачки брачни пар изгледали су као неко ко, у опасној и тешкој ситуацији, ненадајно ослепи.

Међутим, паника и клоунаше трајали су веома кратко. Посада је дограбила апарате за гашење пожара, на лица ставили маске и јурнула против ватре.

ПРЕД ЗАКЉУЧАНИМ ВРАТИМА

Гледајући како мајка и отац бебе која је остала закључана у кабини испод кухиње јецајући крше руке у очају, двадесет деведогодишњи Дубровчанин Тончи Кордић, помоћник бродског телеграфисте, журно је набио противпожарну маску на лице и по-

трчао ка помоћним степеницама. Осећао је како га у душнику и очима гризе црни, врео дим. Кад је, готово пипајући испред себе, избио на помоћне степенице, које се спуштају дуж целог надграђа, за тренутак је застао запањен: нашао се окружен пламеном и непрозирним димом, сам и голорук. Међутим, то га није поколебало.

Пипајући и рукама и ногама, спуштао се полако низ помоћне степенице. Знао је сваки делић брода, сваку пречку у тако дугач-

ком низу степеница. Маска је слабо помагала: дим је био тако густ, с парчићима запаљене пластике, да је осећао на лицу жару од блиске ватре и бол у грлу, плућима, очима. Али, наставио је да се спушта, покушавајући да убрза корак на несигурном и необичном месту.

Одахнуо је кад је утрчао у ходник са кабинама, иако је и ту било врело и задимљено. Навалио је на врата кабине у којој се налазила беба и опсовао: била су закључана.

Размишљао је само делић секунда, стргнуо маску с лица и, задихан и љутит, залетео се и снажно ударио целим телом на врата. Још једном, па још једном. Попустила су тек трећи пут.

Унутра, у загушљивом полумраку, брзо се снашао: беба је плакала. Тончи је одмах скинуо дебели џемпер и умотао је. Знао је да сада следи оно најгоре: повратак кроз дим и ватру, горе, — три спрата више, где има колико-толико ваздуха и где пламен још није стигао. Само у морнарској мајици кратких рукава, озиојен и устрептао, журно је изишао у ходник, али се одмах вратио: сетио се да се крај бебиног лежача мора налазити и њена храна. Кад ју је нашао, кренуо је у неизвесни, мучотрпни повратак.

РУКА ПРЕТВОРЕНА У БОЛ

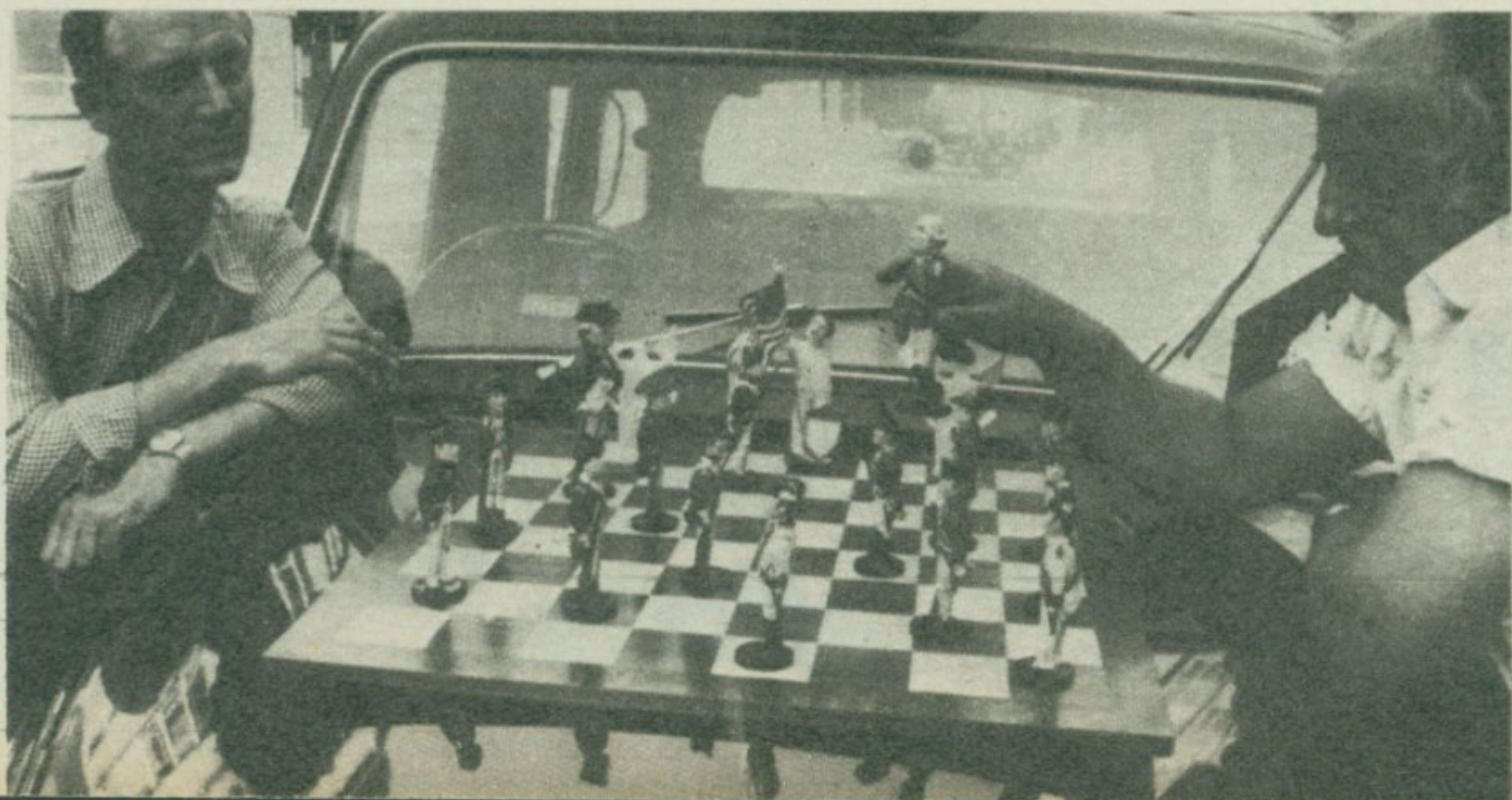
Дохватио се степеница и почео да се пење. Једном руком чврсто је на груди прибијао бебу која је немоћно отварала уста, борећи се за дах, а другом се прихватио за пречке изнад себе. Пламен је био још жешћи и дим све гушћи.

АУТО — РОБОТ

На први поглед рекло би се: аутомобил као и сваки други. То је, међутим, аутомобил робот који „слуша“ само глас свога сопственика, извесног Викерија из Мелбурна, у Аустралији. Возило креће на његову заповест, зауставља се, пали фарове, пушта сирену, активира брисаче, зауставља се на црвено или кад се појаве пешаци. Чак иако

ОД ФРАНКЛИНА ДО ЛА ФАЈЕТА

Недавна прослава две стотине година независности Сједињених Америчких Држава дала је идеју једном њујоршком таксисту да направи оригиналну шаховску гаритуру. Шаховске фигуре представљају главне учеснике из времена борбе за независност, од Бенјамина Франклина до Ла Фајета.

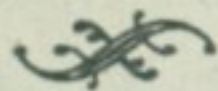

На моменте му је шумило у глави и осетио би немоћ у целом телу. Али, само за кратко: знао је да је сваки следећи кораком све ближе сигурном месту. И кад је, не видећи испред и изнад себе ништа, помислио да је у висини салона, јакнуо је од бола и последњим напором мишића одржао се да не падне: кожа на длану руке којом се хватао за пречке зачврчала је од врелог гвожђа. Али, није отворио шаку, није испустио бебу. Само је опсовао, далматински. И следећа пречка била је врела. Опет бол, стегање зуба, грч у целом телу. Тада га је, као разјарен бич, дохватио један пламени језик, спалио му обрве, трепавице, део косе и опекао по лицу.

И следећих десетак пречака било је готово усијано. Осећао је да му се цела десна рука, којом се прихватао и пењао, претворила у велики бол, од којег му је севало пред очима и у мозгу.

Најзад је био на врху, црн од дима као авет, опечен, сузних очију, али свестан и још јак. Однео је дете на страну супротну од ватре и дима, где је још било свежег ваздуха. Одвинуо га је и погледао: грцало је, било је читаво, неповређено. Ставио га је у пламеним родитељима у наручје, насмешио се и отрчао да помогне друговима.

Рвање са буктињом окончано је тек у ноћ, око девет часова.

Тончи Кордић данас има тридесет три године и сина с којим често иде на једрење. Каткад се сети немачке бебе и њених родитеља којим не зна ни име. Више не плови, али и даље помаже бродовима и поморцима као телеграфиста у Обалној радио-станици у Дубровнику. Један је од најбољих једриличара Југославије и вишеструки спортиста Дубровника.

И. Лончар

се налази на удаљености од петнаест километара, вратиће се, само ако га Викери позове.

Возилом се, наиме, управља теледиригованим путем а у њему

Караван бедуинских сточара зауставио се једног предвечерја у стеновитом пределу Арабијске пустиње, две стотине километара источно од града Ел Хафира. По устаљеном обичају мушкарци почеше да подижу шаторе да би ту преноћили са својим породицама, а сутрадан наставили даље, према оазама у којима ће мршаве козе и већ уморне камиле наћи храну.

Десетогодишњи малишан, незаинтересован за свакодневни посао, приметио је да је неколико јарића напустило стадо и кренуло према високим стенама које су у непрегледној пешчари подсећале на опрокне планине. Знао је да ту лако могу да се изгубе, па тискаво довикујући животиње, појури за њима.

Када је почело да се смрква, црнопути малишан вратио се у логор и, узбуђен, стао пред оца који је седео на песку и спокојно пушио.

— Види шта сам пронашао у једној пећини — рече дечак и показа свитак од коже на којем су били исписани необични знаци. — Хајде са мном до оних стена да ти покажем где сам га нашао.

Отац незаинтересовано погледа то што му је дечак показао, а онда, да га не би разочарао, ипак устаде и пође.

Ушли су у пећину чији је отвор до половине био затрпан наносима песка и камења. При светлости бакље стари бедуин угледа огромну просторију у којој су, дуж влажних зидова, били поређани велики глинени крчази: у сваком од њих налазило се по десетак истих онаких свитака које му је показао малишан. Можда ћу успети ба ове коже продати у неком граду, помисли човек. Ускоро је одустао, јер је осетио да мигришу на бућ и да су меке и гњиле под прстима.

се, за осматрање околне и друма, налазе две камере. Поред тога, у аутомобилу је уграђен радио-телефон. Засад је овакав аутомобил исувише скуп да би се правио серијски.

СЛУЧАЈНА ОТКРИЋА

РИЗНИЦА У ПУСТАРИ

НЕКОЛИКО УБУЋАЛИХ И ТРУЛИХ ПАРЧИЋА КОЖЕ С ЧУДНИМ ШАРАМА ПРОДАТО ЈЕ У АМЕРИЦИ ЗА — 250.000 ДОЛАРА!

— Ко зна можда ће их и овакве неко купити — рече дечаку, па узе неколико комада са чудним шарима и знесе их из пећине.

Благо на распродаји

Месец дана касније, у августу 1947. године, стари бедуин је будзашто продао неком Американцу неколико ових свитака. А овај, пак, заинтересован необичним шарима које је угледао на њима, чим се вратио у своју земљу, одмах је однео свитке у Археолошки музеј у Њујорку. Избила је сензација! Иписане коже „биле су једно од највећих открића 20. века“, како су касније рекли археолози. Јер, на сваком од њих налазио се текст исписан хебрејским језиком: делови Старог завета с оригиналним тумачењима библијских митова и легенди...

То случајно откриће било је од непроцењиве вредности за науку и проучавање старих цивилизација. У Америци је за шест свитака плаћено — 250.000 долара!

Међутим, чим је вест о баснословној цени трулих пергамената допрла на Арабијско полуострво, у Стеновиту пустињу кренуло је хиљаде бедуина који су помно претраживали многобројне вртаче и пећине. И за право чудо, у око двадесет пећина пронађено је неколико стотина великих свитака од овчје коже и хиљаде мањих, са оригиналним текстовима на хебрејском, арамејском и грчком језику. На њима се налазило обиле података о насељавању Јевреја у Палестину, од 2000. године пре нове ере па све до 68. године нове ере када је у Јерусалиму букнуо устанак.

Научници данас верују да ће пронађени материјал успети да среде, прочитају и систематизују тек за наредних педесет година.

Штампарија под песном

Одакле ови текстови у пећинама Арабијске пустиње, далеко од било ка-

вог насеа или цивилизације — питали су се археолози.

Недалеко од тих пећина, 1951. године, једна археолошка експедиција пронашла је у песку затрпане рушевине неког манастира. Када су га откопали, у грађевини од тесаног камена, сапраћеној у 3. веку пре нове ере, пронађене су: опромче трпезарија, неколико спаваоница, два базена за ритуална купања, кухиње... Ипак, највеће изненађење била је огромна камена просторија без прозора, у подруму манастира. У њој се налазило стотинак камених столова, а на сваком од њих стајала је бронзана или глинена масионица.

Било је то „скрипторијум“, собе у којој су свештеници, припадници есенске секте, при светлости свећа данима и ноћима писали свете књиге и бележили све што им је до тада било познато из историје, митова или легенди јеврејског народа. Пошто су до тада чести ратови са околним народима и државама уништавали многобројне записе о њиховој култури, у 3. веку пре нове ере трупа

свештеника је одлучила да сагради манастир далеко од бојишта, у Стеновитој пустињи поред Мртвог мора. Ту су готово три и по века генерације свештеника неуморно записивале све што су знали из културе, друштвеног уређења или економике свог народа.

У Јерусалиму је 68. године нове ере букнуо устанак против Неронове владавине и из Рима је стигла Десета легија да би га по сваку цену угушила. Освајачи су разрушили Јерусалим, а затим кренули у пустињу тражећи одбегле Јевреје. Тако су пронашли и тај манастир, спалили га, а свештенике поубијали.

Међутим, видећи каква им судбина прети свештеници су, пре него што је стигла озлоглашена римска легија, успели да исписане свитке склопе у оближње пећине. Веровали су да ће их на тај начин сачувати за будућност. После готово 2000. година, захваљујући једном дечаку, њихове наде су се обистиниле.

Б. Јеремич

»Политикин забавник« и Издавачко предузеће »Вук Караџић« заједнички су покренули нову едицију намењену најмлађим читаоцима у којој ће објављивати најбоља дела стране и домаће књижевности.

ЗАБАВНИКОВА БИБЛИОТЕКА НАЈЛЕПШИ ПОКЛОН ЗА ВАШЕ НАЈМЛАЂЕ

Прво коло нове **ЗАБАВНИКОВЕ БИБЛИОТЕКЕ** обухвата најомиленије и најпознатије **ДИЗНИЈЕВЕ** књиге:

- СНЕЖАНА И СЕДАМ ПАТУЉАКА
- ПИНОКИО
- УСПАВАНА ЛЕПОТИЦА
- ДАМБО
- РОБИН ХУД
- МАЗА И ЛУЊА

То су чувене приче које већ деценијама узбуђују машту деце, приче рађене према исто тако чувеним Дизнијевим филмовима.

Књиге су у пластифицираним корицама и богато илустроване Дизнијевим цртежима.

**ЦЕНА СВАКЕ КЊИГЕ
ИЗНОСИ САМО 20 ДИН!**

Прво коло **ЗАБАВНИКОВЕ БИБЛИОТЕКЕ** од 6 књига већ се налази у продаји.

НОВА БИБЛИОТЕКА! ЗА НАЈМЛАЂЕ!

Појединачне књиге можете да купите на свим киосцима »Политике« широм земље по цени од 20 динара.

Ако желите цео комплет по цени од 120 динара наручите га преко »Политикиног забавника« јер у том случају добијате И СПЕЦИЈАЛАН ПОКЛОН:

КОФЕРЧЕ ЗА КЊИГЕ

»Политикин забавник« ће већ почетком следеће године најавити друго коло **ЗАБАВНИКОВЕ БИБЛИОТЕКЕ**.

Ваш лист »Политикин забавник«, покренуо је ову библиотеку и обећава вам да ћете у њој наћи, по приступачној цени, само добре књиге.

Ако желите комплетну **ЗАБАВНИКОВУ БИБЛИОТЕКУ**, попуните наруџбеницу, залепите је на дописницу и пошаљите на адресу: **ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК, 11000 БЕОГРАД, МАНЕДОНСКА 29.**

КЊИГЕ ЋЕТЕ ПЛАТИТИ ПОШТАРУ КАДА ВАМ ИХ ДОНЕСЕ!

ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК

НАРУЏБЕНИЦА

ОВИМ неопозиво наручујем I коло **ЗАБАВНИКОВЕ БИБЛИОТЕКЕ** по цени од 120 динара, која обухвата и **ПОКЛОН-КОФЕРЧЕ ЗА КЊИГЕ**. Износ ћу платити поштару када ми донесе комплет на адресу:

(Име, очево име и презиме)

(Поштански број и место)

(Улица и број стана)

(Потпис купца — родитеља)

(Без потписа родитеља књиге се неће испоручивати)

СЕГАЊЕ ВЕЛИКОГ УМЕТНИКА

„Политикин забавник“ пружа својим читаоцима још једну јединствену могућност да дођу до цењених и ретких грамофонских плоча совјетских музичких мајстора. Симфонијски оркестар Московске државне филхармоније, Државни симфонијски оркестар СССР-а, Оркестар Берлинске филхармоније, Радио-Москве... изводе најпознатија дела Бетовена, Чајковског, Корсакова, Брамса... под диригентском палицом Генадија Рождественског, Евгенија Светланова, Херберта фон Карајана, Кирила Кондрашина... Игор Ојстрах на виолини изводи дела Прокофјева, челиста Мстислав Ростропович Антоњина Дворжака... Звуци руске степе и сибирских шума у хорском извођењу заслужних совјетских уметника пружају посебан музички доживљај.

Ово је могућност да по необично ниским ценама обогатите своју дискоотеку делима великих мајстора класике. Цена једне велике стерео-плоче износи само 65 динара. Наручбеница не сме бити мања од две плоче, односно од 130 динара јер трошкове паковања и поштарине не сносити ви. Потребно је само да попуните наручбеницу и пошаљете на нашу адресу и плоче ће вам стићи кући.

ПЛОЧЕ ЋЕТЕ ПЛАТИТИ ПОШТАРУ КАД ВАМ ИХ ДОНЕСЕ. ПОУЗЕЋЕМ!

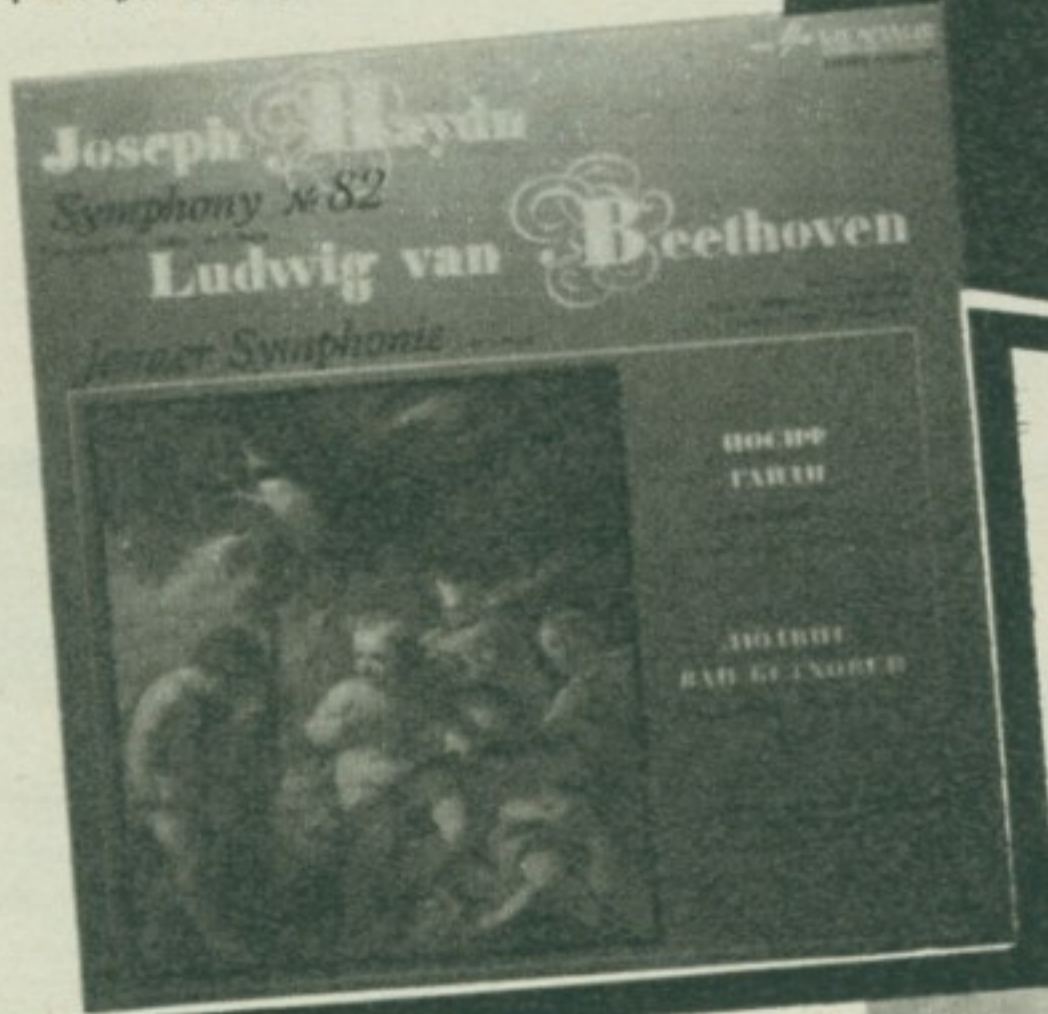
4775-76 ПРОКОФЈЕВ — Ала и Долиј

1419-20 РАХМАЊИНОВ — Симфонија No 1

5163-64 МЕНДЕЛСОН — Симфонија No 1

2209-10 Шопенов КОНЦЕРТ № 1 изводи на клавиру Емил Гилелс

1611-12 Бетовенову ЈЕНСКУ СИМФОНИЈУ и Хајд нову СИМФОНИЈУ № 82 изводи Велики симфонијски оркестар Московског радија

445-6 КАВКАСКЕ ПРИЧЕ Иполитова-Иванова изводи Симфонијски оркестар Московске државне филхармоније

1987-88 ЧАЈКОВСКИ — Франческа да Римини

2171-72 БЕТОВЕН — Квартет No 12 и 16 у извођењу признатих уметника

5643-44 ЈАН СИБЕЛИУС — Симфонија No 6 и 7

1711 А СЛОБОДЊАК на клавиру изводи дела познатих мајстора музике

2953 МОЦАРТ — Концерт симфонија

3151 Манфред — симфонијска поема ЧАЈКОВСКОГ

2257 БРАМС — Соната No 2

5619 ОЈСТРАХ — Корели 4 проша — конц

4207-08 СИБЕЛИУС — Концерт за виолу и оркестар

2859-60 БАРТОК — Музика за жичане инструменте

1739-40 Рахмањинову СИМФОНИЈУ № 2 изводи Оркестар Бољшог театра

2477-84 ЧАЈКОВСКИ — Српска леанска дева

1925-26 ДАВИД ОЈСТРАХ представља позната дела класика

3033-34 СКРЈАВИН — Концерт за Ф-но и оркестар

2513-14 БАХ — Токати за органе

4061-62 ШТРАУС — Дон Кихот

5918 ДАВИД ОЈСТРАХ Корели (борке)

2141 Сибирски државни филхармонички ансамбл

3837-38 Јан Сибелиус: СИМФОНИЈА № 1

2987-92 Бах: ДОБРО ТЕМ. ПЕРИРАНИ КЛАВИР

413-20 Мусоргски: БОРИС ГОДУНОВ опера

4713 Дмитриј Шостакович: СИМФОНИЈА № 13

4139-40 А. Водерников (бас) РОМАНСЕ

1109-10 Шостакович: КАЗНА СТЕПЕКЕ РАЗИНА

4683 Ромен. вокално инструментални трио свира и пева

4971-72 Брамс: СИМФОНИЈА № 1

4971-72 Брамс: СИМФОНИЈА № 1

4971-72 Брамс: СИМФОНИЈА № 1

4971-72 Брамс: СИМФОНИЈА № 1

4971-72 Брамс: СИМФОНИЈА № 1

4971-72 Брамс: СИМФОНИЈА № 1

4971-72 Брамс: СИМФОНИЈА № 1

4971-72 Брамс: СИМФОНИЈА № 1

4971-72 Брамс: СИМФОНИЈА № 1

4971-72 Брамс: СИМФОНИЈА № 1

4971-72 Брамс: СИМФОНИЈА № 1

4971-72 Брамс: СИМФОНИЈА № 1

4971-72 Брамс: СИМФОНИЈА № 1

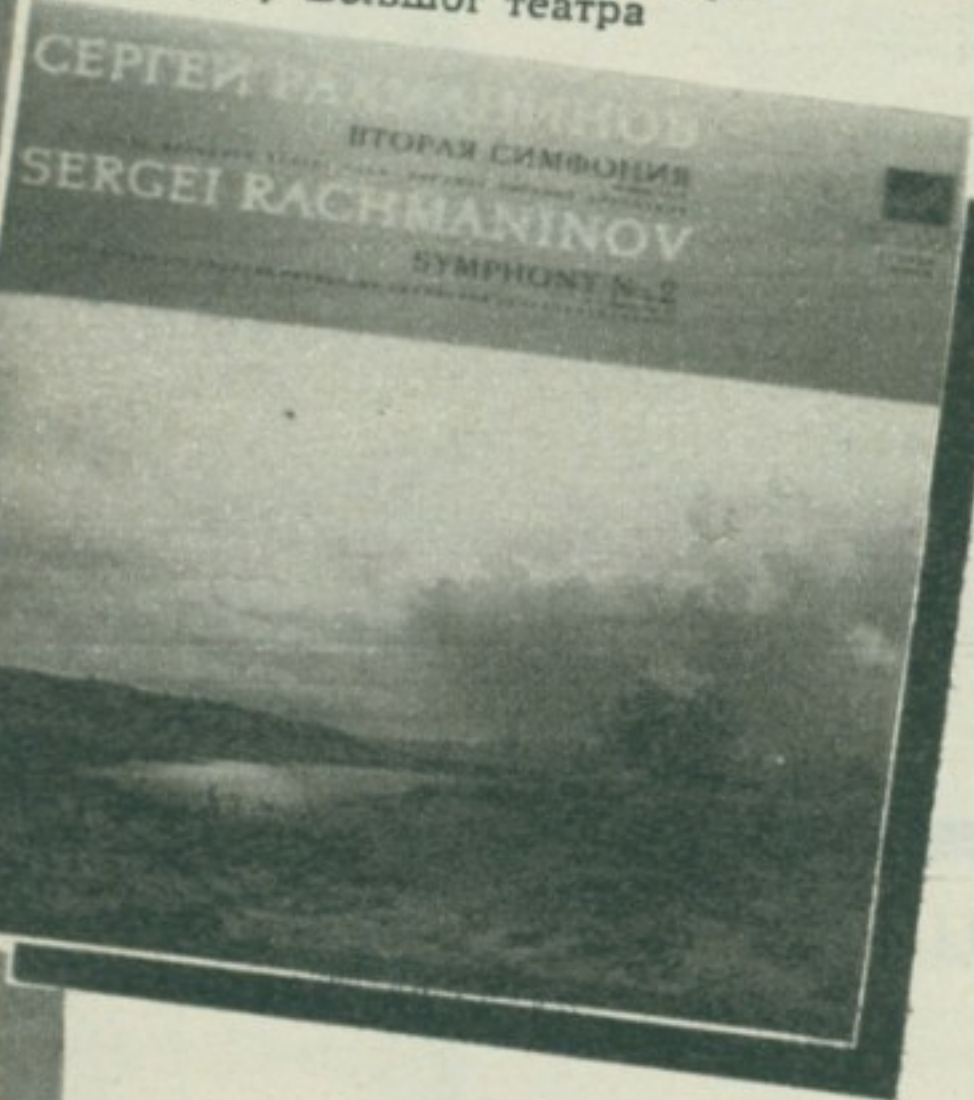
4971-72 Брамс: СИМФОНИЈА № 1

4971-72 Брамс: СИМФОНИЈА № 1

4971-72 Брамс: СИМФОНИЈА № 1

4971-72 Брамс: СИМФОНИЈА № 1

4971-72 Брамс: СИМФОНИЈА № 1

3173-4 Бетовен: КВАРТЕТИ № 9 и 10 у извођењу квартета „Бетовен“

3021-2 ИГОР ЗУКОВ изводи дела Корсакова и Скрябина

3021-2 ИГОР ЗУКОВ изводи дела Корсакова и Скрябина

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК
11001 БЕОГРАД, МАКЕДОНСКА 29

НАРУЧБЕНИЦА

ЗА ГОТОВО неопозиво наручујем плоче под бројевима:

За укупну суму од _____ динара коју ћу платити поштару кад ми их донесе (поузећем)

(Презиме и име)

(Поштански број и место)

(Улица и број)

(Датум)

(Потпис, бр. л.к.)

Наручбеницу читко попунити, налепити је на дописницу и послати на горњу адресу.

ПОБЕДНИЦИ ИНДИЈАНОПОЛИСА²

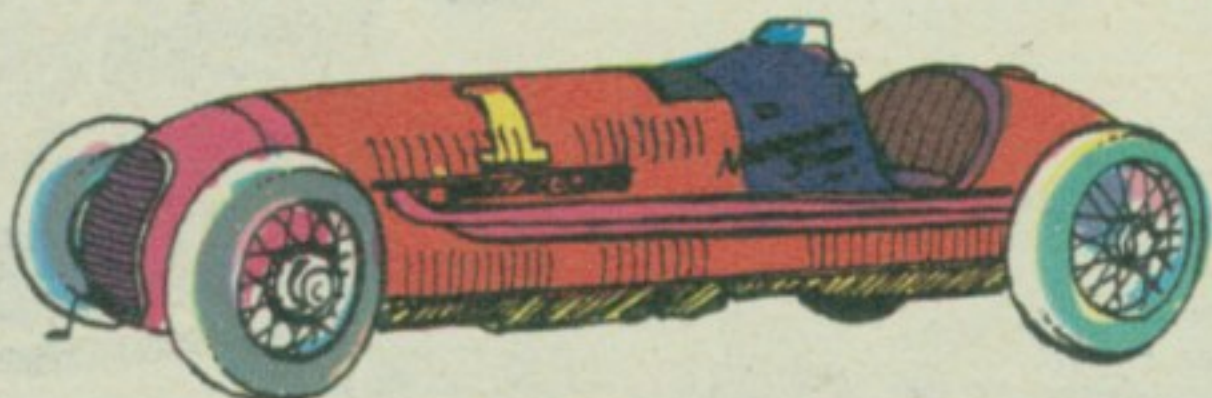
БИЛЕНГЕР СПЕЦИЈАЛ

1951.

1940.

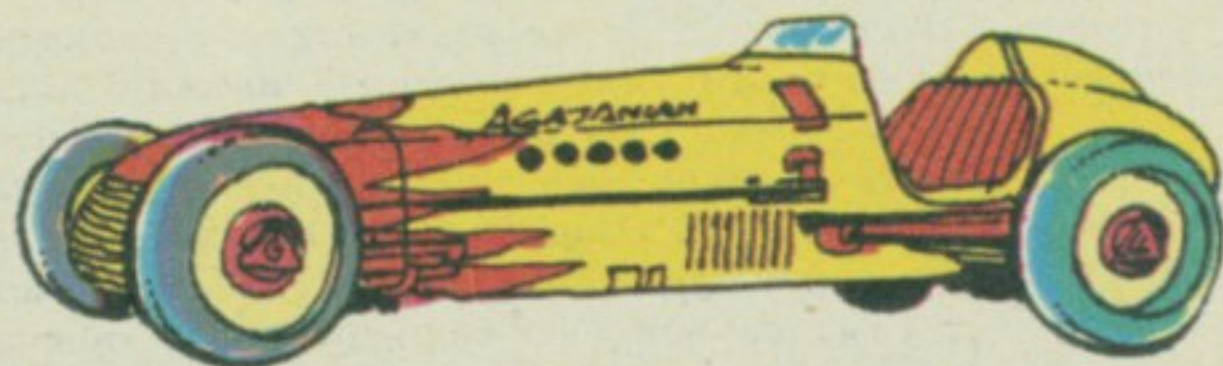
МАСЕРАТИ

Вилбур Шо

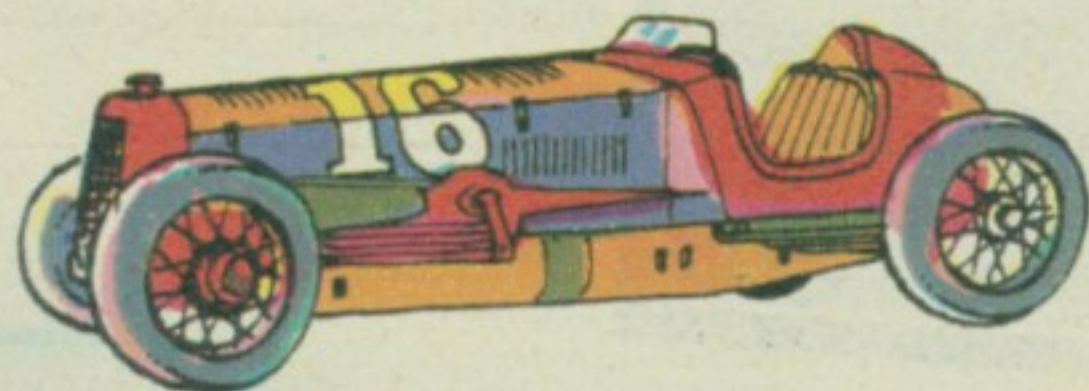
1952.

АГАЈАНИЈАН СПЕЦИЈАЛ

ТОРН

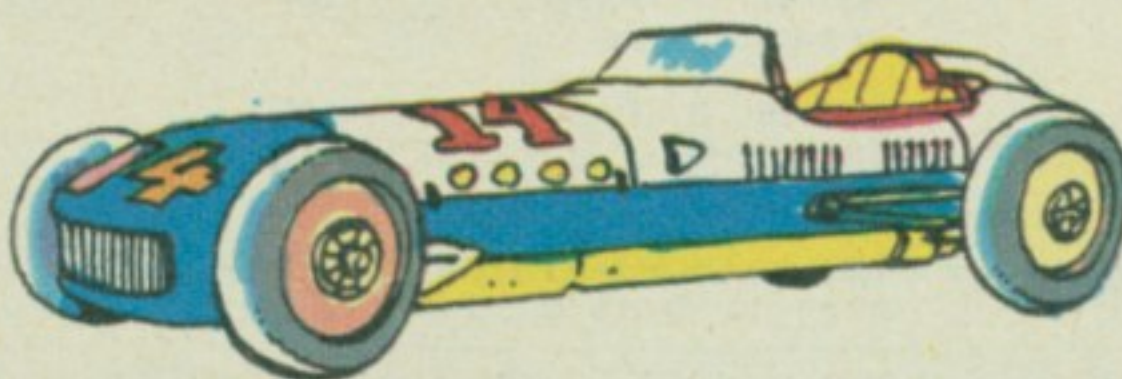
1946.

Џорџ Робсон

ФЈУЕЛ ИНЈЕКШН СПЕЦИЈАЛ

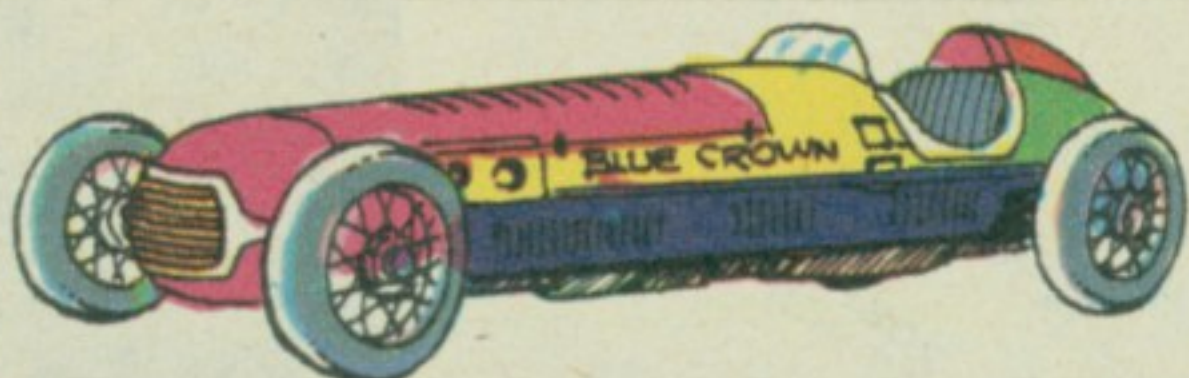
1953.

Бил Вуновић

1947.

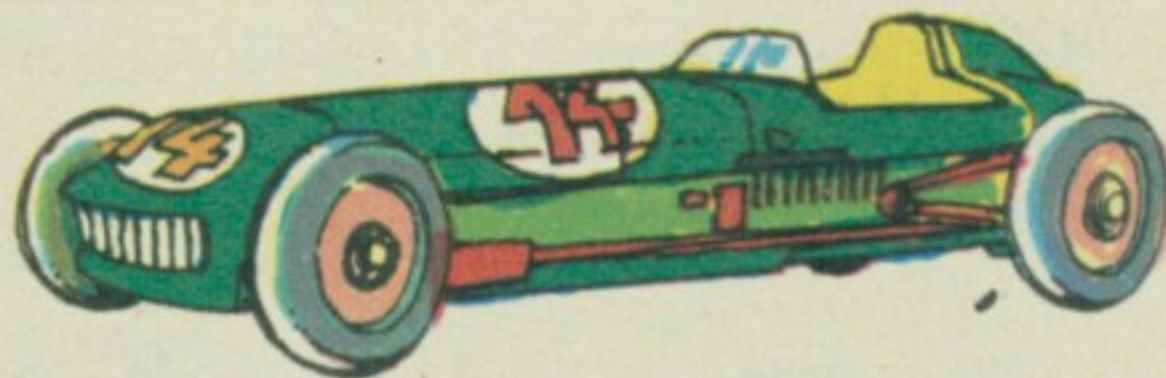
БЛУ КРАУН СПАРК ПЛАГ СПЕЦИЈАЛ

Маури Роуз

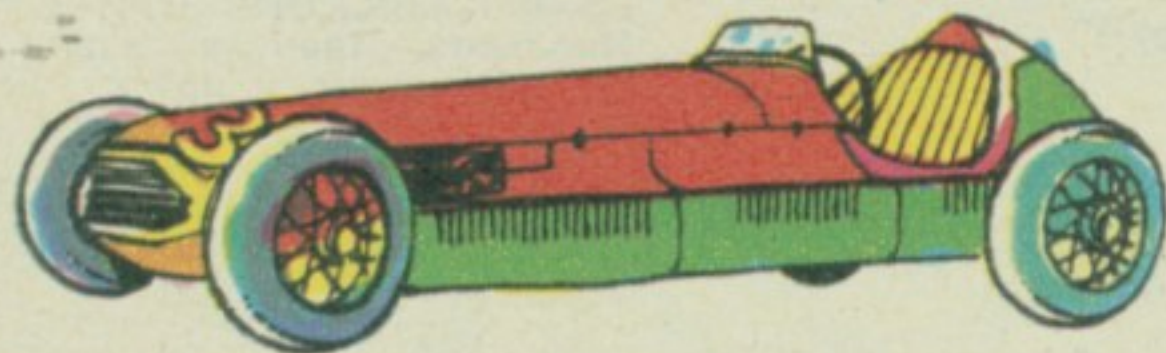
1954.

ФЈУЕЛ ИНЈЕКШН СПЕЦИЈАЛ

БЛУ КРАУН СПАРК ПЛАГ СПЕЦИЈАЛ

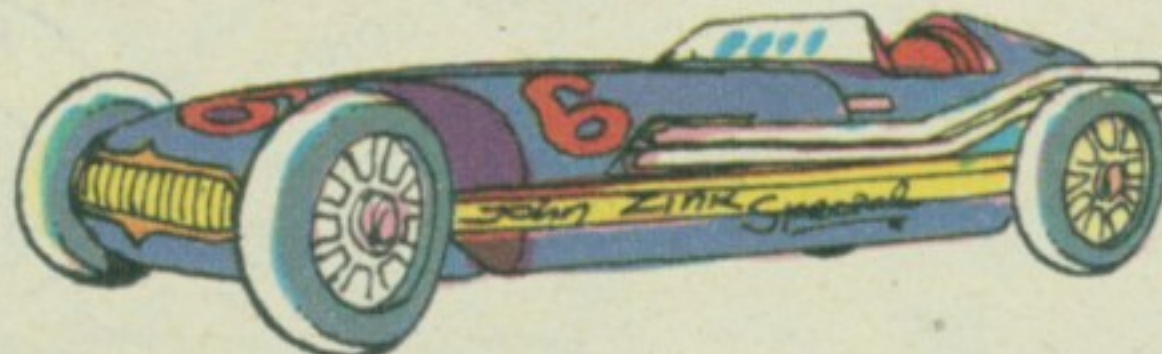
1948.

Маури Роуз

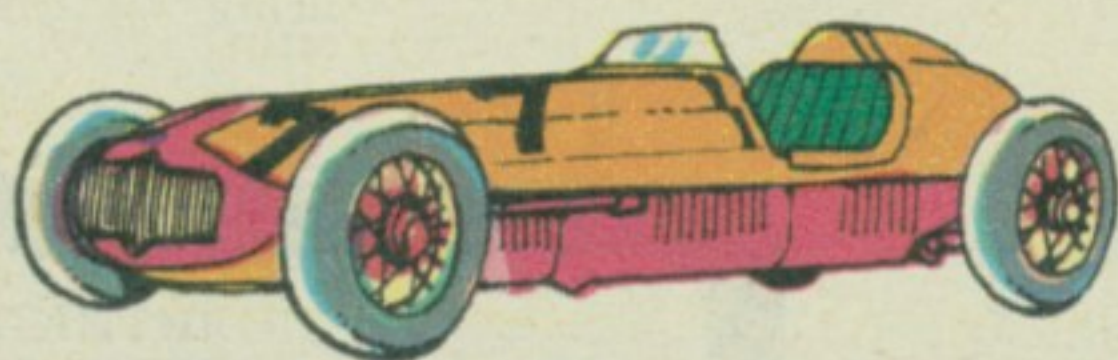
ЏОН ЗИНК СПЕЦИЈАЛ

1955.

1949.

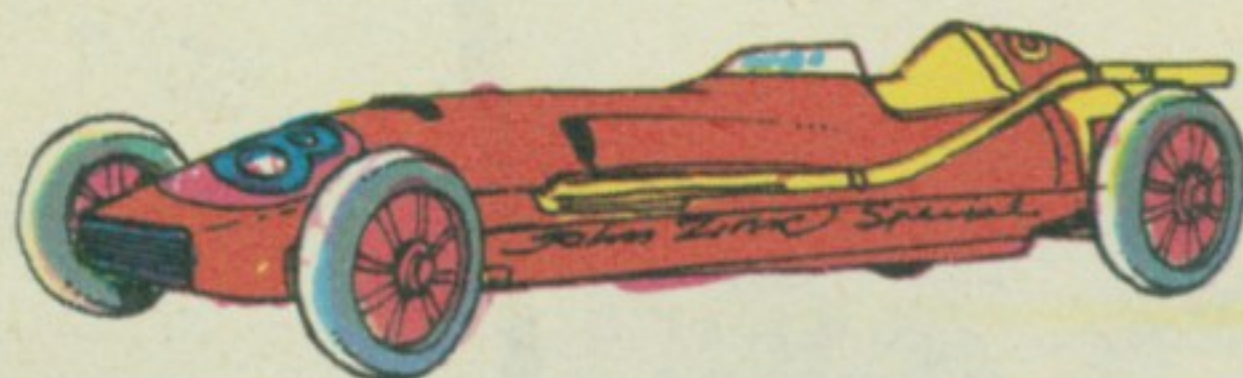
БЛУ КРАУН СПАРК ПЛАГ СПЕЦИЈАЛ

Бил Холанд

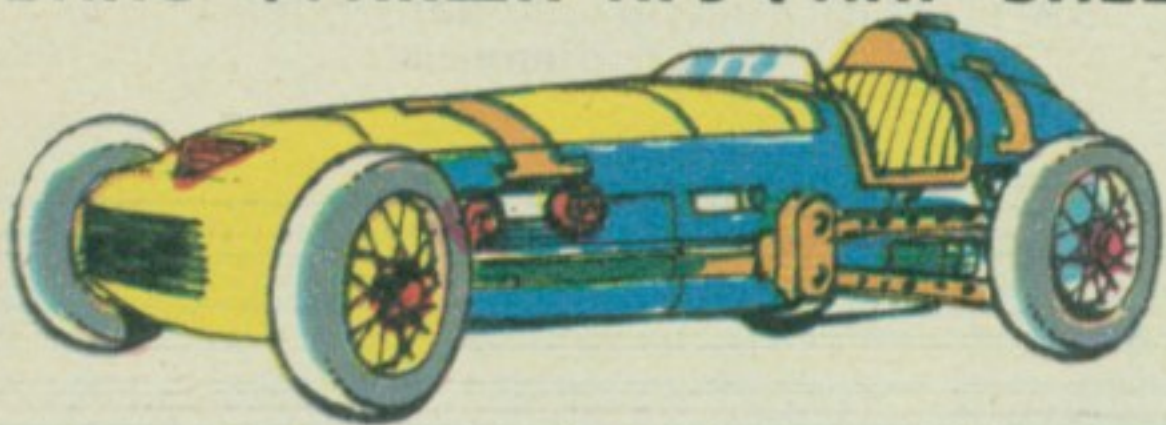
1956.

ЏОН ЗИНК СПЕЦИЈАЛ

ВИНС ФРИКШН ПРУФИНГ СПЕЦИЈАЛ

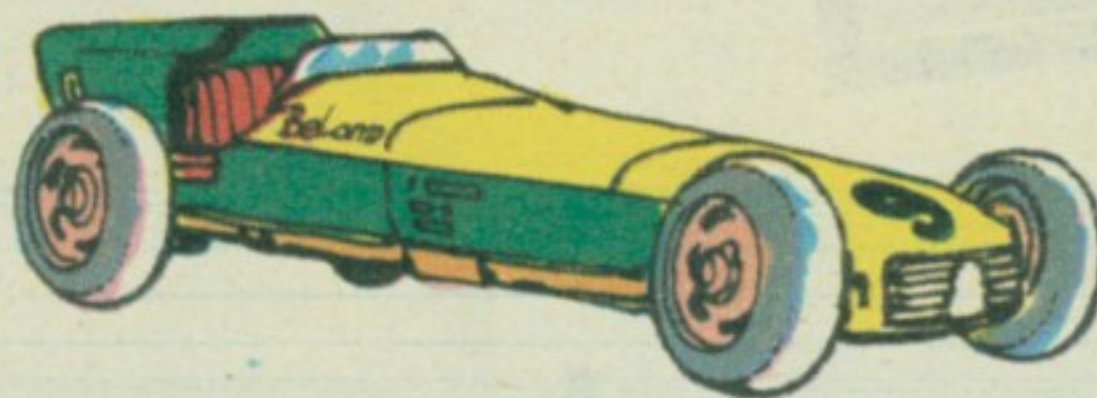
1950.

Џони Парсонс

БИЛОНД ИГЗОСТ СПЕЦИЈАЛ

1957.

Много је тркачких кола прошло стазом Индијанополиса. Године 1939. и 1940. Масерати је имао заиста најбољи аутомобил. Његов мотор састојао се од два блока са по четири цилиндра, оба спојена заједничком главом, и запремину од 2992 кубика. Могао је да начини 6000 обртаја у минути и развије брзину од преко 250 километара на час!

Последња трка у Индијанопололису пре уласка Сједињених Америчких Држава у други светски рат била је 1941. године. Ловоров венац добио је Флојд Дејвис возећи кола са чудним називом НОК АУТ ХОУС КЛЕМП СПЕШЕЛ просечном брзином од 184 километра на час.

Стаза у Индијанополису мировала је за време рата. Али чим је рат минуо, Индијанополис је опет оживео па су 1946. трибине у гледалишту испуњене до последњег места. Те године победник „500 миља“ постао је Џорџ Робсон на колима ТОРН СПЕЦИЈАЛ, углавном захваљујући малерима који су пратили фаворита Швајцарца Рудолфа Караћолу. Он прво није могао да пребаци из Европе у Америку свој МЕРЦЕДЕС W 165 иако је око тога изгубио доста времена, затим су му готово „утрапили“ један торн специјал, а онда су се та кола покварила усред трке и Караћола је одустао од такмичења.

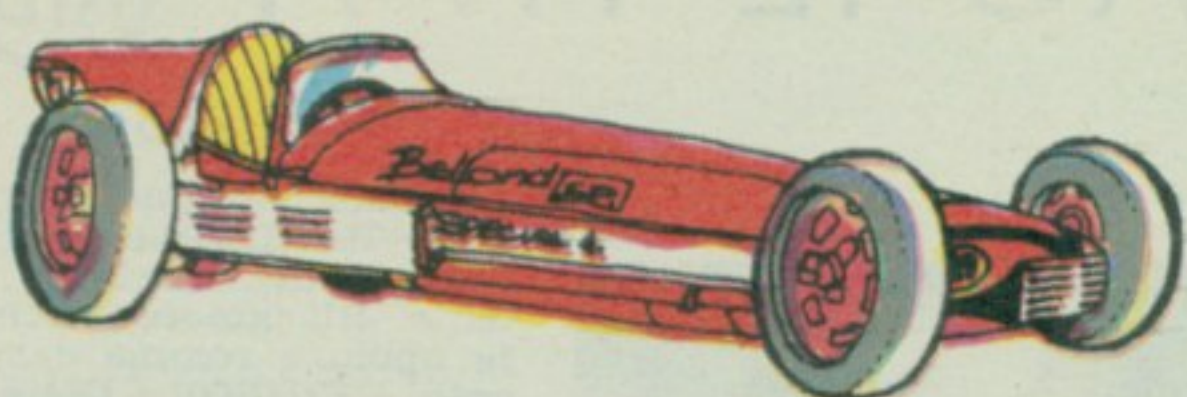
Нико у Индијанополису није ваљда имао више среће од конструктора Лу Мура. Његов

четвороточкаш са мало дужим несвакидашњим именом БЛУ КРАУН СПАРК ПЛАГ СПЕШЕЛ (свећица плава круна специјал) остављао је конкуренцију далеко за собом три године редом: 1947, 1948. и 1949. Прве две године његова кола је возио Маури Роуз, а треће Бил Холанд.

За гледаоце навикнуте на узбуђења, најдошаднија је била сезона 1950. Осим кише која је покварила такмичења, ни победнички аутомобил ВИН ФРИКШН ПРУФ СПЕШЕЛ, није показао ништа нарочито. Није могао јер су такви типови аутомобила у то време већ постали стандардни у Индијанополису. Међутим, возач Џони Парсонс није много марио за то па је новчану награду, прави иметак, без двоумљења стрпао у џеп.

БИЛОНД АП СПЕЦИЈАЛ

1958.

ЛОТУС - ФОРД

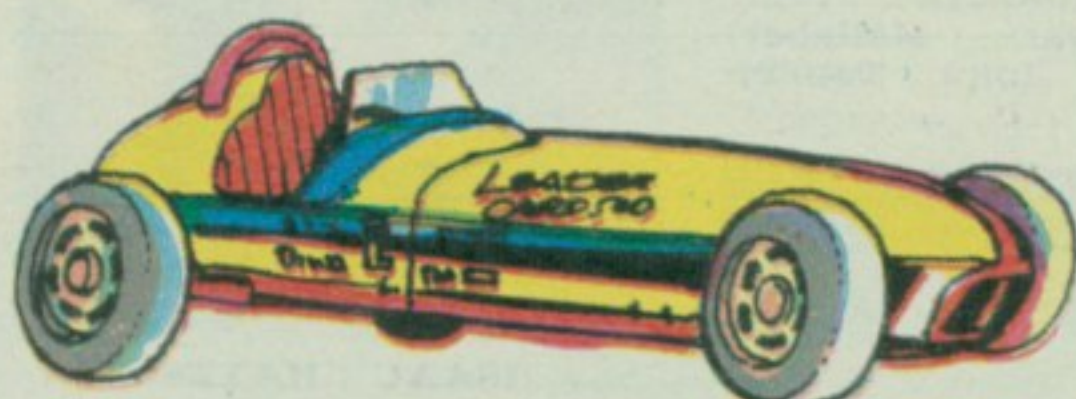
1965.

Џими Кларк

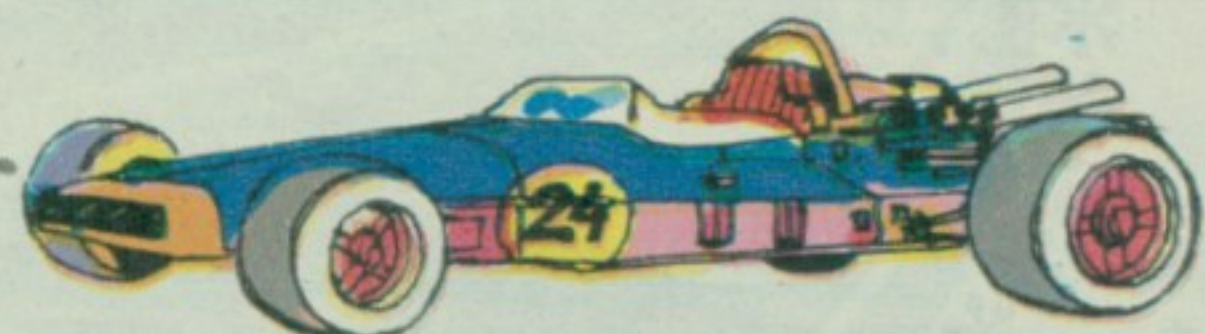
1959.

ЛИДЕР КАРД 500 РОУДСТЕР

1966.

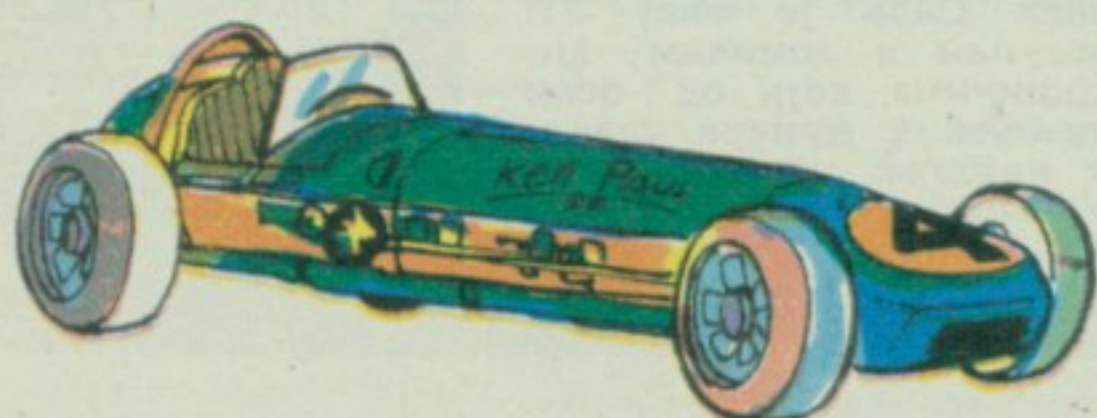
ЕМЕРИКЕН РЕД БОЛ СПЕЦИЈАЛ ЛОЛА

Грејем Хил

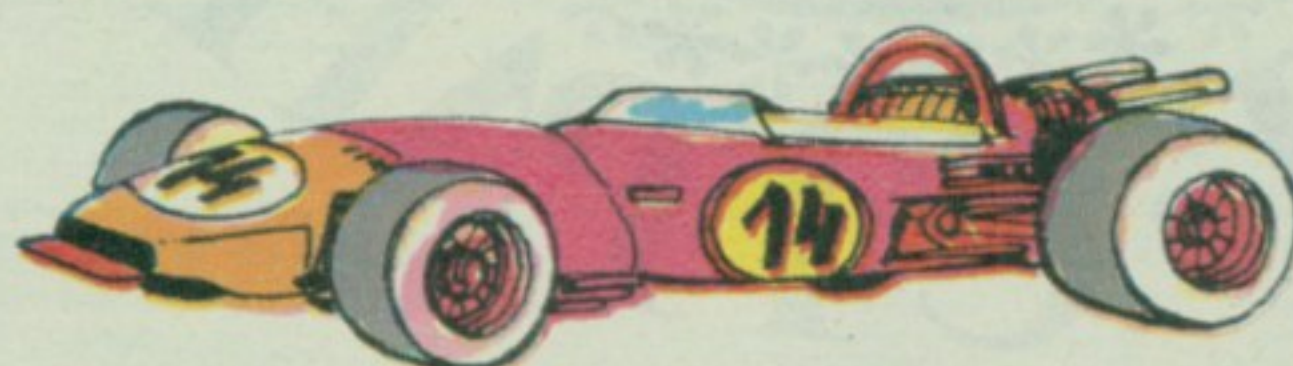
КЕН ПОЛ СПЕЦИЈАЛ

1960.

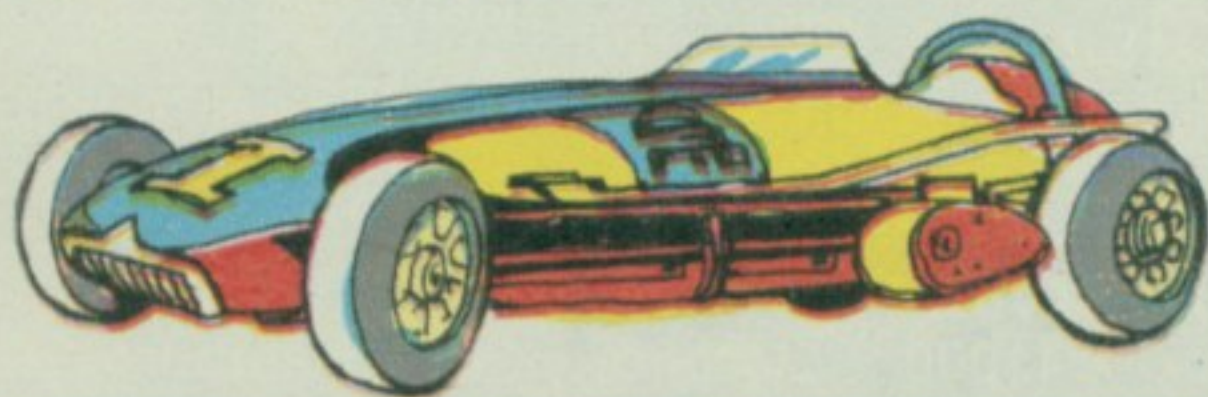
ШЕРЕТОН ТОМПСОН СПЕЦИЈАЛ

1967.

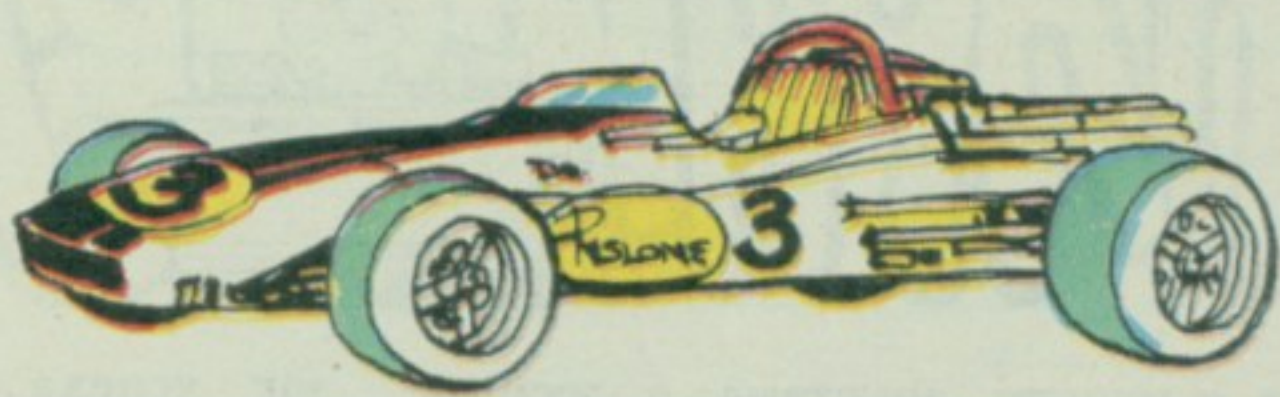
1961.

БОУЗ СИЛ ФАСТ СПЕЦИЈАЛ

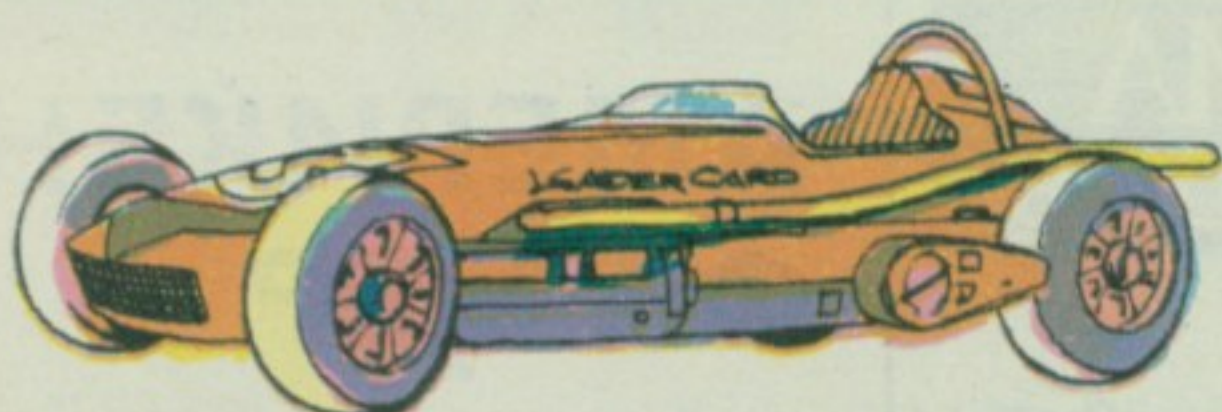
1968.

РИСЛОУН СПЕЦИЈАЛ

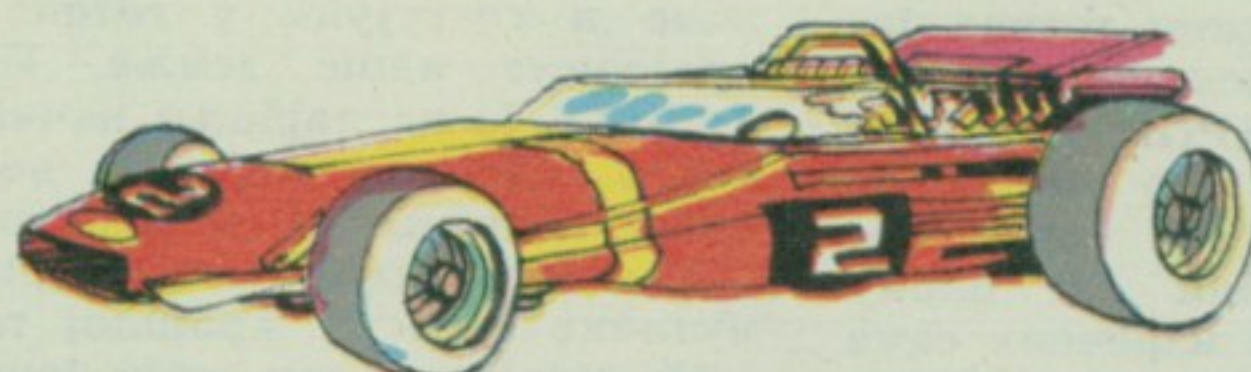
ЛИДЕР КАРД 500 РОУДСТЕР

1962.

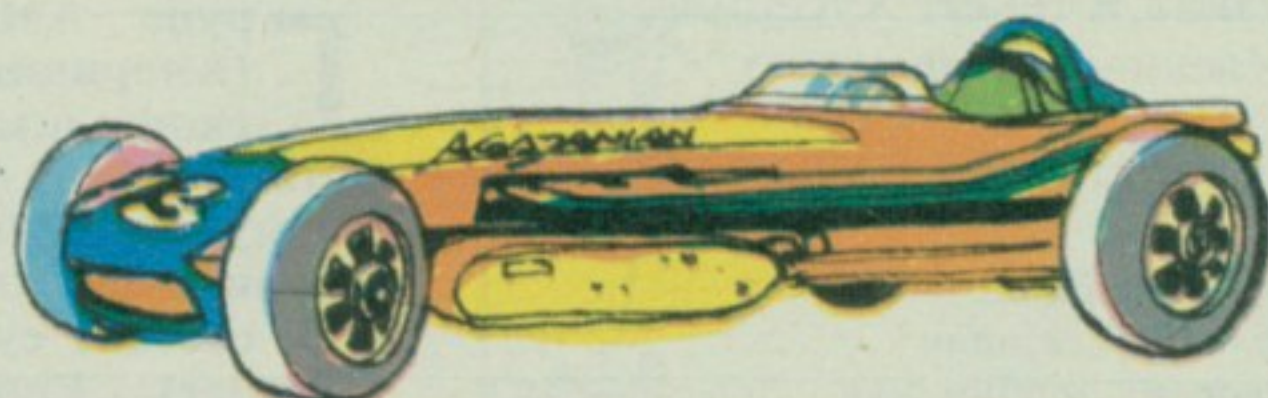
СТП ОИЛ ТРИТМЕНТ СПЕЦИЈАЛ

1969.

1963.

АГАЈАНИЈАН ВИЛАРД СПЕЦИЈАЛ

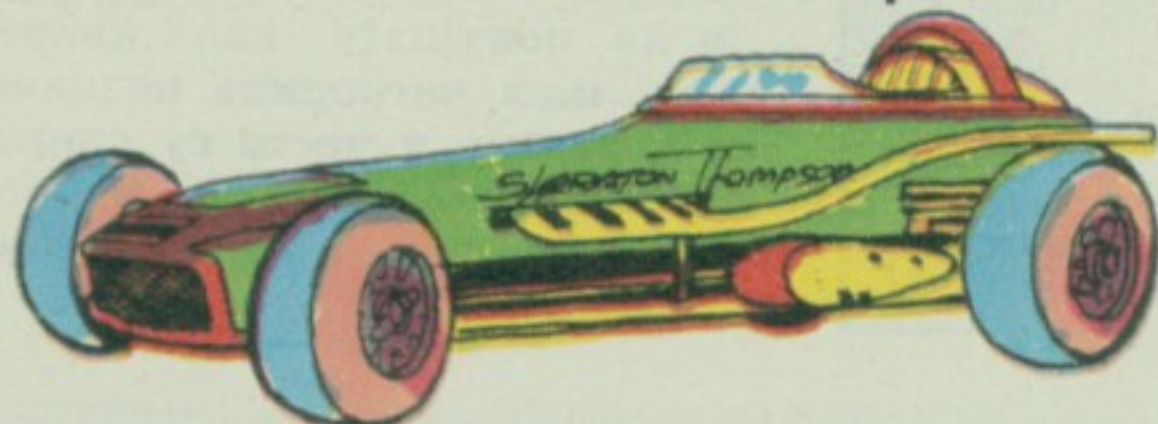
1970.

ЏОНИ ЛАЈТНИНГ 500 СПЕЦИЈАЛ

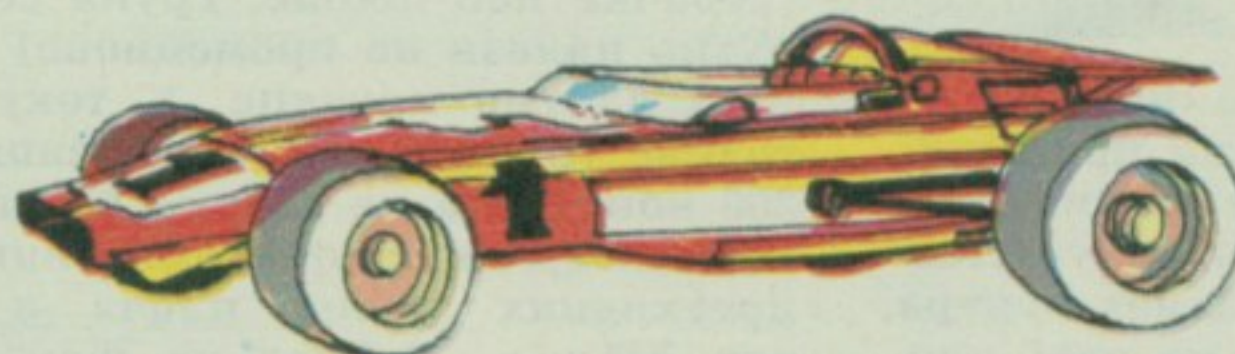
ШЕРЕТОН ТОМПСОН СПЕЦИЈАЛ

1964.

ЏОНИ ЛАЈТНИНГ 500 СПЕЦИЈАЛ

1971.

Три године касније живнули су и гледаоци и стручњаци. Победник трке Бил Вуковић такмичио се ФЈУЕЛ ИНЈЕКШН СПЕШЕЛОМ, заједничким делом компаније за конструисање шасија „Куртис-Крафт“ и познате фабрике мотора „Мајер-Дрејк Офенхаусер“. Возило је постало атракција. Његов диновски четвороцилиндрични мотор запремине 4434 кубика могао је да начини равно 6500 обртаја у минути користећи као гориво мешавину алкохола и нитрометана. И још нешто: у мотор се могао уградити турбошаржер који је повећавао број обртаја за још 900!

Слава Индијанополиса расла је из године у годину. На његовом аутодрому побеђивала су кола највећих произвођача аутомобила на све-

ту, али и конструкције даровитих појединаца. Неколико награда однеле су и Фордове фабрике. Најупечатљивију победу остварио је 1965. Џими Кларк на ФОРДУ-ЛОТУСУ пошто је две године пре тога остао кратких рукава (такође на форду-лотосу) наводно зато што није био навикао на кратке стазе. Том приликом победила су кола Агајанијана, власника неколико фабрика у Индијанополису. Године 1966. Грејем Хил је извезао на стазу ФОРД-ЛОЛУ СПЕЦИЈАЛ и стигао први на циљ.

Трка „500 миља Индијанополиса“, одржава се сваке године у присуству најмање 300000 гледалаца. Најбољи гран-при возачи (званични прваци света) окушавали су срећу на њој

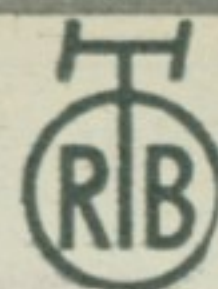
али без већег успеха. Нино Фарина и Хуан Мануел Фанђо су се такмичили слабир машинама. Слична судбина задесила је и Џека Бребхема 1961. Ни славни Џеки Стјуарт није био боље среће: у сезони 1966. одустао је због квара на мотору.

Ловоров венац, симбол победника такмичења, стекло је у Индијанополису много возача. Мањи је број оних који су на тој пакленој стази трагично окончали живот. То је била цена њиховог учешћа у трци.

Л. Ј.

НОВЕ ПЛОЧЕ ПГП

STEVE MILLER

Изузетни гитариста и вокал Стив Милер са својим саставом издао је велику плочу под називом „Лети као орао“ (Fly like an eagle). У реализацији ове плоче, на којој се Стив Милер појављује као гитариста и певач, учествовали су и бубњар и перкусиониста Гери Малабер (Gary Mallaber) и басиста Лони Тарнер (Lonnie Turner).

ISAAC HAYES

Познати тамнопути музичар Ајсак Хејс са својом ЛП плочом „Movement“ постигао је велики успех. Сада је овај ЛП доступан и домаћим дискофилима који од осам снимљених нумера свакако најбоље познају песму „Disco Connection“.

RAINBOW

Бивши гитариста групе ДИП ПАРПЛЕ (Deer Purple), Ричи Блекмор (Richie Blackmore), основао је прошле године свој састав РЕЈНБОУ (Rainbow) с којим се први пут представио јавности ЛП плочом „Рисинг“. На албуму ове петочлане поставе нашло се шест композиција од којих издавамо композицију „Трчи с вуком“ (Run With the Wolf).

ПАРНИ ВАЉАК

У многим анкетама о музици које су крајем прошле године спроведене на радио-програмима и у музичким часописима, за групу од које се много очекује у 1977. години готово једногласно проглашен је загребачки поп-састав ПАРНИ ВАЉАК. Да би оправдали ово признање чланови састава су на самом почетку године издали ЛП плочу за коју су до сада изречене само похвале. Први албум ове групе

зог успеха популарности групе, онда на прво место треба ставити једноставност самих мелодија и текста, веома блиских младима. Вредно радећи целе прошле године и гостујући у готово свим крајевима наше земље, ПАРНИ ВАЉАК је на најбољи начин трасирао себи пут који их води ка циљу, што им је и донело признања и ласкаву титулу „највеће музичке наде“ у прошлој години.

На крају, за оне који још нису имали прилике да упознају чланове овог састава, ево и неких основних података. Вокални солиста је, а на снимањима и клавириста, Аки Рахимовски, родом из Скопља, који се за време једног БУМ-фестивала нашао у Загребу и ту и остао с новим пријатељима. Бубњар у групи је Срећко Антонели, док је басиста искусни загребачки поп-музичар Златко Миксић-Фума. Гитаристи, а уједно и пратећи вокали, су Јурица Пађен и Хусеин Хасанефендић, шеф групе и један од најпознатијих гитариста некад чувене загребачке поп-школе. Група се тренутно налази на промоционој турнеји албума првенца. У току ове године група ће одржати више од 200 концерата на којима ће углавном изводити своје композиције с претходних малих плоча и првог ЛП-ија „Дођите на шоу“.

под називом „Дођите на шоу“ у правом смислу је једна пријатељска позивница свима онима који темпераментну рок-музику стављају на прво место. Девет нумера, колико их се нашло на овој плочи, углавном су дело већ опробаног тандема Хасанефендић-Рахимовски који је постигао запажен успех са неколико претходних сингл-плоча. Као што је већини наших читалаца познато, састав се у потпуности оформио прошле године и одржао је низ концерата широм земље. Темпераментно певање Акија Рахимовског, коме је идол „вечити Цегер“, свуда је изазивало буру одушевљења, а једноставно али зато веома ефектно музицирање остала четири члана било је награђено заслуженим аплаузом. Ако бисмо покушали да објаснимо узрок бр-

НАНО ДА ИМ ПИШЕМ

АНСАМБЛ S.O.S. 11000
Београд, Петроварадинска 11

ПАРНИ ВАЉАК, „Интер-артист“ 41000 Загреб,
Гајева 18

ЗДРАВНО ЧОЛИЋ, 71000
Сарајево, Загребачка 31а

YU ГРУПА, 11000 Београд,
Војислава Илића 27

LED ZEPPELIN с/о WEA,
2000 Hamburg 76, Gustav-
Freitag Strasse BRO

ПЕСМА за ОВУ НЕДЕЉУ

ДОЂИТЕ НА ШОУ

Музика и текст: Хусеин
Хасанефендић

Изводи: ПАРНИ ВАЉАК

Завјеса се диже
рефлектор се мали
у дворани гробни мук
дошли сте нас слушат'
дошли сте нас гледат'
чути наше пјесме звук.
Дуго, дуго времена
чекали смо то
да можемо вам рећи
дођите на шоу.
Сањали смо нове
хиљаде дјечака
звјезде ћемо бити ми
године су прошле
остварили се снови
знаде нас сватко жив.
Дуго, дуго времена...
Пјеват ћемо ла, лала ла,
заједно ми.
Пјеват ћемо ла, лала ла,
скупа сви.
Ником нису биле
дворане тако пуне
као што су нама сад
баците све плоче
Битлса и Стоунса
слушајте само нас.
Дуго, дуго времена
Пјеват ћемо ла, лала ла,
заједно ми
и пјеват и плесат ћемо ми,
скупа сви.

АМЕРИКЕН ФЛАЈЕР (AMERICAN FLYER)

Група АМЕРИКЕН ФЛАЈЕР (Амерички летач), нашим дискофилима још мало позната, састоји се од четворице ветерана поп-музике који за собом имају по неколико снимљених албума. Чланови састава су Крејг Фулер (Craig Fuller), Ерик Кејз (Eric Kaz), Стив Кац (Steve Katz) и Даг Јул (Doug Yule) који су на наговор менаџера, познатог Лу Рида, одлучили да покушају као квинтет. Иначе, њих четворица познавали су се и раније и често су свирали на сејш-вечерима тако да им није било нимало тешко да се уклопе у заједнички рад.

ПОП- ВЕСТ

Група Јана Гилана морала је да одложи већ заказану турнеју која је требало да почне децембра месеца прошле године у Манчестеру. Радозналим по-

винарима њихов менаџер је изјавио: „Чланови састава ни су били задовољни снимцима за албум који је требало да буде промовисан на овој турнеји те су стога одлучили да се врате у студио и сниме нов материјал. Турнеја којом ће Гилан после трогодишње паузе, откако је напустио групу ДИП ПАРПЛ, поново да се појави на сцени требало би да почне ових дана.

Познати певачи још познатијих група

ПОЛ БАРКЕР
(PAUL BARKER)
ГЕНГ (GANG)

Пол има 16 година и најмлађи је члан данас веома популарног састава ГЕНГ (Gang). Међутим, то му нимало не смета да се на позорници понаша као искусан певач. Његов још дечачки лик нарочито је омиљен код тинејџера. Пол је рођен 4. маја 1961. године у Лондону где похађа школу. Висок је 176 сантиметара, има смеђу косу и зелене очи.

РИК ПАРФИТ
(RICK PARFITT)
СТАТУС КВО
(STATUS QUO)

Рик Парфит не само што пева већ у пруги свира и ритам-гитару. У саставу коме је приступио 1967. године један је од најпопуларнијих. Рођен је 12. октобра 1948. године у Вокингу, у Енглеској. Висок је 188 сантиметара, има светлу косу и плаве очи. Од 1973. године ожењен је Маријетом с којом има сина Ричарда.

Крејг Фулер је пре тога имао своју групу ЧИСТА ПРЕРИЈСКА ЛИГА коју је основао још 1970. године и са њом снимко два успела албума. Касније напустио своје другове из групе због непоштовања договора око плаћања.

Ерик Кез свирао је у неколико њујоршких група. Такође има сним

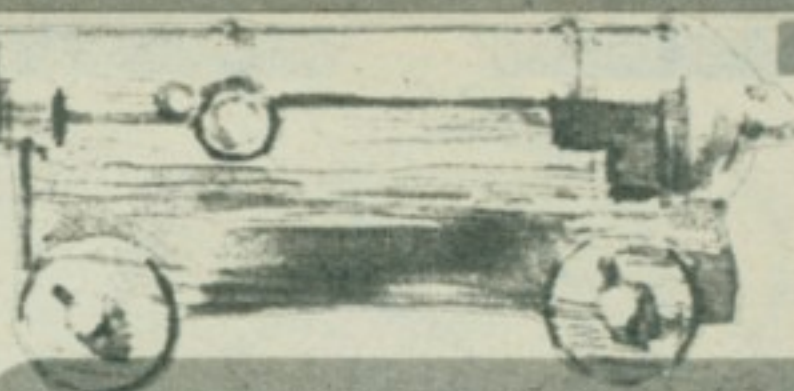
љена два албума, а стручњаци га сматрају за једног од најталентованијих композитора. То је потврдио и својом композицијом „Љубав не зна за понос“ (Love Has no Pride) — коју је са великим успехом интерпретирали Линда Ронштад. Компонувао је још и за Лин Андерсон, Риту Кулиц, Тома Раша и многе друге. Компонује и музику за филмове.

Стив Кац је рођен у Бруклину. Музиком је почео да се бави још шездесетих година. Свирао је у саставу у коме су наступали још и Марија Милдаур и Џон Себастијан. Касније са Ал Купером поставља темеље најбољој дез-рок-групи КРВ, ЗНОЈ И СУЗЕ (Blood, Sweat and Tears).

Дег Јул је у почетку музичке професионалне каријере имао своју групу ВЕЛВИТ АНДЕРГРАУНД (Velvet Underground) којој је дао оригиналност и у којој је наступао и Лу Рид. Касније са Лу Ридом

ТОП 3х

1. Домаћа листа

1. ЛОШЕ ВИНО — Бијело дугме — ЈУГОТОН
2. ДО ВИЋЕЊА — Џо Маричић — ЈУГОТОН
3. АХА-АХА — Бисера Ве летанлић — ПГП РТБ
4. ТИ СИ БИЛА, УВИЈЕК БИЛА — Здравно Чолић — ЈУГОТОН
5. ЈА ГА ХОЋУ А ОН МЕНЕ НЕЋЕ — Љупка Димитровска — ЈУГОТОН
6. ОЈ, НЕВЕНЕ — Сунцокрет — ПГП РТБ
7. УСПОМЕНЕ, УСПОМЕНЕ — Златко Пејановић — ПГП РТБ
8. ТИ СИ БИЛА МОЈА ПРВА ЉУБАВ — Оливер Драгојевић — ЈУГОТОН
9. ШАЛВАРЕ — Неда Украсен — ЈУГОТОН
10. ДОЋИТЕ НА ШОУ — Парни ваљак — ПГП РТБ

2. Страна топ-листа у домаћој продукцији

1. DON'T GO BREAKING MY HEART — Elton John & Kiki Dee — ЈУГОТОН
2. MISSISSIPPI — Pussycat — ЈУГОТОН
3. BLUE JEAN BLUES — ZZ Top — ЈУГОТОН
4. RAMAYA — Black Connection — ЈУГОТОН
5. DANCE, LITTLE, DANCE — Tina Charles — SUZY
6. SUZANNE — Leonard Cohen — SUZY
7. DOCTOR KISS, KISS — 5000 Volts — ПГП РТБ
8. MOVIN' — Brass Construction — РТВ ЉУБЉАНА
9. EUROPA — Santana — SUZY
10. DANCING QUEEN — Abba — ПГП РТБ

3. САД

1. YOU MAKE ME FEEL LIKE DANCING — Leo Sayer
2. TONIGHT'S THE NIGHT — Rod Stewart
3. YOU DON'T HAVE TO BE A STAR — Marilyn McCoo and Billy Davis
4. RUBBER BAND MAN — Spinners
5. STAND TALL — Burton Cummings
6. LOVE SO RIGHT — Bee Gees
7. AFTER THE LOVIN' — Engelbert Humperdinck
8. SORRY SEEMS TO BE THE HARDEST WORD — Elton John
9. DAZZ — Brick
10. LIVIN' THING — ELO

снима плочу „Сели не може да иг-ра“ (Sally Can't Dance) која постиже запажен успех.

Када су се нашли заједно Фулер, Кез, Кац и Јул одлучују да сниме свој први албум којем су дали име као и групи. Било је то августа прошле године, после чега су добили низ признања за изузетну музикалност и индивидуалност.

НАША КАРИКАТУРА

КУТАК ЗА ДЕВОЈЧИЦЕ

ЗА МАЛЕ ПЛЕТИЊЕ

Данашњи кутак наменили смо малим плетилицама али и оним нашим читаљкама које желе да науче да плету. За почетак предложимо да исплету прекривач за наслон на столицу, јастуче за столицу и јастуче које се ставља испод ногу.

За наслон и јастуче за столицу потребно вам је око 400 грама црвене вунице „Малон“ и око 300 грама плаве вунице исте марке. Плетите иглама број 5 с две нити истовремено. Плетите обично: све право.

Навлака се плете овако: набаците на иглу 66 петљи плаве вунице (за сваки случај проверите да ли ће ова дужина одговарати мерама ваше столице па одузмите или додајте потребан број петљи). Прво исплетите 16 редова плавом, затим 16 редова црвеном вуницом, па 16 редова плавом, 16 редова црвеном, 16 редова плавом, затим 32 реда црвеном, 16 плавом, 16 црвеном, 16 плавом, 16 црвеном и на крају опет 16 редова плавом. На тај начин добићете парче као што видите на цртежу 1. Зашијте га као што показује цртеж 2 и добићете навлаку за столицу. Навлаци можете додати и два наштрикана џепа (један црвени и један плави, црт. 3). Џепове плетите на 33 петље, по 38 редова сваки. Цртеж 4 показује како на навлаку да нашијете џепове.

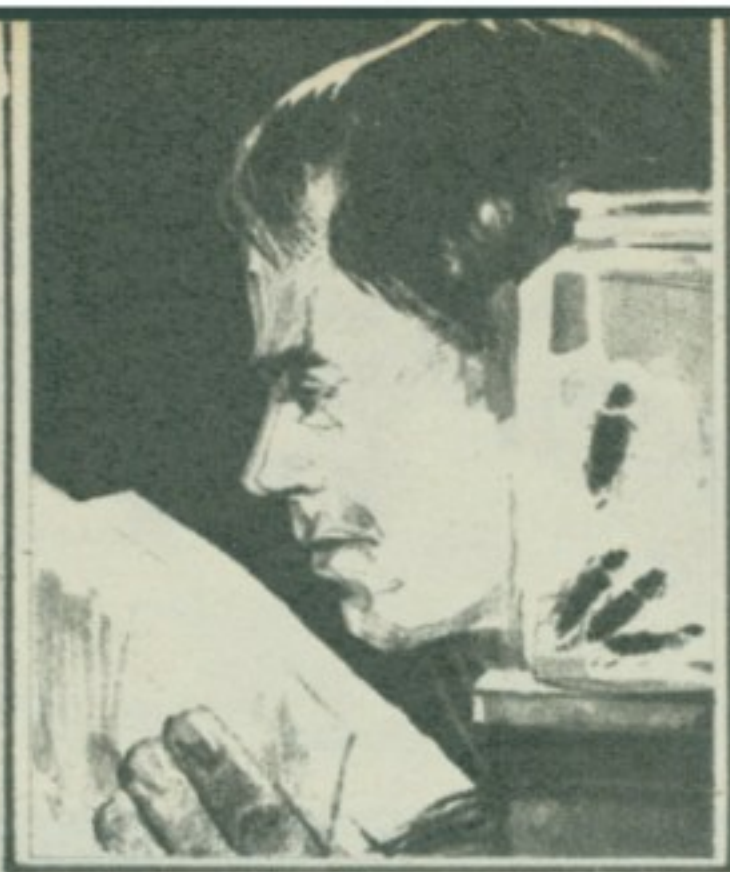
Јастуче за столицу се плете овако: набаците 58 петљи плаве вунице и плетите прво 16 редова, затим 16 редова црвене, 16 редова плаве и тако

наизменично осам пута када преба да на крају исплетете само 8 редова црвене вунице. Готов комад видите на цртежу 5. Тај комад пресавијте напола и ушивите с налицја као јастуче, напуните га сунђером или старим најлон чарапама (црт. 6). Како изгледа столица са навлаком и јастучетом показује цртеж 7.

Јастуче за ноге прави се овако: набавите око 400 грама вунице (200 грама плаве и 200 грама црвене) и на игле број 5 набаците 60 петљи црвене вунице и плетите 25 редова, затим 15 редова плавом, 5 редова црвеном, 15 редова плавом, 5 редова црвеном, 15 редова плавом, 5 редова црвеном, 15 редова плавом и 15 редова црвеном. Готов комад видите на цртежу 8. Пришијте га као што показује цртеж 9. Направите три бомбице са картонима величине као што показује наш цртеж 10. Ролну од иштриканог дела напуните вуном, сунђером или старим најлон чарапама, провучите вуницу дуж обе ивице и затегните као што видите на цртежу 11. На оном крају који има 25 редова црвене вунице завезите бомбицу тако да добијете њушку, док ће друге две бомбице бити уши. Од плаве вунице исплетите реп и зашијте га на други крај (црт. 12). Уместо бркова око њушке обавијте два конца црне боје. На крају од беле и црне чоке искројте два ока и две зенице (црт. 13) и залепите мишу на главу. Готов миш-јастуче за ноге види се на цртежу 14.

ЗАШТО НЕКЕ ЖИВОТИЊЕ СВЕТЛЕ?

ИАКО ЖИВИ У ВЕЧНОМ МРАНУ И НА ВЕЛИКОЈ ДУБИНИ, ЈЕДНА РИБА С ДУГАЧИКИМ ЗУБИМА И ОГРОМНИМ УСТИМА ИМА НЕШТО НА ЧЕМУ ЈОЈ МОЖЕ ПОЗАВИДЕТИ И ЧОВЕК: СВОЈ ЛИЧНИ ЛАМПИОН!

Већ се спустило вече када је познати бечки биолог Молиш ушао у своју радну собу. За њим је полако, кроз таму, корачао један његов пријатељ који је први пут долазио код професора Молиша. Кад је гост крочио у собу, застао је изненађен: цела просторија била је обасјана благом, мирном, сребрнатом светлошћу. Одмах је уочио да необична светлост не потиче од свећа нити са камина. Бацио је поглед над професоров радни сто. Две велике стаклене посуде лепог облика сијале су пријатном светлошћу, али у њима није било пламена.

Гост је љубопитљиво погледао професора Молиша, али се он само загонетно на смешио и узео у руку једну од посуда. Била је хладна и наоко празна, али је и даље сијала.

— Нисам знао да си и чаробњак! — узвикнуо је гост.

— Не, нисам ја никакав чаробњак, већ само биолог. А ово што светли — то су бактерије.

ЧАРОБНА НОКТИЛУКА

И заиста, бечки професор није био никакав чаробњак. Он је само, као изузетан познавалац животиња и биљака, успео да необичну врсту бактерија размножи у обичној стакленој посуди! Међутим, те бактерије нису биле оне заразне које изазивају болест или труљење. Бактерије професора Молиша могле су дуго и истрајно да светле, па је биолог имао чудесну и ретку светиљку за свој рад.

Неке врсте биљака и животиња имају необичну могућност да испуштају светлост. Многе домаћице су запазиле да понекад свеже месо, које је дужије стајало на ваздуху у топлој просторији, почне да показује изванредан сјај, да светли, и као да се прелива. И ова појава, због које неискрене домаћице често без разлога бацају такво месо, долази од нарочите врсте бактерија које су способне да производе светлост. Ови сићушни и голим оком невидљиви биљни организми

насеље се на месо из ваздуха и, како се множе врло брзо, месо ускоро изгледа као да је превучено неким сјајем. Али, ова врста бактерија је сасвим безбедна и месо може слободно да се употребљава и ако светли. Наравно, уколико се уз ове, светлеће бактерије нису населиле и оне опасне које изазивају труљење.

Много већи број је светлећих животиња, и оне су, готово све, становници мора.

Сви морепловци и путници који су пловили морима јужне хемисфере запазили су да површина воде ноћу тајанствено светлуца. Дуго се овом сребрнатом, немирном сјају придавало мистично значење, без стварног и правог објашњења, док није утврђено да светлост у мору, док је свуда тама, долази од ситних животиња разних врста.

Најпознатија од њих је такозвана ноктилука, животињица лоптастог облика и велика до један мили метар, дакле видљива и голим оком, без микроскопа. Ноктилука код уста има један малени бич, којим се креће по води. Кад животиња, на још необјашњив начин и ко зна због чега испушта светлост, по целом њеном телу могу се уочити ситне светле тачкице. Научници су утврдили само то да се светлост емитује при неком надражају: при удару весла о површину воде, при проласку брода или кад је море узбуркано. Зато је лискање светлости најјасније код прамца, док је даље од брода, где је вода мирнија, све слабије и слабије, зависно од јачине таласа.

Али, ноктилуке, којих у мору заиста има безброј, нису једине морске животиње које светле.

СВЕТЛЕЋА СКИТНИЦА

Неке врсте морских рачића, који су такође бројни, исто тако могу да светле. Као и сићушне животиње, и ови рачићи светле само кад се „наљуте“ или кад су у опасности. Светлост у „свету тишине“ производе и много веће живо-

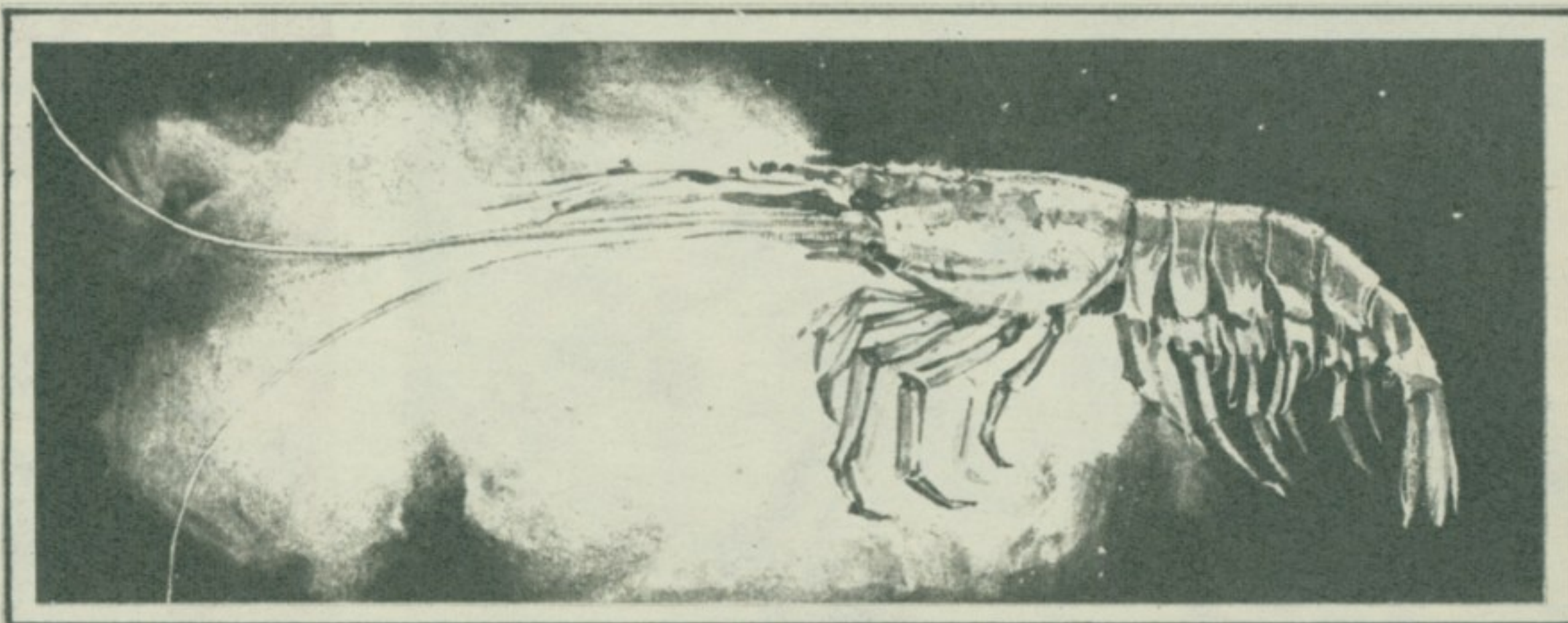
тиње, па је онда такав призор чудесан и готово нестваран. Најбољи пример за то је велики морски рак чије је научно име *acantefira*.

Кад је овај рак угрожен брзо и ненадано испушта из свог тела, с огромним, виским пипцима, нарочиту врсту течности која у додиру с водом одмах снажно и јасно засветли. Животиња тада изгледа као да је обавијена чудним светлећим облаком. Наравно, ова светлост на нападача делује одбојно и застрашујуће.

код ових риба налазе се испод очију и производе врло јаку светлост. Практично, ове врсте риба нису никада у мраку и њихова светлост подсећа на ситне аутомобилске фарове. Међутим, и код њих се светлост појављује на махове, стално се пали и гаси, па тако по треперењу подсећа на свица. Код светлеће рибе чије је научно име *fotoblefaron* органи за светлост раде и после смрти животиње. То је добро дошло рибарима који све-

тли у пећинској тами, изгледа као да трепере сићушне звезде. Али, и на најмањи шум „звездице“ се угасе и почињу опет да светле тек кад се све умири.

Међутим, на копну најјачу светлост испушта једна врста великог свица, који становници Бразила зову кукужо. Овај диновски свитац, много већи од нашег, има три светлосна органа: два с леђне стране, иза главе, и један на првом трбушном прстену. Светлост коју он испушта то-

Ни највеће морске дубине, где наоко влада потпун и непрекидан мрак нису без трачка светлости. За то су се игром природе и еволуције „побринуле“ неке врсте дубинских риба, различитих облика, величине и грађе тела. Код њих постоје нарочити органи за светлење, распоређени по телу различито код разних врста: на глави, по бочковима, често и у правилним и симетричним низовима па риба изгледа као мали брод у ноћи с осветљеним прозорчићима. Али, од свих светлећих риба, најчуднији „фењер“ сигурно има риба морски ђаво. Ова скитница великих морских дубина, иначе дугачких, шиљастих зуба и огромних, прождрљивих уста, носи изнад горње вилице танку, витку израслину на чијем је врху, као лампион смештен светлосни орган, врло сличан малој сијалици.

При пливању, с времена на време, морски ђаво пали своју личну светиљку којом јасно осветљава око лину, мамећи тако плен, али одбијајући истовремено и непријатеље.

Неке врсте риба, међутим, воле да светле на површини, као да желе да покажу каквом их је чудесном справом обдарила природа. По њима је нарочито познат Малајски архипелаг, који ноћу изгледа као да је на мору раскошна, мињатурна бакљада. Органи за лучење светлости

тиљку ове рибе стављају на удицу с мамцем и тако маме рибе.

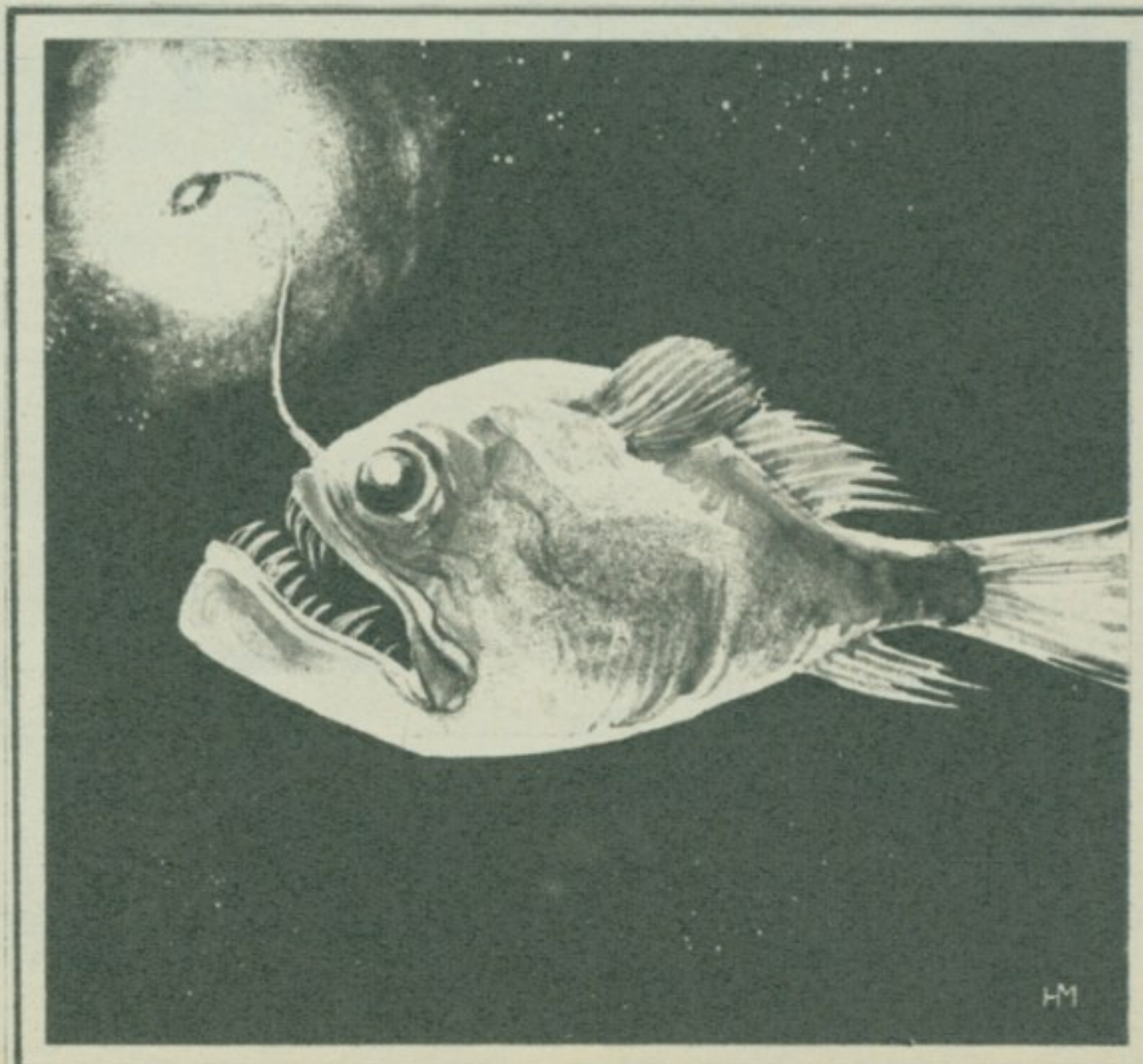
МОЋНИЈИ ОД ОРКАНА

Занимљиво је да моћ светлења имају и ларве неких врста комараца. У појединим пећинама на Новом Зеланду живе у великим масама по таваници сићушне ларве нарочите врсте комараца које су прекривене неком слузавом светлећом материјом. Кад безброј оваквих ларви све-

лико је јака да се при њој може читати, писати или видети колико је сати. Домороци у крајевима где живи овај инсект избуше тикву, ставе у њу неколико свитаца и готов је фењер који ни оркан не може угасити.

Научници су дуго испитивали светлост коју емитују животиње. Утврдили су, што је најнеобичније, да је та светлост хладна. Али, без ње би свици остали без женке, а рибе без плена. Најзад, без свих њих животињски свет био би много сиромашнији.

И. Лончар

ПРИЧА О УГЉУ

ЦРНО ЗЛАТО

БЕЗ ВАЗДУХА — Угаљ је настао од делова биљака које су изумрле пре више хиљада и милиона година. Кроз овај дуги период, процесом угљенисања, биљни делови су постепено губили своје испарљиве састојке, а богатали се угљеником. Процес угљенисања се одигравао без присуства ваздуха при чему су значајну улогу играли високи притисци и високе температуре које владају у дубини земље. Постоји више врста угља које се међу собом разликују, поред осталог, по садржају угљеника; што је угаљ старији — то је квалитетнији, јер садржи већи проценат угљеника.

КАКО ЈЕ ОТКРИВЕН — На који је начин човек открио угаљ и како је сазнао да може да сагорева, није поуздано утврђено. Сматра се да је до ових сазнања дошло случајно. Вероватно је још пећински човек, лежећи ватру од сувих грана, једнога дана приметио да се неки комад „црне стене“ који се нашао у непосредној близини ватре запалио и наставио да гори. Касније није било тешко установити да угаљ знатно дуже гори од дрвета.

БУШИЛИЦЕ ЗА МОРЕ — За настајање угља врло је погодно мочварно земљиште на којем се биљке брзо развијају и брзо угину. Вода је на њих наносила муљ и песак, што је трајало и понављало се милионима година, тако да су прве насlage притискиване новим, доспевале све дубље у унутрашњост Земље. Због тога се за квалитетним врстама угља, оним код којих је процес угљенисања трајао дуже, мора у већини случајева трагати у великим дубинама. За истражне радове користе се специјалне машине помоћу којих се ваде узорци са различитих дубина. Данас се користе и такви уређаји који омогућавају бушења и на морском дну.

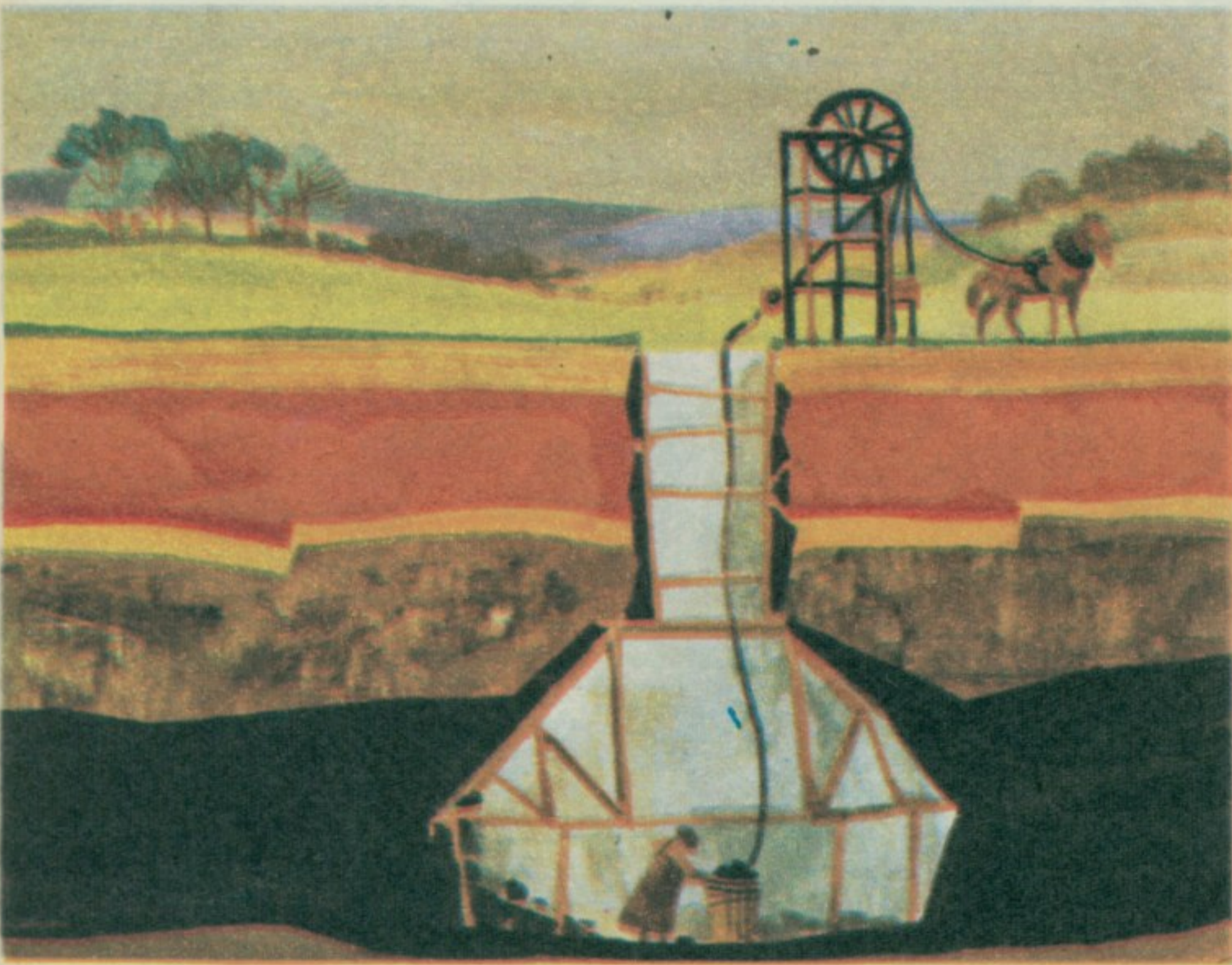
ОНЕ СУ НАЈБОГАТИЈЕ

— Многе индустријске земље за свој развој у великој мери могу бити захвалне и богатим налазиштима квалитетног угља који је дуго, као гориво, био једна од основа индустрије. По богатству у квалитетном угљу познати су СССР, САД, Немачка, Пољска, Велика Британија... Истовремено ове земље су познате и по својој производњи значајног вештачког горива кокса који се добија од квалитетних врста угља.

БРОЈНЕ ТЕРМОЕЛЕКТРАНЕ

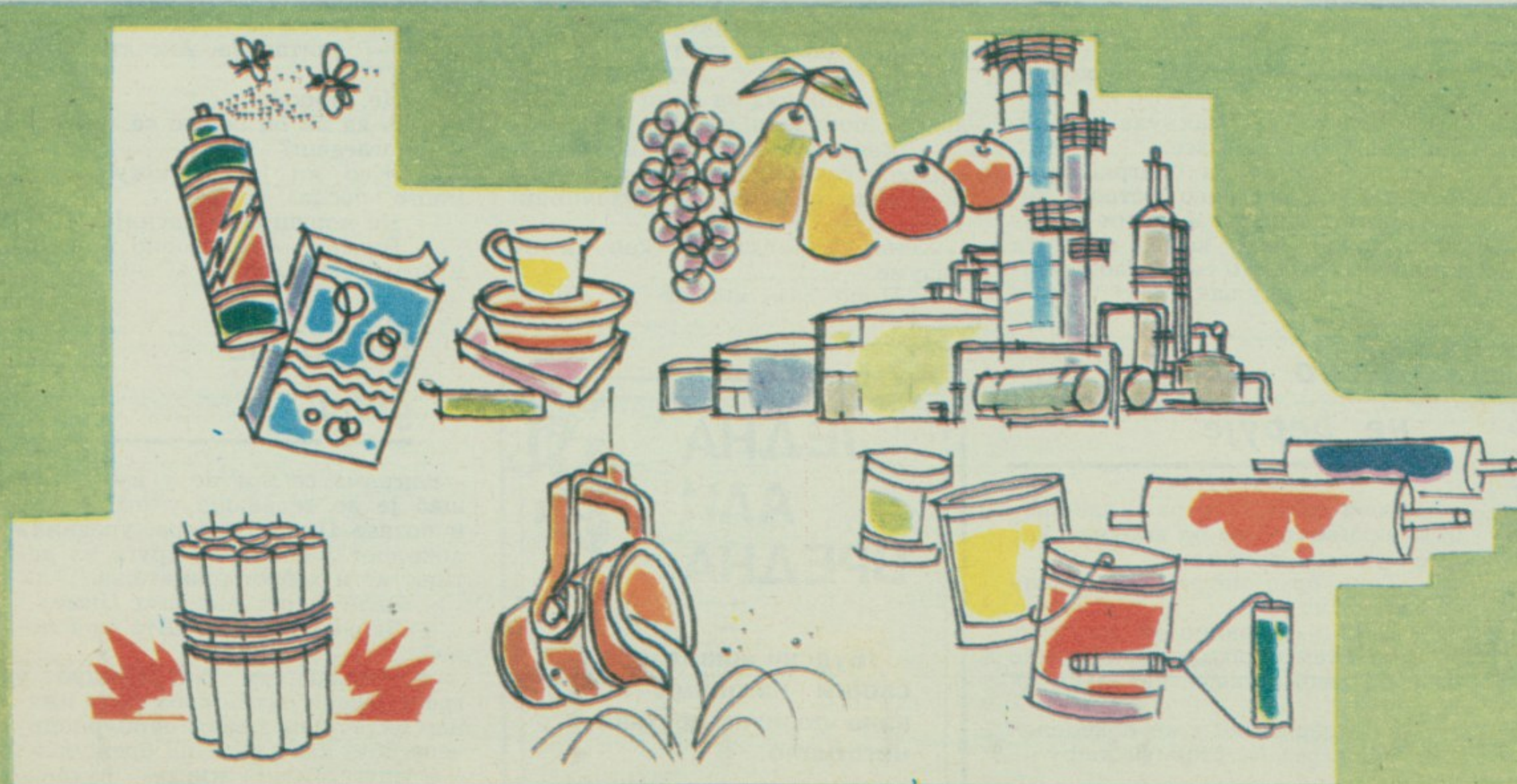
— Наша земља је позната по млађем угљу који се на више места (Колубара, Косово, Костолац, Босна) налази у облику огромних наслага на прилично малим дубинама. За експлоатацију је довољно уклонити релативно танак слој земље који покрива наслага угља, а затим се помоћу специјалних великих багера врши откопавање. На више места у нашој земљи, у непосредној близини оваквих налазишта, изграђене су, а и данас се граде, термоелектране великих капацитета у којима се непосредно после вађења и одговарајуће припреме користи угљак као гориво.

ПРВИ УГЉЕНОКОПИ — Према неким претпоставкама први копачи угља били су калуђери из једног манастира у Немачкој још у 11. веку. Са сигурношћу се зна да су у Белгији постојали угљенокопи у 12. веку а касније и у суседним земљама. У овим првим угљенокопима угљак се вадио на примитиван начин, најчешће ручним копањем. Један од начина рада у првим угљенокопима приказан је и на нашој слици.

ЕКСПЛОЗИЈЕ ГАСОВА И ПРАШИНЕ — Данас се угљак копа и на дубинама од преко хиљаду метара. Руднички ходници великих налазишта дугачки су и по више десетина километара. За копање се користе специјалне машине, а за извлачење угља на површину или специјални вагони или транспортни уређаји са бесконачном траком. У прошлости су у појединим рудницама забележене експлозије гасова и угљене прашине које су имале катастрофалне последице. Због тога су данашњи рудници угља опремљени и разним сигурносним уређајима.

ВЕЛИКА ПРИМЕНА — Угљак се дуго користи и за добијање других врста горива. Некада су гасовити производи, који настају при добијању кокса, представљали баласт за произвођаче овог значајног вештачког горива. Међутим, данас се сувом дестилацијом угља, из ових гасовитих продуката добијају бројни производи без којих се не би могао замислити рад у многим индустријским погонима. Производи добијени из угља користе се у индустрији боја, у фармацеутској индустрији, у производњи пластичних маса, у индустрији експлозива итд.

ФАНТАС-
ТИЧНА

ПРИЧА

НИЈЕ ВЕРОВАО
РОЂЕНИМ ОЧИ
МА И ПРУЖИО
ЈЕ РУКУ ДА ЈЕ
ДОДИРНЕ.

Кад је тог хладног октобарског јутра Флојд Анселмо видео пурпурноцрвену краву како мирно пасе на једном брежуљку на јужном делу његове фарме, помислио је да му се привиђа.

— Шта је с тобом, човече? — рекао је себи. — Никад досад ниси имао халуцинације. Прибери се!

Притеро је аутомобил уз ивицу пута који је водио преко његовог имања и зауставио се. Зажмурио је, али кад је поново отворио очи крава је још била тамо.

— Нестани! — рекао је, осврћући се око себе, Нигде никог... само он и крава. Била је још ту, није нестала.

Ти ниси свибарна

Анселмо је завртео главом, а онда се одлучио. Изишао је из кола и кренуо према чудној животињи.

— Па она стварно не мисли да нестане — гунђао је себи у браву. — Боже, шта је мени? Идући пут ће ми се привиђати ружичасти слонов. Или можда мамути. Мени, који никад нисам окусио ни кап алкохола!

Подигао је оковратник капута да се заштити од хладног ветра, дубоко уздахнуо и одлучно кренуо преко влажне траве. Лако је прескочио бело обојену ограду и упутио се уз брежуљак.

На пола пута се зауставио, да баци још један поглед. Можда је крава била само мало риђа, а њему се учинило да је пурпурна. Сунце уме да прави такве шале.

Но, није могло бити сумње. То је права пурпурна боја. Одударала је од блештавог зеленила траве и од тамносмеђе и беле боје осталих крава које су пасле у близини.

Анселмо је успорио, а кад се нашао на шест метара од краве — стао је.

Шта сад?

Опрезно је направио круг око животиње, пазећи да задржи исту раздаљину. Све време ју је паж-

ПУРПУРНА КРАВА

БИЛ ПРОНЦИНИ

љиво посматрао, али она као да га није примећивала.

— Слушај — обратио јој се глас чо. — Ти ниси стварна. Признај да ниси!

Крава је жвакала, потпуно га игноришући.

— Краве не могу бити пурпурне боје! — викнуо је Анселмо. — Нико никада није видео пурпурну краву!

Животиња је махнула репом, настављајући да пасе.

Он је престао да обиграва око ње. Стајао је и гледао. Остао је тако десетак минута, а затим је уздахнуо, као неко ко се мири са судбином, окренуо се и стао да си-лази низ брежуљак.

Жена не верује

Његова жена је управо завршавала прање судова од доручка кад је он ушао у кухињу.

— Тако брзо натраг?! — рекла је зачуђено.

— Ејми — завапио је Анселмо. — Видео сам пурпурну краву како пасе на оној ливади недалеко од пута.

Она је обрисала руке о кецељу. — Седи, сад ћу ставити кафу — рекла је.

Анселмо ју је љутито погледао.

— Казао сам да једна крава пур-

пурне боје пасе тамо крај пута што пролази кроз наше имање!

— Да, драги, чула сам — рекла је жена и почела да слаже тањире у креденац.

Анселмо се окренуо и изишао без речи.

У дворишту је срео Хенка Реј-фолда, радника који му је помагао на имању. Долазио је из стаје, носећи суд из којег се пушило тек помузено млеко.

— Хенк — рекао је Анселмо — малочас сам видео краву пурпурне боје како пасе на оној узвишици крај пута.

Хенк га је гледао као да не разуме.

— Прво сам мислио да ми се

привиђа. Онда сам се попео до ње и стварно је та проклетница била пурпурна. Просто не могу да схватим.

— То се догађа — рекао је Хенк неуверљиво, гледајући га некако чудно.

— Да ли си је и ти можда видео? — упитао је Анселмо, пун наде.

— Не, никада.

— А да ли би пошао са мном... да погледам?

— Жао ми је, не могу. Имам много посла.

— Не мораш сад. Касније.

— Видећу — одговорио је Хенк и брзо се удаљио.

Џими ће доћи

Анселмо се вратио у кућу. Пошао је до телефона у предсобљу и позвао Џима Плејера, уредника локалног листа, свог друга из детињства и доброг пријатеља.

— Овде Флојд Анселмо, Џиме... — Здраво, Флојде. Шта има ново?

— Управо сам био кренуо у град. Возећи путем кроз своје имање, видесам сам краву пурпурноцрвене боје како пасе на брежуљку.

С друге стране жице — ћутање.

— Џиме?

— Краву пурпурноцрвене боје?

**ЈЕДНА
АЛИ
ВРЕДНА**

Људски живот у свим својим нагонима носи тако позитивно, тако и негативно.

(Ниче)

— проговорио је најзад Џим Плејер.

— Тачно. Баш такву краву. Опет ћутање, само овога пута нешто краће. Затим се чуо Плејеров смех.

— Измотаваш се са мном, зар не?

— Не. Џиме. Говорим озбиљно.

— Добро, Флојде. Само, страшно сам заузет. Ових дана просто не знам где ми је глава. Сви причају о летећим тањирима, а у редакцији не престају да звоне телефони. — Насмејао се. — Реци ми, Флојде: да та твоја пурпурна крава није стигла у некој од тих ђаволских летећих направа?

— Џиме — одговорио је мирно Анселмо — не знам ја ништа о тим летећим тањирима, нити сам их видео. Знам само да сам видео пурпурну краву како пасе на мом имању. Ако хоћеш да дођеш, покажаћу ти је.

Плејер је рекао после краћег ћутања:

— У реду, доћи ћу, али ако је ово нека ујдурма...

— Није, Џиме, веруј ми... Кад скренеш с главног друма, вози километар и по према мом имању и видећеш с леве стране тај брежуљак. Ја ћу те чекати тамо.

Плејеров глас је звучао некако безвољно.

— Добро. Крећем за 45 минута. Анселмо је, задовољан, спустио слушалицу и кренуо ка излазу. У ходнику се умало није сударио са Ејми.

— Куда ћеш, драги? — упитала га је.

— Морам да се нађем са Џимом Плејером.

— Шта имаш опет са Џимом? Видели сте се пре неки дан.

— Хоћу да му покажем ону пурпурну краву.

Жена се намрштила.

— Флојде...

— Вратићу се брзо. Ово морам да рашчистим.

Сад нема сумње

Сео је у кола и кренуо истим путем. Кад се приближио брежуљку, угледао је пурпурну краву. Била је мало сишла пасући и сад се налазила неколико метара од ограде.

Анселмо је изишао из кола, упу-

тио се према огради, прескочио и стао испред краве.

Она је и даље мирно пасла, као да га не примећује.

Анселмо је пришао још ближе, пружио руку и помиловао краву по глави. Затим је устукнуо корак назад.

— Морам ти признати да сам све до овог тренутка ипак сумњао у твоје постојање — рекао је. — Очи могу и да преваре. Али, сад више нема сумње. Ти постојиш, и пурпурна си!

Крава се мало померила, не престајући да пасе.

— Одакле си дошла? — наставио је Анселмо. — Џим Плејер је рекао нешто о летећим тањирима. Ја не верујем много у те ствари, али шта знаш...

Нагло је заћутао. Поглед му је пао на руку којом је малочас помиловао краву.

Прсти су му били пурпурне боје!

Осетио је неодрживу жељу да се окрене и побегне, али га је то брзо прошло. Тада је крава први пут дигла главу и погледала га.

— Муууу? — рекла је, упитним тоном.

— Муууу — одговорио је Анселмо.

Кад је Џим Плејер стигао неколико минута касније, видео је две краве пурпурне боје како мирно пасу на брежуљку...

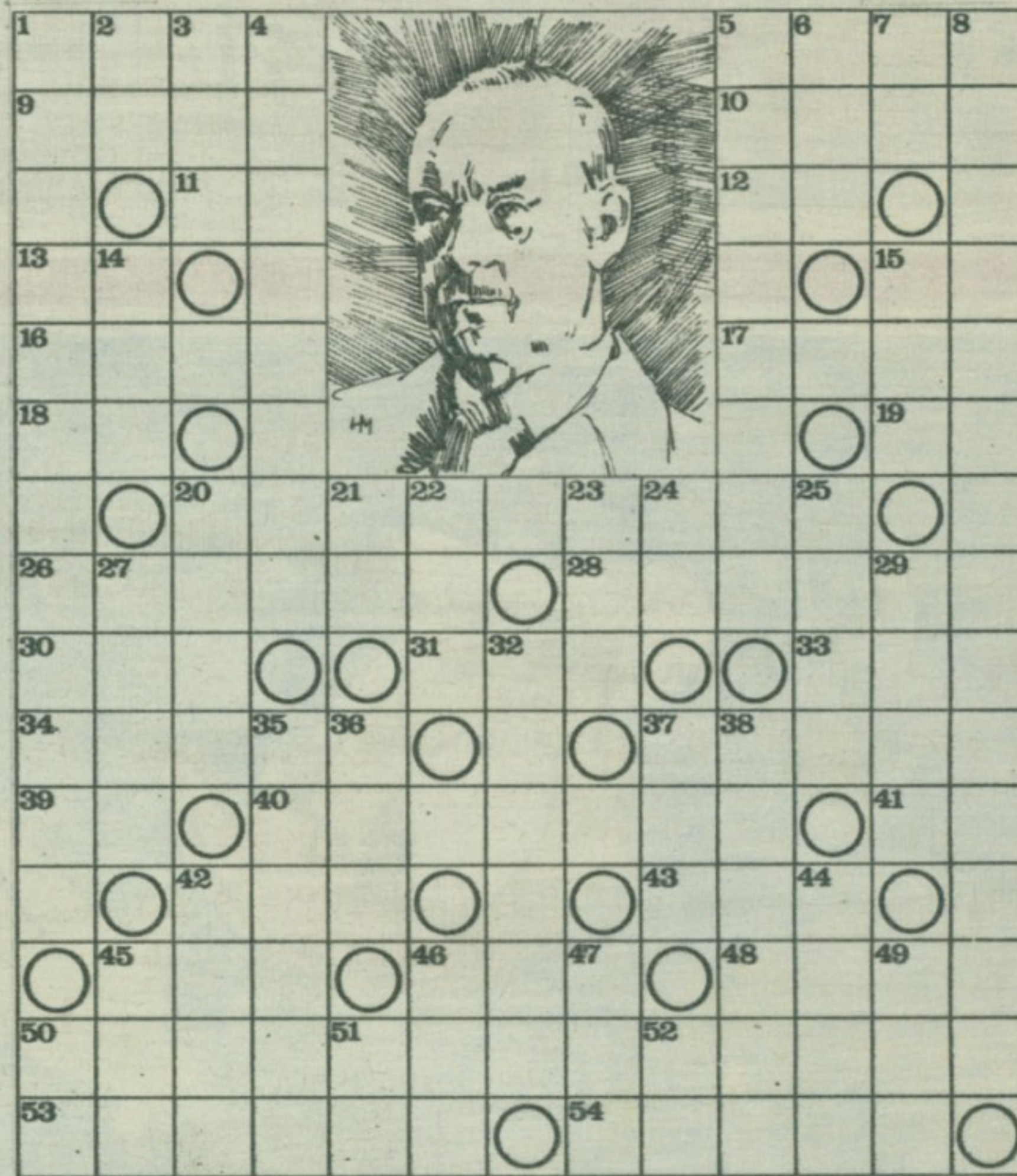
укрштене речи

ВОДОРАВНО:

1) Један борилачки спорт, 5) познати италијански глумац-комичар, 9) планина и река у СССР-у, 10) чио, бодар, 11) ауто-ознака за Сарајево, 12) хемијски знак за молибден, 13) јуначки спев, 15) врста першуна, 16) неупотребљавано, 17) дворана, 18) медицинска скраћеница: све у реду, 19) првак, 20) лончар, грнчар, 26) ороз, обарач, 28) поново, опет, 30) енглески морепловац и истраживач (Џемс), 31) временски термин, 33) река у Африци, 34) прилично лако, 37) посољено, 39) лична заменица, 40) наука о ритму, 41) осамнаесто и осмо слово ћирилице, 42) део одеће, 43) врста врбе, 45) непозната у математици, 46) чешка афирмација, 48) име књижевника Сарајлића, 50) РОМАН КЊИЖЕВНИКА СА СЛИКЕ, 53) мало небеско тело, 54) планина код Београда.

УСПРАВНО:

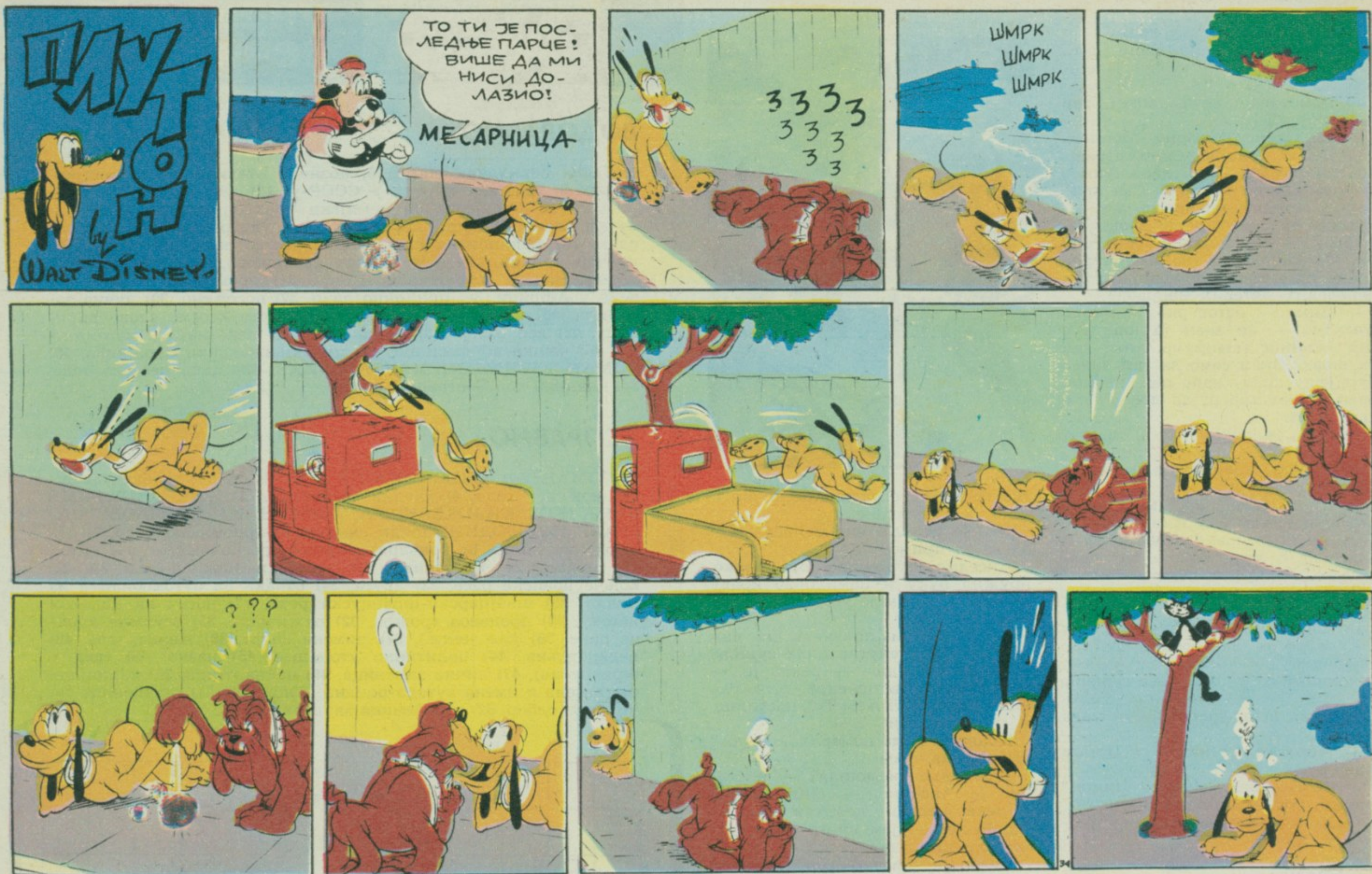
1) РОМАН КЊИЖЕВНИКА СА СЛИКЕ, 2) злато (фр.), 3) врста коњског хода, 4) хладна посланица, 5) ИМЕ И ПРЕЗИМЕ НЕМАЧКОГ КЊИЖЕВНИКА, ДОБИТНИКА НОБЕЛОВЕ НАГРАДЕ 1929. ГОДИНЕ (види слику!), 6) црногорско коло, 7) познати заменица, 8) покварити некоме расположење, 14) патос, 15) аждаја, 20) плетеница, 21) хемијски знак за радијум, 22) коњче арапске расе, 23) друга, 24) ознака на аутомобилима из Чачка, 25) швајцарско-француска река, 27) носач на Далеком истоку, 29) производ прожђа, 32) ружичасте, 35) осушене корице ране, 36) уље (енгл.), 37) зимски спорт, 38) женка лава, 42) недарежљив, 44) политичко уточиште, 45) назив, 46) град у Француској, 47) лична заменица, 49) ноћна птица, 50) иницијали презимена и имена аутора романа „Тишине“, 51) скраћеница за: управни одбор, 52) скраћеница за: електрон-волт.

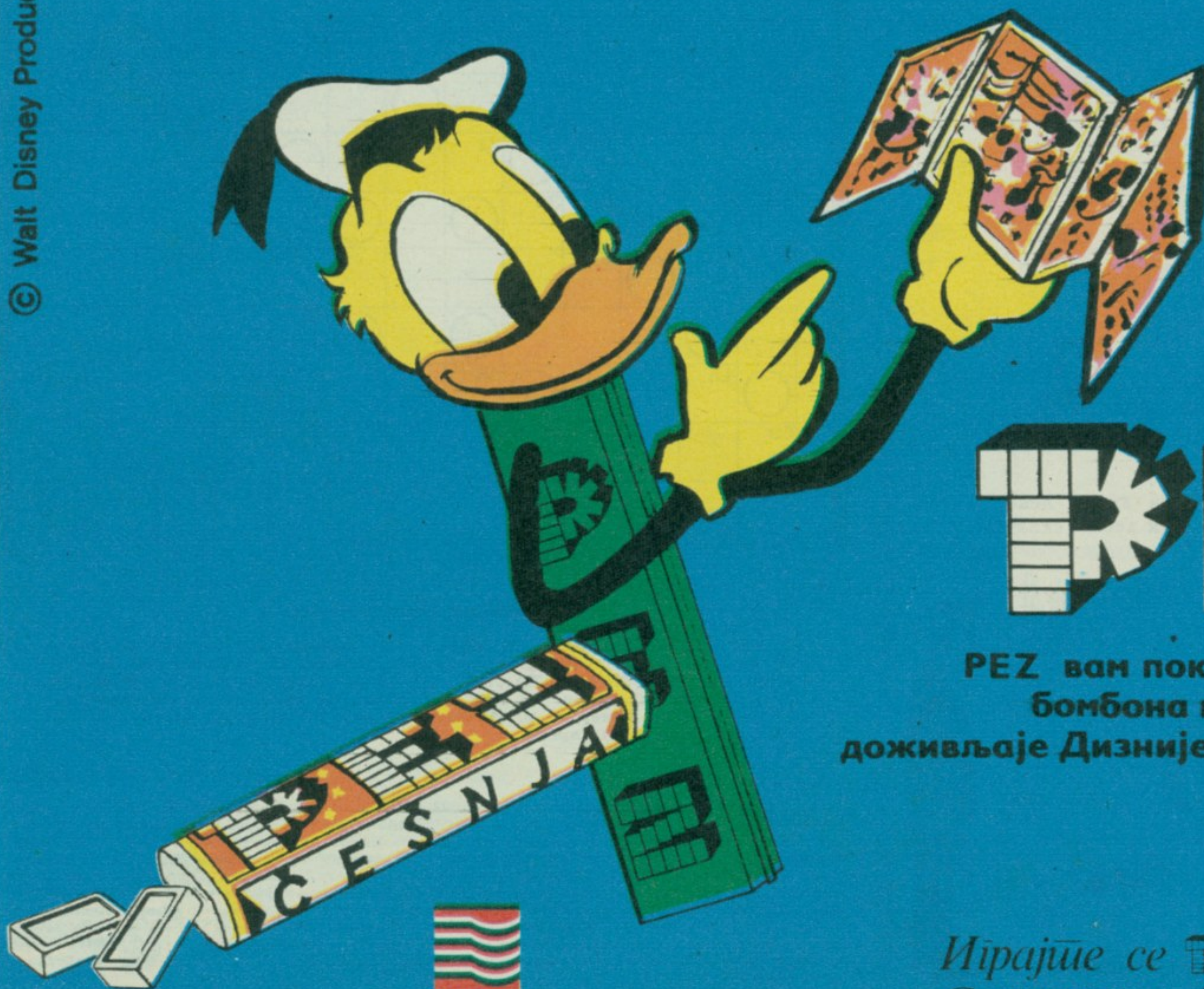
РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАВНО: 1) Киктус, 7) креста, 13) авија, 14) Алстер, 15) Реал, 16) ват, 18) Орли, а, с, 19) капак, м, з, 21) ка, 23) монолог, 24) Но, 25) Аика, 27) Арос, 28) Нин, 29) старт, 31) ТЗ, 32) бора, 33) сноб, 35) Ирак, 37) Пата, 39) рт, 41) брацо, 44) Ана, 45) Марс, 47) оток, 48) то, 49) ветеран, 51) ла, а, а, 53) тумор, с, р, 55) килт, 58) над, 59) капи, 61) остава, 63) наслон, 65) старац, 66) Европа.

Издаје и штампа НИП „ПОЛИТИКА“ Македонска 29, 11000 Београд. Директор НИП „ПОЛИТИКА“ Вукоје Булатовић. Главни и одговорни уредник „ПОЛИТИКИНОГ ЗАБАВНИКА“ Живорад Стојановић. Уредници: Крнка Виторовић, телефон 324-191/525, Нуриџана Ђолић, телефон 324-483. Технички уредник Владислав Горбунов, телефон 326-620. Секретаријат: телефон 324-191/523. Претплата за нашу земљу: годишња 220,00 дина, полугодишња 110,00 дина, тримесечна 55,00 дина. Претплата за иностранство: годишња 440,00 дина, полугодишња 220,00 дина, тримесечна 110,00 дина. Уплате на текући рачун број 60801-601-822. Годишња претплата у страниј валути. ДМ 64.—, Долар 25.—, Фф. 110.—, Шфр. 66.—, Шкр. 108.—. Девизне уплате из иностранства слати преко Београдске банке — Београд на рачун 60811-620-292-32000-000-00054. Поштански факс 124. Телефони: 324-471, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фото-рафије и цртежи се не враћају. Отласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

© Walt Disney Productions

PEZ®

PEZ вам поклања поред укусних
бомбона и драгих фигурица и
доживљаје Дизнијевих јунака у стрипу.

Играјте се PEZ фигурама
Сладите се PEZ бомбонама

ПОЛИТИЧКИ
ЗАБАВНИК

Мала пошта

11001 БЕОГРАД
МАКЕДОНСКА 29, П. ФАХ 124

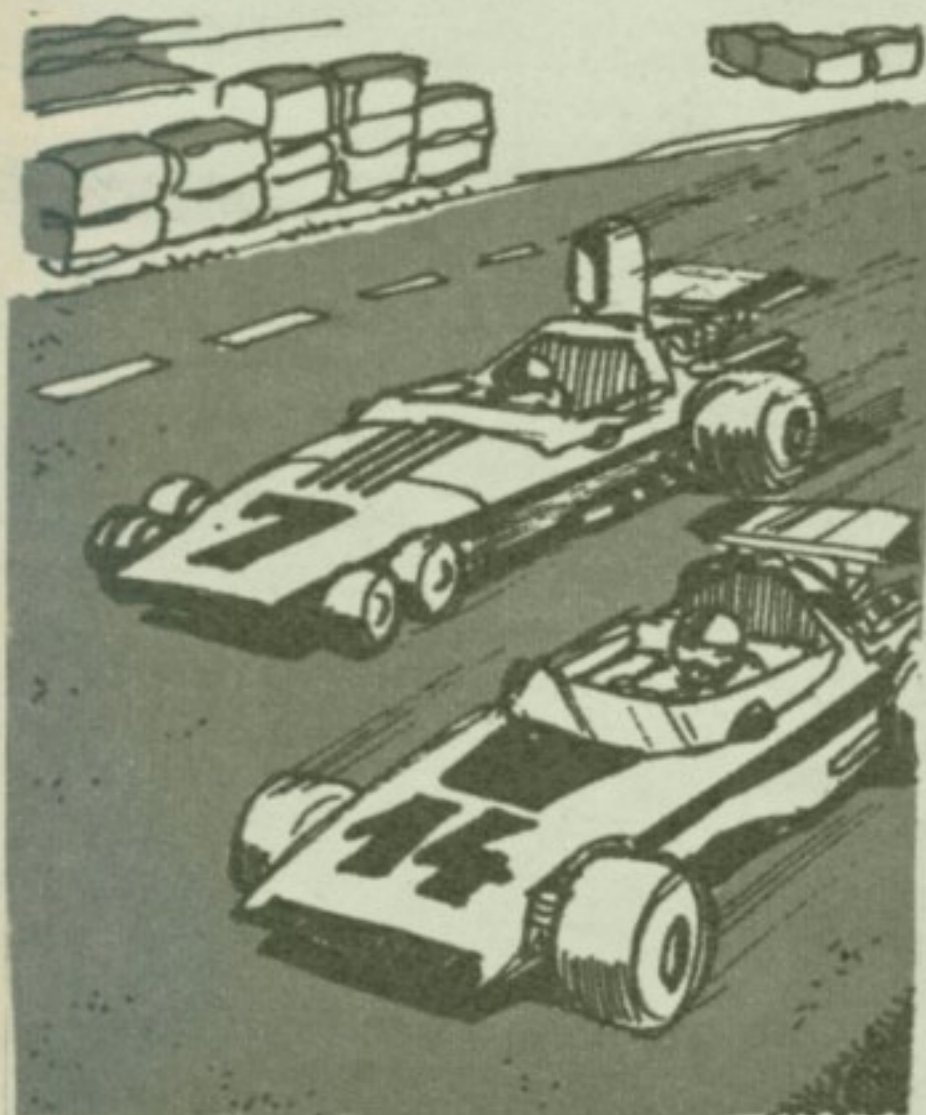
Драги Забавниче,

СТАЗАМА СМРТИ

Желео бих да знам да ли је и колико светских аутомобилских шампиона „формуле 1“ погинуло за воланом.

Ивица Бароч, Сисак

Откада постоје аутомобили људи су почели да се утркују желећи да увек буду бољи и бржи од осталих. Зато су и почеле широм света да се организују трке: од прве, одржане 1895. на стази Париз — Бордо — Париз, до последњих трка за једну од тзв. великих награда (гран-прија) било их је безброј.

Они најбољи, и не само они, често су плаћали врло високу цену и зато их називају „модерним гладијаторима“, а с обзиром на брзине које постижу „пилотима болида“.

Четири светска шампиона у возњи „формуле 1“ погинула су за воланом: Алберто Аскари, Италијан, светски првак 1952. и 1953, погинуо је маја 1955. године; Енглец Мајк Хауторн, првак 1958; „Летећи Шкотланђанин“ Џими Кларк, светски шампион 1963. и 1965, победник Индијанополиса, погинуо је 1968; Аустријанац Јохан Ринт једини је пилот болида који је посмртно проглашен за светског првака јер је пре трагедије (5. септембра 1970.) сакупио довољан број поена тако да га у преостале две трке нико није могао стићи.

Интересантно је рећи да ниједан од њих није страдао за време „праве“ трке: Аскари и Ринт страдали су на тренингу, Кларк возећи „формулу 2“ а Хауторн — ван стазе, ударивши у дрво.

СЕВЕРЊАЧА СЕ МЕЊА

Која је то звезда која нам изгледа најкрупнија и најближа.

Јовица Стојиљковић, ученик, Виљача

Нама најближа од свих звезда видљивих голим оком је звезда Полара (Поларна звезда) или, како се у народу назива, Северњача. Она је одвајкада служила као прва оријентација, посебно у поморству. Најближа је небеском полу, и то северном, тј. тачки у којој Земљина оса, продужена преко њеног северног пола, пробија привидну небеску сферу. Занимљиво је да се та звезда мења сваких 25.800 година, колико је потребно да северни небески пол обиђе своју кружну путању око еклиптике. И свака сјајнија звезда крај које прође довољно близу преузима на себе улогу и назив Поларе (Северњаче). Од почетка наше ере улогу Поларе држи сјајна звезда Малог медведа (Малих кола). Ту улогу задржаће у десетак наредних векова па ће је препустити мање сјајнијој звезди у сазвежђу Кефеја, од које ће, од 6300. године, ту улогу преузети сјајна звезда тога сазвежђа.

УПОЗНАЈ САМОГ СЕБЕ

Учећи у школи о Талесу чуо сам од професора да је он један од седам античких мудраца. Интересује ме ко су остали!

Марко Пенић, Будва

Код старих Хелена седморица истакнутих мислилаца и државника из 7. и 6. века пре н.е. добили су епитет седам мудраца. Легенда је сачувала неке од њихових пословица и тзв. мудрих из-

река тако да су и подаци о њима засновани на причама. Међу тих седам мудрих обично се убрајају: Солон из Атине коме се, између осталих приписује и пословица: Ни у чему не претеруј; Талес из Милета: Упознај самог себе; Хилон из Спарте: Покоравај се законима; Питак с Лезбоса: Уочи прави час; Бијант из Приене: Почетак открива човека; Клеобул из Линда: Најбоље је држати меру; Перијандар из Коринта: Задовољства су пролазна, часно име је бесмртно.

ВЕЛИКИ ОТАЦ

Молим те да објавиш кад је живео књижевник Јован Илић, отац песника Милутина, Драгутина, Војислава и Жарка.

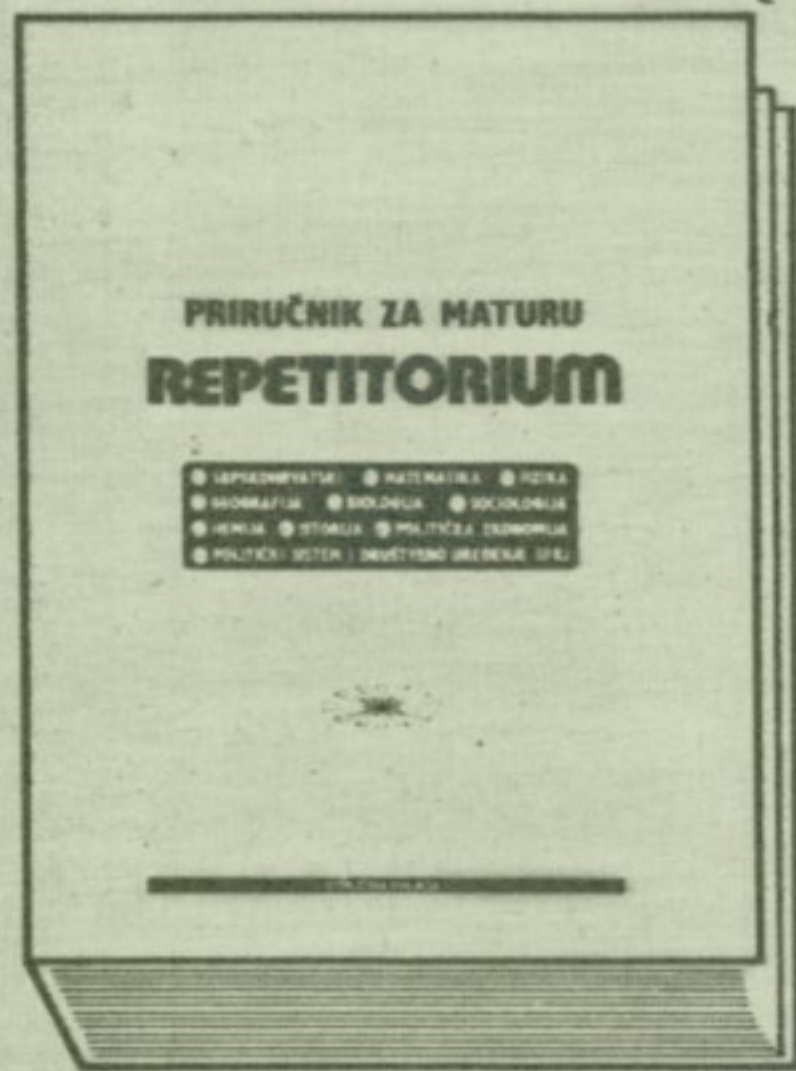
Срећко Радовановић, Шабац

Јован Илић је рођен 15. августа 1824. у Реснику код Београда, а умро у Београду 12. марта 1901. године. Главна дела су му спев „Пастири“ и збирке стихова „Дах-ре“ и „Песме“.

УЧЕНИЦИ — СРЕДЊОШКОЛЦИ!

ЦЕЛА МАТУРА У ЈЕДНОЈ КЊИЗИ!

Са приручником за матуру — репетиторијумом — у коме је прегледно и сажето изложено градиво из српскохрватског језика, географије, историје, биологије, хемије, физике, математике, политичке економије, политичког система и друштвеног уређења СФРЈ по наставним плановима од I до IV разреда. Ово је ново, прерађено и допуњено издање на коме је радила група познатих педагога, тако да РЕПЕТИТОРИЈУМ представља јединствен приручник за успешно обнављање градива у току школске године, а посебно у време припремања завршног испита школе — матуре.

РЕПЕТИТОРИЈУМ можете добити по узету по цени од 100.— дин. ако пошаљете писмо или дописницу са нарудбеницом на НИП „КЊИЖЕВНЕ НОВИНЕ“, Француска 7, 11001 Београд, поштански фах 23.

МЕЊАМО, ПОКЛАЊАМО, ТРАЖИМО

Много волим Забавник али до њега тешко долазим. Веома бих се радовао да ми неко пошаље поједине бројеве. Разем Даутовић, 74318 Дубошница, Берковица.

Скупљам салвете и разгледнице. Пошто имам много дупликата разгледница жељела бих их мијењати за салвете. Бојана Шупић, 42000 Вараждин, Радничка 30.

Ко ми пошаље разгледницу свог града добиће од мене разгледницу Новог Сада. Весна Марковић, 21000 Нови Сад, Салвадора Алендеа 26.

Почео сам да скупљам старе новчиће и радо бих се мењао са читаоцима Забавника. Марко Јовановић, 11000 Београд, Бричанинова 28/15.

МАТЕМАТИКА КАКО ЛАКО

»УРАЂЕНИ ЗАДАЦИ ИЗ МАТЕМАТИКЕ« - 4 књиге, садрже комплетну израду свих типова задатака из математике за I, II, III и IV разред гимназије, техничких и осталих средњих школа. Шаљемо поузетом. Цена сваке књиге 80 дин. Све 4 књиге - комплет само 250 дин. АДРЕСА: МАТЕМАТИКА — 71000 Сарајево, ПП 64

